

Ιατρικά Θέματα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ: 4108 ΤΙΜΗ: 1 ΛΕΠΤΟ • ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ • ΠΛΑΤ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4 – 546 23
ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ Κ.Τ.Θ. 23 206/Ε/25-11-97 • ISSN 1108-5576 • ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ

76
2022

γράφουν

Μ. Αρβανιτάκης, Β. Αυ-
λίδης, Φ. Γραμματικός, C.
Eliopoulos, Χ. Εμμανουηλίδης, Γ.
Ηλινίδης, Κ. Καλλάρας, Γ. Καπετάνος,
Δ.Θ. Καραμήτσος, Φ. Μέλφου-Γραμ-
ματικού, Τ. Ναούμης, Ν. Νίτσας, Α.
Παπαγιάννης, Γ. Πατσώνης, Μ. Συ-
τμαλίδου, Κ. Τσαλής, Δ. Τσάμης,
Χ. Τύμπας, Δ. Χίντζογλου-
Αμασλίδου

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Κ.Θεσ/νίκης 17
Αρ.Αδείας 1

ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΛ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4
546 23 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τ 2310 273.755, F 2310 278.880

Ιδιοκτησία

Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
ΝΠΔΔ

Εκδότης

Νίκος Νίτσας

Πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου
Θεσσαλονίκης, Πλ. Αριστοτέλους 4

Διευθυντής Σύνταξης Αντώνης Παπαγιάννης

Γραμματεία Ιατρικού Συλλόγου
Θεσσαλονίκης, Πλ. Αριστοτέλους 4

Συντακτική Επιτροπή

Βαΐτση Βιολέττα
Ισάσπουλος Νίκος
Καϊλάρη Σουζάννα
Καρμπώνης Ιωάννης
Κουτελιδάκης Ιωάννης
Λάλλας Αιμίλιος
Λιακόπουλος Νικόλαος
Οικονόμου Δημήτρης
Παραμυθιώτης Δανιήλ
Πίτσης Αντώνιος
Ρίζος Σταύρος
Χατζηπαντελής Μανώλης

Υπεύθυνος Τυπογραφείου

Λεωνίδας Α. Μιχάλης
University Studio Press
Αρμενοπούλου 32
546 35 Θεσσαλονίκη
Τ 2310 209.637, 2310 209.837
F 2310 216.647

Τα ευυπόγραφα άρθρα και κείμενα απηχούν τις απόψεις των αρθρογράφων και δεν ταυτίζονται κατ' ανάγκη με την άποψη της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού.

ΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΙΣΘ. ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ 6.500 ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΚΑΙ 800 ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ (ΝΠΔΔ ΣΩΜΑΤΕΙΑ Κ.ΛΠ.).

ISSN 1108-5576

Ιατρικά Θέματα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 76 • 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 Το γράμμα του Προέδρου

Νίκος Νίτσας

5 Εντός έδρας: Ποιητές λόγου

Δρ Αντώνης Παπαγιάννης

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

6 Αποτελέσματα εκλογών ΙΣΘ 2022

7 Δράσεις ενημέρωσης από τον ΙΣΘ στη ΔΕΘ 2022

13 Πειθαρχικό Συμβούλιο: μια διαρκής δοκιμασία συνείδησης Δημήτρης Τσάμης

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

14 Οι νέοι, τα ιδανικά και τα οράματα Γεώργιος Ηλυνίδης

17 Πειθαρχικά διδάγματα Αντώνης Παπαγιάννης

19 Οι φωτορεπόρτερ του αγώνα Τάσος Ναούμης

21 Περί ήχων «δημιουργικών» και μουσικών «θεραπευτικών» εν καιρώ πανδημίας π. Χρυσόστομος Τύμπας

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

24 Οι καλλιτεχνικές μου δραστηριότητες Δημ. Θ. Καραμήτσος

27 Πολεμώντας την φθορά του χρόνου Γεώργιος Καπετάνος

30 Ανθρωπιστικές μελέτες. Συνομιλία με το παρελθόν ως μέθοδος βελτίωσης του παρόντος Χρήστος Εμμανουηλίδης

32 Από το μικροσκόπιο...στο πληκτρολόγιο Δέσποινα Χίντζογλου-Αμασλίδου

Ιατρικά Θέματα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 76 • 2022

περιεχόμενα

34 Γιατί έγινα ακτινολόγος
(υποκατάστατο -substitute- του σκηνοθέτη)
Μίλτος Αρβανιτάκης

37 Εναλλακτικές θεραπείες
Μαρία Συτμαλίδου

39 Μαθαίνοντας το νόημα της αγάπης
Charlotte Elioroulou
(Μτφρ.: Αντώνης Παπαγιάννης)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΝΑ ΣΑΣ

42 Γωνία Βενιζέλου με Εγνατία
Βασίλης Αυλίδης

44 Τα αγιοδημητριάτικα
Γιάννης Πατσώνης

46 Οι Κήποι του Πασά
Φανή Μέλφου-Γραμματικού

48 Ποιήματα
Φίλιππος Γραμματικός

51 Φαινομένη ανύψωσις
Κώστας Τσαλής

54 Γεώργιος Εμμανουηλίδης (1925-2013).
Ένας ανθρωπιστής γιατρός, ένας διάσημος επιστήμονας
Χρήστος Εμμανουηλίδης

58 Thomas Sydenham
Αντώνης Παπαγιάννης

60 **ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ**

63 **ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ**

Αποστέλλεται ταχυδρομικά στα ταμειακώς τακτοποιημένα μέλη.
Διατίθεται ηλεκτρονικά (pdf) στην ιστοσελίδα του Ιατρικού Συλλόγου
(www.isth.gr/?page=2693).

Φιλοσοφία του περιοδικού

Τα **Ιατρικά Θέματα** είναι το επίσημο περιοδικό του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Εκτός από την επιστήμη και την ενημέρωση, στόχο έχει να προβάλλει την τέχνη, την ιστορία, τη δεοντολογία και φιλοσοφία της ιατρικής, την εκπαίδευση και την πρακτική της. Η οπτική γωνία με την οποία εξετάζονται τα θέματα αυτά (σοβαρή, ανάλαφρη, ακόμη και σκωπτική) αφήνεται στην κρίση και το γούστο του κάθε συνεργάτη (εξαιρείται η εξύβριση και η συκοφαντία). Ελπίδα και φιλοδοξία του περιοδικού είναι να έχει, κατά το δυνατόν, όχι εφήμερο, αλλά διαχρονικό χαρακτήρα.

Η ποιότητα του περιοδικού καθορίζεται από το σύνολο των συνεργασιών που το απαρτίζουν. Η συντακτική επιτροπή καλεί τους αναγνώστες να γίνουν «ποιηταί λόγου» και να προσφέρουν τα κείμενά τους για δημοσίευση, που πρέπει να ακολουθούν τις οδηγίες (βλ. **Πρόσκληση προς τους αναγνώστες**). Οι παρεμβάσεις των συντακτών περιορίζονται στο ελάχιστο, όπως την ταξινόμηση των κειμένων κατά ενότητες και τη διάταξη της ύλης στο κάθε τεύχος. Ελπίζουμε, με τη βοήθεια όλων, η μέχρι τώρα ανοδική πορεία του περιοδικού να συνεχισθεί και στο μέλλον.

Αν και το ιδανικό θα ήταν να κυκλοφορεί το περιοδικό σε καθορισμένες και τακτικές ημερομηνίες, αυτό συχνά δεν είναι δυνατό για τεχνικούς λόγους. Αν κάποιο δημοσίευμα (π.χ. αναγγελία συνεδρίου) έχει χρονικό περιθώριο που δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από μια τριμηνιαία έκδοση, είναι καλύτερο να αποστέλλεται για ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Συλλόγου και όχι για δημοσίευση. Τα τεύχη θα κυκλοφορούν κατά εποχή, ενώ στη δημοσίευση της ύλης θα τηρείται, κατά το δυνατόν, η χρονολογική σειρά υποβολής των κειμένων. Αν κάτι πρέπει να δημοσιευθεί κατά προτεραιότητα, παρακαλούμε να επικοινωνείτε με τη διεύθυνση σύνταξης στην ηλεκτρονική διεύθυνση **antpap56@otenet.gr**. Η συντακτική επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα κατανομής της ύλης κατά την κρίση της, εφόσον υπάρχει πλεόνασμα προφοράς.

Οι **κανόνες συγγραφής** είναι απλοί. Θέλουμε κείμενα δακτυλογραφημένα στη μια όψη του χαρτιού, μήκους 500-2.000 λέξεων (μέχρι 4 σελίδες Α4 με μονό διάστημα και με στοιχεία Times μέγεθος 12), που μπορούν να αποστέλλονται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ως προσαρτημένα αρχεία Word (attached files) στην παραπάνω διεύθυνση, ή να κατατίθενται προσωπικά ή ταχυδρομικά στα γραφεία του ΙΣΘ, Πλ. Αριστοτέλους 4. Ανώνυμα άρθρα δεν μπορούν να δημοσιευθούν. Οι συγγραφείς κειμένων πάνω σε επιστημονικά θέματα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το γενικό αναγνωστικό κοινό και να προσφέρουν γνώσεις προσιτές σε όλους τους γιατρούς, αποφεύγοντας τις πολύ εξειδικευμένες πληροφορίες και τη μακροσκελή βιβλιογραφία.

Το γράμμα του Προέδρου

Νίκος Νίτσας

Πρόεδρος ΙΣΘ
Χειρουργός Οφθαλμίατρος & Παιδοφθαλμίατρος

Οι πρόσφατες εκλογές του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης ανέδειξαν τους νέους εκπροσώπους σε όλα τα όργανα διοίκησης όπως το Διοικητικό Συμβούλιο, το Πειθαρχικό Συμβούλιο, την Εξελεγκτική Επιτροπή, καθώς και τους εκπροσώπους του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης στον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο.

Ο Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης –πρωτοπορώντας πανελλαδικά και πάλι μετά τις εκλογές του 2014– διεξήγαγε τις εκλογές μόνο με ηλεκτρονικό τρόπο. Η απρόσκοπτη εκλογική διαδικασία, η αυξημένη κατά 30% συμμετοχή των συναδέλφων αλλά και η δυνατότητα που είχαμε όλοι να εκπληρώσουμε το εκλογικό μας δικαίωμα από όπου κι αν βρισκόμαστε αποτέλεσαν την δικαίωση της απόφασης της απελθούσας διοίκησης για διεξαγωγή των εκλογών μόνο με ηλεκτρονικό τρόπο.

Η ανανέωση της εντολής που με μεγάλη

πλειοψηφία μας δόθηκε από τους συναδέλφους αποτελεί για εμάς επιβεβαίωση όλων των προσπαθειών μας αλλά και μέγιστη ευθύνη ώστε να συνεχίσουμε να ανταποκρινόμαστε με αξιοπιστία στο καθήκον μας που δεν είναι άλλο από τη αποτελεσματική διεκδίκηση των προβλημάτων του κλάδου μας.

Συγχρόνως θα συνεχισθούν οι δράσεις μας που αφορούν την ενημέρωση των συμπολιτών μας για όλα τα φλέγοντα θέματα της Δημόσιας Υγείας.

Καθώς το 2024 συμπληρώνονται 100 χρόνια από την ίδρυση του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης επιπλέον στόχος μας είναι να αναδείξουμε αφενός όλα εκείνα τα ιστορικά στοιχεία που καθιέρωσαν τον Ιατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης πρωταγωνιστή στο κοινωνικό γίγνεσθαι της πόλης και αφετέρου εκείνους τους γιατρούς μέλη του που πρωταγωνίστησαν στην καθημερινή μάχη δίπλα στον ασθενή.

Πρόσκληση προς τους αναγνώστες

Τα **Ιατρικά Θέματα** δέχονται για δημοσίευση, πάντα μετά από έγκριση της συντακτικής επιτροπής, κείμενα που να ενδιαφέρουν το ευρύ ιατρικό κοινό, και που μπορεί να είναι:

Βραχείες παρουσιάσεις ιατρικών θεμάτων γενικού ενδιαφέροντος.

Δεν θα πρέπει να είναι ούτε εξαντλητικές από βιβλιογραφική πλευρά, ούτε πολύ εξειδικευμένες. Η απλή γραφή και η ευχάριστη ανάγνωση είναι κριτήρια πιο σημαντικά από την «τελευταία λέξη» της ερευνητικής δραστηριότητας πάνω στα θέματα αυτά. Οπωσδήποτε όμως οι παρεχόμενες πληροφορίες θα πρέπει να είναι επιστημονικά ορθές.

Προσωπικές εμπειρίες είτε από τον επαγγελματικό χώρο της ιατρικής (δημόσιο και ιδιωτικό), είτε από βιώματα ιατρών ως ασθενών (για να γνωρίζουμε και την «άλλη πλευρά του νομίσματος»). Ακόμη και παράπονα ή κριτικές είναι αποδεκτά, αρκεί να μην έχουν χαρακτήρα ονομαστικής προσβολής ή εξύβρισης προσώπων ή ιδρυμάτων. Τέτοια κείμενα μπορούν να γραφούν και από μη ιατρούς. Θα πρέπει πάντοτε να υποβάλλονται επώνυμα, ωστόσο μπορεί να δημοσιεύονται και ανώνυμα, εφόσον ο συντάκτης τους το επιθυμεί.

Σκέψεις και προβληματισμοί πάνω στη φύση, την τέχνη, την αποστολή, την εκπαίδευση και την άσκηση της ιατρικής.

Ιστορικά και λογοτεχνικά κείμενα που αναφέρονται στον ιατρικό χώρο, την υγεία και την αρρώστια.

Όλα τα κείμενα πρέπει να είναι πρωτότυπα και να μην παραβιάζουν πνευματικά δικαιώματα άλλων συγγραφέων ή εκδοτών (copyright).

Τα **Ιατρικά Θέματα** **δεν** δημοσιεύουν παρουσιάσεις περιστατικών, πρωτότυπες ερευνητικές μελέτες ή πρακτικά συνεδρίων, ούτε κείμενα που να έχουν διαφημιστικό χαρακτήρα. Σκοπός του περιοδικού είναι να αποτελεί ένα βήμα έκφρασης και διαλόγου των γιατρών πάνω στα θέματα που τους απασχολούν στην καθημερινή τους εργασία. Για την προβολή του αμιγώς επιστημονικού έργου υπάρχουν πολλά και πιο κατάλληλα έντυπα. Ελπίζουμε στην κατανόηση των συναδέλφων, ώστε να μην βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να απορρίπτουμε κείμενα που μπορεί να έχουν επιστημονική αξία, δεν ανήκουν όμως στα πλαίσια της φιλοσοφίας των **Ιατρικών Θεμάτων**.

Ποιητές λόγου

Δρ Αντώνης Παπαγιάννης

Πνευμονολόγος

Πριν μερικούς μήνες απευθύναμε μια πρόσκληση σε όλους τους συναδέλφους να προβάλουν τα εξωιατρικά τους ενδιαφέροντα – συγγραφικά, καλλιτεχνικά και άλλα – στέλνοντας σχετικές δημοσιεύσεις για το περιοδικό. Ελπίδα μας ήταν να παρακινηθούν οι πολλοί γιατροί που δεν περιορίζουν τη δραστηριότητά τους στον αυστηρά επιστημονικό χώρο να αναδείξουν τις επιδόσεις τους, πλουτίζοντας συγχρόνως και την ύλη των *Ιατρικών Θεμάτων*, που αυτόν ακριβώς τον σκοπό διακονούν. Το αποτέλεσμα ήταν ενθαρρυντικό, και η πρώτη συνεισφορά καλύπτει μεγάλο μέρος του παρόντος τεύχους. Ωστόσο η πρόσκληση δεν έχει ημερομηνία λήξεως: το περιοδικό πάντα περιμένει 'τροφή' από παλαιούς και νέους συνεργάτες.

Η ανασχόληση των ιατρών με τις ανθρωπιστικές επιστήμες και τέχνες είναι απόρροια της επίγνωσης ότι ο άνθρωπος, στην υγεία, την ασθένεια και τον θάνατο, δεν είναι μια μηχανή όπως όλα τα δικά του κατασκευάσματα, με καθαρώς τεχνολογικά χαρακτηριστικά, αλλά κάτι πολύ πιο σύνθετο και πολύπλοκο. Η αναγνώριση αυτή έχει οδηγήσει πολλές ιατρικές σχολές ανά τον κόσμο (ιδίως στις ΗΠΑ) να επιλέγουν φοιτητές που έχουν ήδη ολοκλη-

ρώσει κολεγιακές σπουδές σε ανάλογα πεδία, όπως η λογοτεχνία, η ψυχολογία και η φιλοσοφία. Εξάλλου είναι γνωστή η στροφή της σύγχρονης ιατρικής σκέψης, μετά την τεκμηριωμένη ιατρική (evidence-based medicine), στη λεγόμενη narrative-based medicine, δηλ. ιατρική που βασίζεται στην αφήγηση της βιωματικής εμπειρίας του αρρώστου. Με άλλα λόγια, κλείνει ένας κύκλος που επιστρέφει στην παραδοσιακή βάση της Ιπποκρατικής τέχνης, το κλινικό ιστορικό, αναγνωρίζοντας ότι «Δεν υπάρχουν αρρώστιες αλλά ασθενείς» και ότι «Περισσότερο από την αρρώστια, μας ενδιαφέρει ο άρρωστος που την έχει» (William Osler).

«Πονεί το σώμα, αλλά πάσχει το ανθρώπινο πρόσωπο», έλεγε επιγραμματικά η μεγάλη Cicely Saunders, που καθιέρωσε τη σύγχρονη ειδικότητα της Ανακουφιστικής Ιατρικής. Η ρήση αυτή δεν ισχύει μόνο για τις ανίατες ή σοβαρές παθήσεις, αλλά για κάθε 'πάθος' που προσβάλλει τον θνητό άνθρωπο. Στόχος μας πρέπει να είναι όχι μόνο η απαλλαγή του πάσχοντος από μια συγκεκριμένη νόσο, αλλά η 'θεραπεία' (με την αρχαία έννοια της διακονίας, της υπηρεσίας) του όλου προσώπου, ώστε η εμπειρία της αρρώστιας και της ιατρικής φροντίδας να 'αναπαύει' και όχι να εξουθενώνει τον άνθρωπο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΩΝ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 2022

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος	Νίτσας Νικόλαος
Α' Αντιπρόεδρος	Χατζηδημητρίου Μαρία
Β' Αντιπρόεδρος	Οικονόμου Δημήτριος
Γεν. Γραμματέας	Μπάτζιος Νικόλαος
Ταμίας	Καραμήτσος Θεόδωρος
Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας	Μπάκας Χρήστος
Ειδικός Γραμματέας Ιατρών ΕΣΥ	Χοχλιούρου Ελπίδα
Ειδικός Γραμματέας Ιδιωτών Ιατρών	Κυριακίδης Θεοφύλακτος
Ειδικός Γραμματέας Νέων Ιατρών	Λάλλας Κωνσταντίνος
Μέλη	Βαϊτση Βιολέττα, Βασσάρας Αλέξανδρος-Χαράλαμπος, Μη- τσιακός Γεώργιος, Παρασκευόπουλος Σάββας, Παπαστερ- γίου Χρήστος, Σκέντος Γεώργιος,

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΥΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΣ

Εξαδάκτυλος Αθανάσιος, Τσάμης Δημήτριος, Βαϊτση Βιολέττα, Χατζηδημητρίου Μαρία, Βασιλάκη-Καρόζη Όλγα, Φιλιππίδου Μαγδαληνή, Χατζημπούγιας Δημήτριος, Βακιρλής Ευστράτιος, Ιμπριάλος Κωνσταντίνος, Χοχλιούρου Ελπίδα, Θεοδοουλίδης Βασίλειος, Ιντζίδης Ιπποκράτης, Γίδαρης Δήμος, Κυριακίδης Θεοφύλακτος, Γούλιος Βασίλειος, Γεωργιάδης Χαράλαμπος, Δανιηλίδης Άγγελος, Πίτσης Αντώνιος, Αγγελίδης Ιορδάνης, Γραμματική Μαρία, Δεμίρη Χαρίκλεια, Ευκαρπίδης Ευάγγελος, Μάγρας Ιωάννης, Τσιλώνης Κωνσταντίνος-Νεκτάριος, Καράνταγλης Νικόλαος, Τουλής Ευάγγελος, Αλεξάνδρου Δημήτριος, Αηδονόπουλος Χαράλαμπος, Τσαβλής Δρόσος, Χαραλαμπόπουλος Ηλίας, Ντούρος Βασίλειος, Κλέωντας Αθανάσιος, Μητσιακός Γεώργιος, Καραχρήστος Χρήστος, Παντουλάρης Ιωάννης, Παρασκευόπουλος Σάββας, Δελιοτζάκη Δροσερή, Αναγνώστη Λαμπρινή, Σκέντος Γεώργιος, Σιούλης Αθανάσιος, Γαρυφαλλός Αλέξανδρος-Αναστάσιος, Παπαστεργίου Χρήστος, Τρελλόπουλος Γεώργιος, Ματσουκατίδου Βιορίκα, Ζαρκαδούλας Ανδρέας

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος	Τσάμης Δημήτριος
Αντιπρόεδρος	Αηδονόπουλος Χαράλαμπος
Τακτικά Μέλη	Κουτελιδάκης Ιωάννης, Παραμυθιώτης Δανιήλ, Αγγουριδάκης Νικό- λαος-Εμμανουήλ, Κιζιρίδου Αναστασία, Λαδόπουλος Γεώργιος, Μου- ρατίδης Ανδρέας
Αναπληρωματικά Μέλη	Πατσιαλάς Χρήστος, Μπάκας Ανδρέας, Τσιλώνης Κωνσταντίνος-Νε- κτάριος, Φαρμάκης Δημήτριος, Αυλίδης Βασίλειος, Σόρτσης Ανδρέας

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Μέλη	Κλώνος Ελευθέριος, Στυλιάδης Ιωάννης, Μητσιακού Χριστίνα
------	--

Δράσεις ενημέρωσης από τον ΙΣΘ στη ΔΕΘ 2022

Με τη συζήτηση «της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των εμβολίων» έκλεισε ο ενημερωτικός κύκλος του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο της φετινής ΔΕΘ. Μέλη του ΙΣΘ, ειδικοί επιστήμονες και γιατροί του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ενημέρωσαν τους πολίτες δια ζώσης στο περίπτερο της 86ης

διοργάνωσης του εθνικού εκθεσιακού φορέα αλλά και πολλούς ακόμη μέσα από τις διαδικτυακές απευθείας μεταδόσεις των συζητήσεων για την πρόληψη της παιδικής παχυσαρκίας, τη σπουδαιότητα των μεταμοσχεύσεων ιστών και οργάνων καθώς και τις τελευταίες εξελίξεις γύρω από τα εμβόλια ενόψει χειμώνα.

Ο πρόεδρος του ΙΣΘ Νίκος Νίτσας τόνισε τον πρωταγωνιστικό ρόλο της ιατρικής κοινότητας στην αντιμετώπιση της πανδημίας αλλά και το ρόλο της πολιτείας -από δω και στο εξής- ώστε να εντάξει την πρόληψη με προγραμματισμένες εξετάσεις και τεστ, πχ όπως αυτό του HPV (καρκίνου της μήτρας κ.α). Όπως είπε χαρακτηριστικά ο κ. Νίτσας «οφείλουμε να είμαστε σε εγρήγορση και να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους με έναν πιο ολιστικό τρόπο, ειδικά όταν διαπιστώνεται διεθνώς η πτώση του εμβολιαστικού προγράμματος παιδιών. Γιατροί, πολιτεία και πολίτες να συνεργαστούμε άμεσα ώστε να τους αντιμετωπίσουμε με αποτελεσματικότητα. Χρειάζεται λοιπόν οργάνωση και ενημέρωση με απλά και κατανοητά λόγια για το ενδεχόμενο ντόμινο των επιπτώσεων της αδράνειας ή άλλων παραγόντων».

Οι ομιλητές* συνεχάρησαν τον Ιατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης, τον πρόεδρο Νίκο Νίτσα και τα μέλη του ΔΣ για τις συνεχείς δράσεις

γύρω από καίρια ζητήματα της δημόσιας υγείας, όπως την εκστρατεία πρόληψης με το εμβολιάζΩ από το 2017 που σκοπό έχουν τόσο τη θωράκιση του κύρους και της αξιοπιστίας των γιατρών όσο και την ενημέρωση και πρόληψη για ασθένειες που συνεχίζουν να απειλούν την ανθρωπότητα.

Προσφορά ζωής

Στη συζήτηση για τη δωρεά ιστών και οργάνων ο κ. Νίτσας επισήμανε ότι «Όταν ακούμε για μεταμοσχεύσεις το μυαλό μας πρώτα πηγαίνει στη... Θεσσαλονίκη -σε ό,τι αφορά τουλάχιστον τους νεφρούς, το μυελό των οστών και το ήπαρ- και στους συναδέλφους των πολλών ειδικοτήτων που είναι απαραίτητοι. Οι προσπάθειες λοιπόν τόσων πολλών και τόσων χρόνων δεν θα πρέπει να υπονομεύονται από συνεχή προβλήματα και γραφειοκρατικές αγκυλώσεις παρά το Εθνικό Σχέδιο Μεταμοσχεύσεων που θεσπίστηκε για πρώτη φορά». Ο πρόεδρος του Εθνικού Οργανισμού Μετα-

μοσχεύσεων (EOM) Γ. Παπαθεοδωρίδης συνεχάρη τον Ιατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης και τον πρόεδρο Νίκο Νίτσα για τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία αξιόπιστης ενημέρωσης επισημαίνοντας ότι οι μεταμοσχεύσεις ιστών πηγαίνουν εξαιρετικά κάτι που δεν μπορούμε να πούμε -ακόμη- για αυτές των οργάνων. Ωστόσο επεσήμανε ότι «σήμερα είμαστε σε μία καλή συγκυρία γιατί έχουμε Εθνικό Σχέδιο Μεταμοσχεύσεων και διαβεβαιώσεις για ρεαλιστική υλοποίηση του τόσο από τον πρωθυπουργό όσο και από την ηγεσία του υπουργείου υγείας».

Παιδική παχυσαρκία και αντιμετώπιση

Ο πρόεδρος του ΙΣΘ Νίκος Νίτσας στη σχετική συζήτηση ειδικών για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας μίλησε για την αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης των κοινωνιών στο πρόβλημα της παχυσαρκίας στις λεγόμενες ανεπτυγμένες δυτικές, στο γεγονός ότι έχει μετατραπεί σε... πανδημία η οποία εντοπίστηκε από την ιατρική κοινότητα το '90 καθώς και για την πρωτοβουλία του συλλόγου να βάλει

και να αναδείξει στη δημόσια συζήτηση τρόπους άμεσης αντιμετώπισης και πρόληψης για να μην έχουμε προσεχώς ακόμη χειρότερα. Το φαινόμενο της παιδικής παχυσαρκίας είναι παγκόσμιο. Τα επιδημιολογικά δεδομένα τρομάζουν για την προοπτική και το... μέλλον. Το 1/3 του πληθυσμού το 2030, περισσότεροι από 2.000.000.000 άνθρωποι θα έχουν το χαρακτηρισμό του παχύσαρκου. Οφείλουμε, κυρίως για τα παιδιά, να αντιστρέψουμε τους δείκτες κάτι που μπορούμε να κάνουμε στα υπέρβαρα πριν γίνουν παχύσαρκα.

Πρωτοπορία του ΙΣΘ

Μια ακόμη πανελλαδική πρωτιά καταγράφηκε για τον Ιατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης αφού οι πρόσφατες εκλογές του διεξήχθησαν μόνο με ηλεκτρονική κάλπη. (Στις προηγούμενες εκλογές υπήρχε η δυνατότητα της ψήφου και ηλεκτρονικά και... παραδοσιακά κάτι που επίσης ήταν πρωτοποριακό για όλη τη χώρα). Η επιβεβαιωμένη αξιοπιστία και απλότητα της διαδικασίας, που υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το ΚΕΝΤΡΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ του ΑΠΘ, οδήγησαν το Διοικητικό Συμβούλιο να αποφασίσει κατά πλειοψηφία οι

επερχόμενες εκλογές να γίνουν αποκλειστικά με ηλεκτρονική ψηφοφορία και χρήση του συστήματος ΖΕΥΣ.

«Το μικρόφωνο του ΙΣΘ» στους νέους γιατρούς

Ο Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης και ο πρόεδρος του συλλόγου Νίκος Νίτσας έδωσαν το λόγο στους νέους γιατρούς, σε ένα μίνι ντοκιμαντέρ παραγωγής του συλλόγου, γιατί «χωρίς τη δική τους στήριξη το ΕΣΥ και η κοινωνία θα είχαν πολύ μεγαλύτερα προβλήματα από όσα αντιμετωπίσαν και συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν». Σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού 20.000 γιατροί ζουν κι εργάζονται εκτός Ελλάδας, ζήτημα που έθεσε ο πρόεδρος Νίκος Νίτσας στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και στη σύσκεψη με τους επιστημονικούς φορείς στο πλαίσιο της ΔΕΘ. Τόνισε ότι «οι ειδικευόμενοι αντί να εκπαιδεύονται τα τρία τελευταία χρόνια έβαλαν πλάτη στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ώστε να βοηθήσουν όσο γίνεται την κοινωνία. Κάλυψαν κενά ειδικών γιατρών και σε πολλές περιπτώσεις... την ανοργανωσιά του συστήματος».

Τι ζήτησε ο ΙΣΘ από τον πρωθυπουργό

Υπόμνημα με τα καίρια ζητήματα που απασχολούν τον ιατρικό κόσμο της Θεσσαλονίκης απέστειλε ο ΙΣΘ και ο πρόεδρος Νίκος Νίτσας στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, ύστερα από σειρά επαφών και συσκέψεων τόσο με τον ίδιο όσο και με την ηγεσία του υπουργείου υγείας. «Στις προτεραιότητες μας είναι η στήριξη των νέων συναδέλφων οι οποίοι στον καιρό της εκπαίδευσης τους (ειδικευόμενοι) και στον καιρό της πανδημίας έβαλαν πλάτη στο ΕΣΥ και στην κοινωνία, μαζί με τα παλαιότερα μέλη του συλλόγου. Η πολιτεία οφείλει να βελτιώσει άμεσα τις εργασιακές συνθήκες ώστε να μείνουν και να προσφέρουν στον τόπο τους» Στο υπόμνημα του ΙΣΘ θέτο-

νται επίσης ζητήματα που αφορούν στην έλλειψη προσωπικού στα νοσοκομεία και στα Κέντρα Υγείας ζητώντας προσλήψεις μόνιμου προσωπικού και επιστροφή του μισθολογίου των γιατρών (ΕΣΥ & ΕΟΠΥΥ) -τουλάχιστον- στα επίπεδα προ κρίσης. Για τον προσωπικό γιατρό τονίζεται ότι θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στον πολίτη να επιλέξει μεταξύ όλων των γιατρών, καθώς «μόνο οι συμβεβλημένοι και οι γιατροί των δημοσίων δομών δεν επαρκούν». Ζητείται για μία ακόμη φορά η άμεση κατάργηση clawback με θεσμοθέτηση επίσκεψης για τους εργαστηριακούς γιατρούς καθώς και η άμεση αποπληρωμή των πρόσθετων εφημεριών αποζημιώσεων των επιστρατευμένων. Ο ΙΣΘ απέστειλε ταυτόχρονα και τα αποτελέσματα της ετήσιας έρευνας γενικού πληθυσμού για τα προβλήματα της δημόσιας υγείας.

*Στις ενημερωτικές συζητήσεις του ΙΣΘ (για παιδική παχυσαρκία, δωρεά οργάνων και ασφάλεια εμβολίων) στο πλαίσιο της ΔΕΘ τις οποίες συντόνισε ο Σάκης Μόσχης, έλαβαν μέρος οι:

Ελισάβετ Διαμαντή

Πρόεδρος Παιδιατρικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος
Καθηγήτρια Παιδιατρικής-Νεογνολογίας ΑΠΘ
Διευθύντρια Β' Νεογνολογικής Κλινικής ΑΠΘ
Νοσοκομείο Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης

Ασημίνα Γαλλή – Τσινοπούλου

Καθηγήτρια Παιδιατρικής-Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας ΑΠΘ
Διευθύντρια Β' Παιδιατρικής Κλινικής ΑΠΘ, ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ
Διευθύντρια Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ΑΠΘ
"Εφηβική Ιατρική και Φροντίδα Υγείας Εφήβων

Αθανάσιος Χριστοφορίδης

Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδιατρικής - Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας

Θεόδωρος Δαρδαβέσης

Καθηγητής Υγιεινής και Κοινωνικής Ιατρικής και Διευθυντής του Εργαστηρίου Υγιεινής, Κοινωνικής - Προληπτικής Ιατρικής και Ιατρικής Στατιστικής ΑΠΘ
Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας ΑΠΘ

Νικόλαος Ζιάκας

Καθηγητής Οφθαλμολογίας
Διευθυντής Β' Οφθαλμολογικής Κλινικής ΑΠΘ
Διευθυντής Μονάδας Μεταμοσχεύσεων Κερατοειδούς

Αικατερίνη Παπαγιάννη

Καθηγήτρια Νεφρολογικής Κλινικής
Διευθύντρια Νεφρολογικής Κλινικής ΑΠΘ

Ιωάννα Σακελλάρη

Συντονίστρια Διευθύντρια Αιματολογικού Τμήματος, ΓΝΘ Γ. Παπανικολάου

Γιώργος Τσουλάφας

Καθηγητής Χειρουργικής Μεταμοσχεύσεων ΑΠΘ
Διευθυντής Πανεπιστημιακής Κλινικής Μεταμοσχεύσεων
Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης

Θεόδωρος Αγοραστός

Καθηγητής Μαιευτικής και Γυναικολογίας ΑΠΘ
Πρόεδρος της Ελληνικής HPV Εταιρείας

Γεωργία Γκιούλα

Καθηγήτρια Ιατρικής Μικροβιολογίας, Εργαστήριο Μικροβιολογίας ΑΠΘ
Αντιπρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Ιολογίας

Συμεών Μεταλλίδης

Αναπληρωτής Καθηγητής Παθολογίας – Λοιμωξιολογίας ΑΠΘ
Υπεύθυνος του Κέντρου Αναφοράς COVID-19 και μέλος της επιτροπής εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Υγείας
Υπεύθυνος Κλινικής Covid ΑΧΕΠΑ

Γεώργιος Παπαζήσης

Αναπληρωτής Καθηγητής Κλινικής Φαρμακολογίας, Εργαστήριο Κλινικής Φαρμακολογίας Επιστημονικά Υπεύθυνος της Μονάδας Κλινικών Ερευνών του Τμήματος Ιατρικής ΑΠΘ

Όλγα Τζέτζη

Παιδιάτρος
Πρόεδρος Ένωσης Ελευθεροεπαγγελματιών Παιδιάτρων Ν. Θεσσαλονίκης
Μέλος ΔΣ Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ελευθεροεπαγγελματιών Παιδιάτρων

Πειθαρχικό Συμβούλιο: μια διαρκής δοκιμασία συνείδησης

Δημήτρης Τσάμης

Πρόεδρος Πειθαρχικού Συμβουλίου ΙΣΘ

Ολοκληρώσαμε μια τετραετή θητεία. Με προκλήσεις, κρίσεις και εργώδεις διαδικασίες. Τα μέλη: Νίκος Αγγουριδάκης, Αναστασία Κιζιρίδου, Αντώνης Παπαγιάννης, Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Γιώργος Παπαζήσης, Δανιήλ Παρραμυθιώτης, Στάθης Καλύβας, Γιάννης Κουτελιδάκης, Ανδρέας Μπάκας, Δημήτρης Φαρμάκης και Κώστας Χατζηδάκης, με την επικουρία του αντιπροέδρου Χάρη Αηδονόπουλου, μόχθησαν για να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες απαιτήσεις της θέσης τους και να διασχίσουν τις ακανθώδεις διαδικασίες που επιβάλλει το अपαράδεκτο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Χειριστήκαμε 38 υποθέσεις οι οποίες αφορούσαν 70 συναδέλφους και βρεθήκαμε στη δυσχερή θέση να επιβάλουμε ποινές από απλές συστάσεις έως αφαίρεση της άδειας ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος. Κάποιες εκκρεμούν εν αναμονή δικαστικών αποφάσεων.

Αποφασίσαμε και πράξαμε πάντα με ήσυ-

χη τη συνείδηση και τη βεβαιότητα ότι υπηρετούμε τις θέσεις που μας ανέθεσαν δια της ψήφου τους οι συνάδελφοι.

Δεν είναι εύκολη η αποστολή. Την καθιστά δυσκολότερη το νομοθετικό πλαίσιο που πρέπει οπωσδήποτε να αλλάξει ώστε η λειτουργία του Πειθαρχικού Συμβουλίου να καταστεί απλούστερη, ταχύτερη και ουσιαστικότερη. Να μη το παρεμποδίζουν νομικίστικοι ελιγμοί, να μη το καθυστερούν και να μη μπορούν να το αποπροσανατολίσουν διαδικαστικά πυροτεχνήματα. Αυτό είναι ο πρώτος στόχος για το άμεσο μέλλον.

Ευχή μας είναι να περιορισθούν οι παραπομπές προς το πειθαρχικό. Φοβάμαι όμως ότι δεν είναι λίγοι οι συνάδελφοι που θεωρούν βάρος την πιστή τήρηση και τον σεβασμό της δεοντολογίας. Είναι όμως πολύ περισσότεροι όσοι τη σέβονται. Και είναι αυτονόητο όσο και επιτακτικό καθήκον προς αυτούς να είμαστε δίκαιοι και συνεπείς.

Οι νέοι, τα ιδανικά και τα οράματα

Γεωργίου Ηλονίδη

Ομότιμου Καθηγητή Παθολογίας Α.Π.Θ.

Είναι πια κοινός τόπος να εκφράζει κανείς την ανησυχία του για την πορεία στην οποία μπήκε ο κόσμος με στόχο την περίφημη παγκοσμιοποίηση και τον κίνδυνο που εμπεριέχει αυτή η προοπτική με την ισοπέδωση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των λαών να δημιουργηθεί ένας πολιτικός και πολιτιστικός πολτός μέσα στον οποίο θα παλεύουμε όλοι να επιβιώσουμε και να διατηρήσουμε όσο γίνεται την προσωπική μας φυσιογνωμία. Κι αυτό θα γίνεται ολοένα και δυσκολότερο, αν δεν αντιληφθούμε έγκαιρα τον μεγάλο κίνδυνο που μας απειλεί κι αν δεν αντιδράσουμε μεθοδικά και ομαδικά.

Βέβαια σ' αυτές τις εποχές που προβάλλεται σαν μοναδική αξία στη ζωή το κέρδος και η κοινωνική άνοδος (που κι αυτή μεταφράζεται σε χρήμα) κι όπου όλα μας καλούν να ξεχάσουμε την ανθρωπιά μας και να υιοθετήσουμε ως μοναδικό όραμα ζωής την προσωπική ανάδειξη, η οποία αξιολογείται με το πόσα λεφτά έχει ο καθένας, τι αυτοκίνητο διαθέτει και πόσο μεγάλο εξοχικό έχει, καταντάει ρομαντικό και σχεδόν γραφικό να μιλά κανείς για ιδανικά και οράματα που μπορούν να μας κρατήσουν κοντά στην ανθρωπινή ιδιότητά μας. Κι όμως αν αφεθούμε να μας παρασύρει αυτό το γενικό ρεύμα

που μας πηγαίνει κατευθείαν στην θεοποίηση της άμετρης κατανάλωσης και της ασυλλόγιστης σπατάλης των φυσικών πόρων, είναι φανερό πως στο τέλος της διαδρομής, μας περιμένει όχι μόνο η γενική καταστροφή, αλλά και η προσωπική μας δυστυχία.

Πώς αντιδρά κανείς σ' αυτόν τον κατήφορο; Πρώτα με το να συνειδητοποιήσει τον κίνδυνο και να επισημάνει τους δρόμους και τους τρόπους με τους οποίους αυτός ο κίνδυνος διοχετεύεται και παραπλανά τους ανθρώπους. Να καταλάβει πως αυτά που λέμε μέσα πληροφόρησης, αντί να προβάλουν και να επιβραβεύσουν κάθε χρήσιμο και σημαντικό επίτευγμα της ανθρωπίνης δραστηριότητας, είτε πρόκειται για επιστημονικό έργο είτε για καλλιτεχνική ή αθλητική επιτυχία είτε για αλτρουιστική ενέργεια που αποσκοπεί στο να βοηθηθούν συνάνθρωποί μας στην κάθε τους ανάγκη, ασχολούνται κατά κόρον με τις ασήμαντες από κάθε άποψη περιπτώσεις ανθρώπων που όμως έχουν καταφέρει να τραβήξουν πάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας. Έτσι μας πληροφορούν με κάθε λεπτομέρεια για τις κινήσεις, τις ιδιοτροπίες, τις προτιμήσεις των προσώπων αυτών και γενικά δημιουργούν την εύκολη εντύπωση ότι αυτός ο τρόπος

ζωής είναι ο δρόμος που πρέπει να επιδιώκουμε για να θεωρηθούμε κι εμείς αξιόλογα άτομα στην κοινωνία.

Κι ένα δεύτερο που πρέπει ο νέος κυρίως άνθρωπος να καταλάβει είναι ο κίνδυνος που εμπεριέχεται σ' αυτή την έξαλλη πρόκληση και πρόσκληση για χωρίς όρια κατανάλωση. Προσπαθούν να μας πείσουν ότι για να γίνουμε ευτυχισμένοι, πρέπει να αγοράζουμε, να αγοράζουμε και να αγοράζουμε στιδήποτε γυαλιστερό κυκλοφορεί στην αγορά. Κι αυτός ο δρόμος δεν τελειώνει πουθενά κι αλίμονο στον άνθρωπο που θα πέσει σ' αυτή την παγίδα. Δεν πρόκειται ποτέ να νιώσει πλήρης, γιατί αυτή η χωρίς τέρμα καταναλωτική διάθεση είναι ένα απύθμενο πηγάδι και δεν αφήνει περιθώρια για να ικανοποιηθεί ποτέ το άτομο. Γίνεται ένας εγωιστής που έχει μοναδικό σκοπό στη ζωή του να βρίσκει τους πόρους που θα του επιτρέψουν να καταναλώνει απερίσκεπτα.

Κι όμως αλίμονο στις κοινωνίες που πορεύονται σε τέτοια μονοπάτια. Που αδιαφορούν, αν δεν σνομπάρουν, κάθε σοβαρή προσπάθεια που γίνεται για να βελτιωθεί από κάθε άποψη η κοινή μας ζωή. Που γυρνούν την πλάτη στα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν μεγάλο πλήθος συνανθρώπων μας και εξαντλούν τις δραστηριότητες τους μιμούμενοι τα καμώματα των διασημοτήτων, είτε αυτές οι διασημότητες είναι ηθοποιοί ή τραγουδιστές, είτε είναι ποδοσφαιριστές.

Κι αλίμονο στις κοινωνίες που δίνουν στα παιδιά τους τέτοια πρότυπα για μίμηση. Αυτό δεν είναι η ζωή. Είναι η βιτρίνα της ζωής, η ψευδής απεικόνισή της. Που με την αχαλίνωτη προβολή της μας δίνει την αίσθηση ότι όποιος θέλει να πετύχει στη ζωή του, ένα μόνο δρόμο έχει: να μιμηθεί αυτούς τους φανταχτερούς τύπους που η δημοσιότητα τους παρουσιάζει ως τα μοναδικά αξιόλογα πρότυπα.

Ευτυχώς που στην πραγματικότητα τα πράγματα δεν είναι έτσι. Η ζωή δεν διαμορφώνεται στα γήπεδα και στα κέντρα διασκέδασης. Αυτή είναι η θορυβώδης και εντυπωσιακή όψη των πραγ-

μάτων. Μια άλλη πραγματικότητα όμως διαμορφώνεται σε άλλους χώρους όπου συνάνθρωποί μας παλεύουν κάθε μέρα αθόρυβα και αποτελεσματικά για να κάνουν τη ζωή όλων μας καλύτερη. Μέσα στα εργαστήρια, στα νοσοκομεία, στα σχολεία, στα εργοστάσια, ένα πλήθος μοχθεί με σοβαρότητα και επιμονή, για να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που θα βελτιώσουν το επίπεδο της ζωής μας. Κι αυτή είναι η πραγματική ζωή, αυτοί οι άνθρωποι είναι οι πραγματικοί άνθρωποι, οι χρήσιμοι κοινωνικά άνθρωποι. Αυτούς τους ανθρώπους πρέπει μια υγιής κοινωνία να έχει για πρότυπα και αυτών των ανθρώπων την διαδρομή πρέπει να βάζει μπροστά στα μάτια των παιδιών, για να τους δείξει προς τα πού πρέπει να βρουν τα χνάρια του δρόμου για τη ζωή τους.

Πρέπει ο νέος άνθρωπος έγκαιρα να καταλάβει ότι καθήκον του είναι να γίνει ένα άτομο αληθινά δημιουργικό και αληθινά χρήσιμο, κι αυτό όταν το πετύχει, θα του δίνει ένα νόμιμο και ακριβό αίσθημα ικανοποίησης.

Πρέπει να έχει μπροστά στα μάτια του το όραμα μιας κοινωνίας καλύτερης, πιο ανθρώπινης, πιο δίκαιης, όπου δεν θα έχουν θέση οι ταχυδακτυλουργοί, οι σαλτιμπάγκοι και οι κάθε λογής κομπιναδόροι που κυριαρχούν σήμερα στη ζωή μας.

Πρέπει να οχυρωθεί από νωρίς με τις στέρεες εκείνες βάσεις που θα του επιτρέψουν να χτίσει για τον εαυτό του ένα μέλλον με αξιοπρέπεια. Κι αυτό γίνεται με το να αφοσιωθεί στην προσπάθεια να αποκτήσει τα απαραίτητα εφόδια για την επιτυχία του στόχου. Να αποκτήσει με πολλή δουλειά τις γνώσεις και τις δεξιότητες, όχι μόνο για να κατακτήσει αργότερα τις δύσκολες κορυφές, αλλά και για να μη μπορούν οι διάφοροι δημαγωγοί να τον ξεγελούν με τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα τους.

Όποιος στραφεί προς την επιστήμη, να μη ξεχνά ότι μυριάδες άλλοι κοπίασαν αφιερώνοντας τη ζωή τους ολόκληρη για να δημιουργήσουν αυτόν τον τεράστιο θησαυρό γνώσης που καλείται αυτός τώρα να κατακτήσει. Να πλησιάζει με σεβασμό αυτή την πηγή και

να ξεδιψά αντλώντας από κει μέσα τα ανεξάντλητα αποθέματα σοφίας. Να έχει για ιδανικό του να προσθέσει κάποια μέρα κι αυτός τη δική του σταγόνα στα νάματα αυτής της πηγής. Και να έχει τη διάθεση και το κουράγιο να αφοσιωθεί στην κατάκτηση της γνώσης σε βαθμό που να του επιτρέπει να κρατάει τη θέση του στην επιστημονική κοινότητα με αξιοπρέπεια κερδίζοντας την αναγνώριση των άλλων αξιοκρατικά.

Αυτές οι αξίες ισχύουν για όλους τους ανθρώπους, αλλά πολύ περισσότερο χρειάζεται να καθοδηγούν τη ζωή μας, όταν φτάσουμε στο σημείο να διαχειριζόμαστε σπουδαία κοινωνικά αγαθά, όπως είναι η ιατρική, η εκπαίδευση, η δικαιοσύνη κτλ.

Όσοι πάλι στραφούν προς τον κόσμο της Τέχνης, δεν πρέπει να ξεχνούν ότι ο τελικός προορισμός της Τέχνης είναι να ανεβάσει την ψυχή του ανθρώπου σε σφαίρες ανώτερες και να τον οδηγήσει μέσα από τα μυστικά της μονοπάτια σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούν αξίες αιώνιες και αναλλοίωτες. Μέσα από την Τέχνη ο άνθρωπος γίνεται καλύτερος, αλλά για να λειτουργήσει αυτή η προοπτική, πρέπει οι λειτουργοί της Τέχνης να είναι οι ίδιοι πρότυπα σεμνότητας και ευγένειας. Και βέβαια να είναι αφοσιωμένοι όχι στην προβολή του εαυτού τους, αλλά στην άσφονη αποτελεσματικότητα της αποστολής τους.

Ο αθλητισμός είναι ένα πολύ σημαντικό πεδίο για την ανθρώπινη δραστηριοποίηση. Αλλά βέβαια όχι ο αθλητισμός ως θέαμα. Ο αθλητισμός δεν έχει καμιά αξία, όταν λειτουργεί ως θέαμα. Κερδίζει τη σημασία του, όταν εμείς οι ίδιοι δεν “θεώμεθα” αλλά αθλούμεθα. Είναι πολύ σημαντικότερο να τρέξουμε εμείς τα εκατό μέτρα σε πέντε λεπτά, παρά να βλέπουμε κάποιον άλλο να τρέχει αυτά τα εκατό μέτρα σε πέντε δευτερόλεπτα. Δυστυχώς και αυτός ο τομέας της ζωής μαγαρίστηκε με την μανία των ρεκόρ και του αθέμιτου ανταγωνισμού. Το ρητό των αρχαίων Ελλήνων “νους υγιής εν σώματι υγιεί” χάνει εντελώς το

νόημά του όταν ο αθλητισμός ξεφεύγει από τον βασικό και αληθινό σκοπό του που είναι η ευγενική άμιλλα και όχι ο λυσσαλέος ανταγωνισμός. Και βέβαια ο αθλητισμός από την αρχαιότητα αποτελούσε ένα σημαντικό στοιχείο της καθημερινότητας των ανθρώπων. Τα γυμναστήρια ήταν ο αγαπημένος χώρος των προγόνων μας. Αλλά έλειπε από αυτούς η ακατάσχετη μανία για προβολή και για όσα ακολουθούν την προβολή (αμοιβές κτλ). Το στεφάνι της δάφνης ήταν για τον νικητή το πολυτιμότερο δώρο, με το οποίο η κοινωνία επιβράβευε τους κόπους του και την αξία του. Εκείνο που διαστρέβλωσε και αυτή την πτυχή της ζωής μας, τον Αθλητισμό, είναι το ότι κι αυτός πέρασε στο χώρο της εμπορευματοποίησης. Έγινε θέαμα ακριβοπληρωμένο.

Κι όμως ο αθλητισμός είναι η πιο υγιής ενασχόληση για τα νιάτα. Η συνύπαρξη με τους άλλους συναθλητές μέσα στο στίβο και στο γήπεδο δίνει την ευκαιρία να αντιληφθούμε την αξία που έχει η κοινή προσπάθεια, απομακρύνει τον εγωισμό και καλλιεργεί ένα πνεύμα συνεργασίας, όπου ο καθένας καταλαβαίνει πόσο πολύτιμη είναι η συνεννόηση για να φτάσουμε στο καλό αποτέλεσμα.

Γενικά ο ορθός δρόμος που πρέπει να ακολουθήσει ένας νέος άνθρωπος είναι να θέσει στη ζωή τους ευγενείς στόχους και να αφοσιωθεί στην προσέγγισή τους. Μόνο τότε υπάρχει ελπίδα να ξεφύγει η κοινωνία μας από τον οδοστρωτήρα της παγκοσμιοποίησης και να διατηρήσει την ιδιαιτερότητά της, όπως την διαμόρφωσαν γενιές και γενιές των προγόνων μας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Και η μόνη ελπίδα για όλους μας είναι η νεολαία της πατρίδας μας να πιστέψει και να πραγματώσει τα οράματα και τα ιδανικά που φλόγισαν τις ψυχές των γενεών που προηγήθηκαν. Όπως λέει και στο Ευαγγέλιο “*υμείς εστέ το άλας της γης. Εάν το άλας μωρανθή, εν τίνι αλισθήσεται;*” που σημαίνει ότι “*εσείς είσαστε το άλας της γης. Κι αν το άλας καταστραφεί, πώς θα νοστιμίσει η ζωή μας;*”.

Πειθαρχικά διδάγματα

Αντώνης Παπαγιάννης

Πνευμονολόγος

Η συμμετοχή σε ιατρικό πειθαρχικό συμβούλιο είναι μια ιδιαίτερη εμπειρία. Οπωσδήποτε δεν είναι ευχάριστη, εφόσον καλείται κανείς να κρίνει συναδέλφους για δεοντολογικά παραπτώματα, ίσως και σοβαρά, αλλά μπορεί να είναι διδακτική, αν θέλουμε να αξιοποιήσουμε το περιεχόμενό της. Έχοντας αρκετά χρόνια παρελθόν στη διαδικασία αυτή αλλά και πρόσφατα βιώματα, μοιράζομαι κάποιες προσωπικές γενικές παρατηρήσεις για ζητήματα που άπτονται της ιατρικής συμπεριφοράς στην πράξη, φυσικά χωρίς παραβίαση του ιατρικού απορρήτου.

Μια πρώτη και βασική είναι η εντελώς ελλιπής πολλές φορές καταγραφή της πορείας ενός νοσηλευόμενου αρρώστου. Όχι σπάνια οι μόνες πληροφορίες που υπάρχουν στο φύλλο ιστορικού είναι οι ημερομηνίες εισόδου και εξόδου, με ελάχιστα ενδιάμεσα στοιχεία. Ακόμη και σημαντικά συμβάντα ή ιατρικές πράξεις στη διαδρομή της νοσηλείας μπορεί να περνούν ασημείωτα, δηλαδή άγνωστα, και συνεπώς πρακτικά ανύπαρκτα για κάποιον που εκ των υστέρων θα μελετήσει τη διαδρομή αυτή (όπως π.χ. ένας δικηγόρος). Οι εταιρείες που προσφέρουν ασφάλιση επαγγελματικής ευθύνης σε γιατρούς στην Αγγλία (Medical

Defence Union, Medical Protection Society) διδάσκουν ως πρώτη αρχή το 'No record, no defence', δηλ. χωρίς καταγραφή δεν υπάρχει υπεράσπιση. Δεν μπορεί κανείς να αποδείξει προφορικά ότι είδε, ψηλάφησε, σκέφθηκε ή έκανε κάτι, αν δεν το έχει καταγράψει επώνυμα με ημερομηνία και ώρα. Αυτό ισχύει όχι μόνο για κατώτερους γιατρούς (ειδικευόμενους), αλλά και για ειδικούς επιμελητές, διευθυντές και καθηγητές. Όσο πιο σοβαρό είναι το συμβάν ή η προτεινόμενη ενέργεια, τόσο πιο επιτακτική είναι η ανάγκη να τεκμηριώνεται από τον ανώτερο υπεύθυνο. Ποτέ ο γιατρός δεν ξέρει αν κάποια στιγμή θα χρειασθεί να υποστηρίξει τις πράξεις του απέναντι σε ανθρώπους που θα τις αμφισβητούν ή θα τις ψέγουν.

Συναφής με τα παραπάνω είναι και η ορθή χρήση της ιατρικής γλώσσας. Όσα γράφουμε σε επίσημα έγγραφα με νομική βαρύτητα (όπως είναι το ιατρικό ιστορικό) πρέπει να είναι κατά το δυνατόν ακριβή, ώστε να μη δίνουν αφορμές για παρερμηνείες ή κακόβουλες αιτιάσεις. Συχνά βέβαια η απόλυτη ακρίβεια στην ιατρική διάγνωση δεν είναι δυνατή: υπάρχουν άτυπες μορφές νόσων, ακαθόριστα ενοχλήματα που δεν προσανατολίζουν ορθά τους θεράποντες, εξέλιξη μιας κατάστασης με

τον χρόνο, αλλά και φόρτος εργασίας και ανθρώπινη ατέλεια και απροσεξία που δεν συμβάλλουν στην ακρίβεια. Πρόχειρο παράδειγμα τα σημειώματα που γράφονται σε γενική εφημερία. Αν το 'αναφερόμενο κοιλιακό άλγος' ενός ασθενούς καταγραφεί ως 'κωλικός νεφρού' ή 'οξεία χολοκυστίτιδα' ή 'χολολιθίαση' ή 'εϊλεός', ανάλογα με την εντύπωση της στιγμής αλλά χωρίς άλλη τεκμηρίωση, οι συνέπειες μπορεί να είναι τελείως διαφορετικές τόσο για τον ασθενή όσο και για τον γιατρό που έκανε την καταγραφή. Ένας κατήγορος που εκ των υστέρων θα εξετάσει την υπόθεση μπορεί να καταλογίσει ευθύνες στον γιατρό που έγραψε μια διάγνωση αλλά δεν έκανε ανάλογες ενέργειες. Η 'ετικέτα' μιας επιπόλαιας διάγνωσης μπορεί να συνοδεύει τον γιατρό μέχρι ένα δικαστήριο και τον ασθενή ακόμη και μέχρι τον τάφο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν γράφουμε για παθήσεις που είναι έξω από το γνωστικό μας πεδίο: όσο πιο εξειδικευμένο είναι το πρόβλημα, τόσο πιο εύκολο είναι να κάνει κάποιος λάθος στην περιγραφή του, αν δεν έχει ειδικές γνώσεις.

Ακόμη, υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην εν θερμώ αντιμετώπιση και διαχείριση ενός ασθενούς υπό την πίεση του χρόνου και των συμπτωμάτων του και στην εν ψυχρώ, εκ των υστέρων και με μεγάλη χρονική απόσταση αναψηλάφηση του περιστατικού από έναν τρίτο. Εκεί δεν υπάρχει η πίεση, και ο αναθεωρητής (δικηγόρος ή πραγματογνώμονας) κινείται με βάση όσα βρίσκει καταχωρισμένα στο ιστορικό και τις εξετάσεις του αρρώστου, που τα αξιολογεί με κριτήρια βιβλιογραφικά, όχι πάντα ενισχυμένα με προσωπική εμπειρία. Δεν μπορεί κανείς βέβαια να αποκλείσει και την προσωπική μεροληψία, αφού ο αναθεωρητής συνήθως ενεργεί για τη μία ή την άλλη πλευρά (πολιτική αγωγή ή υπεράσπιση).

Υπό ιδανικές συνθήκες, μια τέτοια κρίση

θα πρέπει να γίνεται από δύο ή τρεις ανεξάρτητους ειδικούς πάνω στο κρινόμενο πρόβλημα, που θα αξιολογούν ανωνυμοποιημένα τον φάκελο του ασθενούς, ώστε να μη γνωρίζουν για ποιον εκφέρουν γνώμη. Κάτι τέτοιο δεν είναι πρακτικά δυνατό, και αυτό κάνει ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη για όσο γίνεται ακριβέστερη παράθεση των γεγονότων, ώστε να μη δημιουργείται η υπόνοια συγκάλυψης ή 'συναδελφικής αλληλεγγύης' προς τον κρινόμενο. Η γνωμοδότηση θα πρέπει να έχει κατά το δυνατόν αντικειμενικό και όχι συναισθηματικό χαρακτήρα, ώστε να μη δημιουργεί 'κλίμα' υπέρ ή κατά του κρινομένου. Π.χ. άλλο είναι να γράψει κανείς ότι «Ο ασθενής εκδήλωσε ξαφνικά δύσπνοια, αλλά δεν έγινε ακτινογραφία θώρακος» και άλλο ότι «Ο ιατρός αμέλησε να κάνει ακτινογραφία θώρακος για τη δύσπνοια του ασθενούς». Το πρώτο περιγράφει ένα γεγονός (εν προκειμένω μια παράλειψη), το δεύτερο αποτελεί καταδικαστική κρίση.

Τέλος, άλλη είναι η προσέγγιση ενός ιατρικού περιστατικού από έναν γιατρό και άλλη από έναν δικηγόρο. Καλώς ή κακώς, ο δεύτερος, από τη θέση του κατηγόρου, θα χρησιμοποιήσει κάθε μέσο για μεγιστοποίηση του κέρδους για τον πελάτη του. Αυτό μπορεί να σημαίνει σκόπιμη χρήση γλώσσας υπερβολικής ή και προκλητικής, στην προσπάθεια να αποσπάσει από τον εναγόμενο γιατρό μια ομολογία ενοχής ή στοιχεία που θα επιβαρύνουν τη θέση του. Ευχής έργο σε κάθε περίπτωση είναι να μη βρίσκεται κανένας γιατρός στη θέση του υπόδικου. Ωστόσο, για το δυσάρεστο ενδεχόμενο μιας δικαστικής εμπλοκής, καλό είναι να έχει τη δική του πλευρά κατοχυρωμένη με σωστή φροντίδα των ασθενών του, επαρκή και κατά το δυνατόν ακριβή τεκμηρίωση των κινήσεών του και καλή επικοινωνία με τους ασθενείς και τους οικείους, που τις περισσότερες φορές αποτρέπει περαιτέρω εξελίξεις.

Οι φωτορεπόρτερ του αγώνα*

Τάσος Ναούμης

Παιδίατρος, Κιλκίς

Δεν διαθέτουμε φωτογραφίες των αγωνιστών της Ελληνικής επανάστασης, καθότι οι πρώτες φωτογραφίες εμφανίστηκαν στην Ευρώπη το 1837 και η χρήση τους άρχισε να εξαπλώνεται μετά το 1850. Και όμως οι φυσιογνωμίες των ανθρώπων εκείνης της εποχής μάς είναι εξαιρετικά οικείες. Ο Κολοκοτρώνης και ο Καραϊσκάκης είναι πρόσωπα που εύκολα τα αναγνωρίζουμε, και αυτό το οφείλουμε σε τρεις Γερμανούς.

Ο πρώτος είναι ο Karl Krazeisen. Ο Κρατσάιζεν ήταν υπολοχαγός του βαυαρικού πεζικού και αυτοδίδακτος ζωγράφος. Στην Ελλάδα ήρθε παρασυρμένος από το φιλελληνικό ρεύμα που επικρατούσε στην Ευρώπη. Έζησε κοντά στους Έλληνες από τον Σεπτέμβριο του 1826 και μέχρι τον Αύγουστο του 1827. Ήταν η δύσκολη εποχή που μετά από την πτώση του Μεσολογγίου κυριαρχούσε ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο. Ο Κρατσάιζεν επισκέφθηκε την περιοχή ως 'πολεμικός ρεπόρτερ' και είναι ο μόνος που συναναστράφηκε και ζωγράφησε από κοντά τους πρωταγωνιστές της επα-

ναστάσεως κατά την διάρκεια του αγώνα. Φιλοτέχνησε συνολικά 91 έργα που περιλαμβάνουν κυρίως προσωπογραφίες, αλλά και τοπία, αρχαιότητες και πολεμικά στιγμιότυπα. Τις προσωπογραφίες τις ζωγράφιζε με μολύβι σε χαρτί. Κάτω από κάθε προσωπογραφία έμπαινε η ιδιόχειρη υπογραφή του απεικονιζομένου προσώπου καθώς και ένα σύντομο σχόλιο του καλλιτέχνη. Από τους ήρωες μόνο ο Καραϊσκάκης δεν πρόλαβε να υπογράψει. Η σχεδίαση του πορτραίτου του ξεκίνησε λίγο πριν από την μάχη του Ανάλατου, κατά την οποία και έχασε την ζωή του, κι έτσι το σχέδιο έμεινε ημιτελές.

Με την επιστροφή του στο Μόναχο, ο Κρατσάιζεν εξέδωσε ένα λεύκωμα με 24 από τα έργα του, σε μορφή λιθογραφίας. Η λιθογραφία επέτρεπε εκείνη την εποχή την παραγωγή πολλών αντιτύπων (όπως γίνεται με τις φωτογραφίες στην εποχή μας) και την εύκολη διάδοσή τους στους φιλελληνικούς κύκλους της Ευρώπης. Αυτές οι λιθογραφίες αποτελούν και το 'φωτογραφικό πρότυπο' πάνω στο οποίο

* Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα 'Ειδήσεις' του Κιλκίς (12/5/2021) και αναδημοσιεύεται με την άδεια του συντάκτη.

στηρίχθηκαν όλοι οι άλλοι καλλιτέχνες, αλλοδαποί και Έλληνες, που εμπνεύστηκαν από τον ελληνικό αγώνα. Ο καλλιτέχνης πέθανε το 1878. Τα 24 πρωτότυπα έργα ξεχάστηκαν μέχρι το 1926, την χρονιά που οι κληρονόμοι του τα πούλησαν στο ελληνικό κράτος. (Καρλ Κρατσάιζεν. *Προσωπογραφίες Ελλήνων και Φιλελλήνων αγωνιστών*. ΜΙΕΤ Αθήνα 1996).

Το δεύτερο και εξίσου σημαντικό πρόσωπο υπήρξε ο διάδοχος και μετέπειτα βασιλέας της Βαυαρίας Λουδοβίκος Α΄, ο οποίος ανέπτυξε και συντήρησε μία εντονότατη φιλελληνική δραστηριότητα στο Μόναχο, στα πλαίσια της οποίας χρηματοδότησε και την δημοσίευση των έργων του Κρατσάιζεν. Το 1833, μετά από το τέλος του αγώνα, ο Λουδοβίκος έστειλε τον γιό του Όθωνα σαν βασιλέα στην Ελλάδα. Τον συνόδευε ο Γερμανός ζωγράφος Peter von Hess με την εντολή να επιτελέσει αυτό που θα λέγαμε σήμερα χρέη φωτογράφου. Ο Ες έμεινε στην Ελλάδα 9 μήνες, γνώρισε από κοντά τους αγωνιστές, όσους ήταν ακόμη εν ζωή, και διάβασε και εμπνεύστηκε από την πρώτη έκδοση της ιστορίας της Ελληνικής επανάστασης που ήδη κυκλοφορούσε από το 1832. Ο Ες είχε το εκπληκτικό ταλέντο να ζωγραφίζει με τέτοια εμμονή στην λεπτομέρεια, που οι πίνακές του μοιάζουν με φωτογραφική αναπαράσταση. Δημιούργησε 39 ρεαλιστικότερες ελαιογραφίες, που κυκλοφόρησαν ευρύτατα και σε μορφή λιθογραφίας. Δεν ζωγράφιζε μόνον αυτούς που γνώρισε προσωπικά αλλά και άλλους που είχαν ήδη πεθάνει την εποχή κατά την οποία επισκέφθηκε την Ελλάδα.

Τους ιερολοχίτες, τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, τον πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ και την Μπουμπουλίνα δεν πρόλαβε να τους γνωρίσει. Τους ζωγράφιζε βασιζόμενος σε περιγραφές και σε

διηγήσεις. Αντίγραφα των έργων του κοσμούν τα σχολεία μας και είναι σε όλους μας γνωστά, όπως ο απαγχονισμός του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄, ο Ρήγας που ξεσηκώνει τους Έλληνες για την ελευθερία, ο Κολοκοτρώνης που συγκεντρώνει στο στρατόπεδο της Λέρνας τους νικητές του Δράμαλη κλπ.*

Πέρυσι με την ευκαιρία των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την ελληνική επανάσταση μάς προέκυψε και νέο άγνωστο 'φωτογραφικό' υλικό με μεταγενέστερα πορτρέτα αγωνιστών. Αποτελούν δημιούργημα του Βέλγου πρέσβευς στην Αθήνα Μπενζαμέν Μαρί (Benjamin Mary). Ο Μαρί έφτασε στην Ελλάδα το 1839 όπου και έζησε για μια πενταετία. Είχε τρία χαρακτηριστικά. Είχε εξαιρετικό ταλέντο στην ζωγραφική πορτρέτων, είχε ως διπλωμάτης την δυνατότητα και το προνόμιο να γνωρίσει προσωπικά τους εν ζωή πρωταγωνιστές της Επανάστασης και ήταν μαγεμένος με τον αγώνα των Ελλήνων για ελευθερία. Μας άφησε μια συλλογή με πορτρέτα γνωστών και αγνώστων αγωνιστών, μεταξύ των οποίων του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, του Λάζαρου Κουντουριώτη, του Γιάννη Μακρυγιάννη, του Νικηταρά. (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. *Η ιστορία έχει πρόσωπο*. Αθήνα 2020)

Τον Μαρί και το έργο του τώρα τον ανακαλύψαμε. Όμως τους Βαυαρούς τους γνωρίζουμε από παλιά και αναγνωρίζουμε την καθοριστική συνεισφορά τους στην εθνική μας αυτογνωσία. Με την καθοδήγηση και την χρηματοδότηση του βασιλιά τους Λουδοβίκου και το ταλέντο των ζωγράφων τους, δημιούργησαν και μας χάρισαν ένα πολύτιμο 'φωτογραφικό' υλικό, ένα πραγματικό εικονοστάσι του έθνους, το οποίο ενσωματωμένο στην εθνική μας παράδοση σφυρηλατεί επί δεκαετίες την εθνική μας ταυτότητα και συνείδηση.

*<https://www.mixanitouxronou.gr/piter-fon-es-o-germanos-zografos-poy-irthe-me-ton-othona-stin-ellada-kai-zografise-ta-polemika-gegonota/>

Περί ήχων «δημιουργικών» και μουσικών «θεραπευτικών» εν καιρώ πανδημίας

π. Χρυσόστομος Τύμπας

Σύμβουλος ψυχικής υγείας, Λονδίνο

Θέλεις συχνά να μοιραστείς τα εσώψυχά σου αλλά δεν είναι εύκολο. Κάποτε οι φίλοι, κάποτε η γραφίδα, πολύ συχνά η ίδια η ... σκέψη σου σε κρυφακούει, σου συζητά, ή και σου διαγράφει (;) τα όσα θέλεις να μοιραστείς. Θυμάσαι τώρα τον καιρό της πανδημίας σαν ιστορία. Πέρασε, σχεδόν, κι αυτό. Για κάποιους εμπειρία επώδυνη, για τους λίγους τυχερούς δημιουργική. Όταν επικρέμαται η δαμόκλειος σπάθη ή μάλλον αιωρείται στα εγγύς θανατηφόρα αεροσταγονίδια το απαίσιο δρεπάνι θανάτου, το σκέφτεσαι αλλιώς. Μακριά από τα πάτρια για χρόνια όμως έχεις άλλες παραστάσεις. Απυρόβλητος από την τρομερή εγχώρια δυναμική της συνεχούς αντιπαλότητας των πάντων, μπορούσες να επιπλεύσεις ανετότερα στην βρετανική φλεγματικότητα, που «τακτοποιεί» και αυτόν τον θάνατο.

Υπήρξαν ωστόσο κι εδώ «σημάδια» δύσκολα. Συνήθως μπορούσες να απολαύσεις φρέσκο και μυρωδάτο το χορτάρι δίπλα στο Serpentine του λονδρέζικου Hyde Park, ανέ-

μελα, μετρώντας έως τέσσερα σιδερένια πουλιά στην σειρά της καθόδου προς το Heathrow. Στις μέσες του Ιουνή '17 όμως θα έβλεπες μαύρα σύννεφα, δυτικά να προσπαθούν ν' αγγίξουν τον ουρανό, κι εβδομηνταδύο ψυχές να χωρίζονται βίαια από το σώμα στην τραγικότερη πρόσφατη αγγλική τραγωδία, στον πύργο Grenfell. Τα δυσοίωνα μαντάτα λίγο μετά ξεχάστηκαν... Στις αρχές του '20, τίποτε δεν προμήνυε την απόλυτη καταιγίδα μιας καραντίνας που έσβησε από τον ουρανό κάθε ανθρώπινη κίνηση κι άφησε μόνον πουλιά να πετούν ανενόχλητα από τον βόμβο των τουρμπινών. Αν ήθελες να κατέβεις στο κέντρο μπορούσες, αλλά έπρεπε να ετοιμασθείς για τον ανάστροφο αγοραφοβικό πανικό... Απόλυτα έρημοι οι κεντρικοί δρόμοι (άλλοτε κυριολεκτικά λαοθάλασσα) που θύμιζαν άμεσα σκηνές αποκαλυπτικής ταινίας, την τρομακτική σιωπή που θα ζήλευε κι ο σκηνοθέτης του '28 *days after*' (2002).

Ήθελες να ξεφύγεις από αυτήν την εκκω-

φαντική σιωπή που σε σουβλίζει από μέσα, τα μακάβρια νέα των χιλιάδων νεκρών κι αρρώστων, την ουρά των ασθενοφόρων να παραδώσουν ένα μελλοθάνατο για να ξεκινήσουν την παραλαβή του επόμενου... Να πάρεις από κάπου δύναμη να σταθείς κι εσύ σε όσους ζητούσαν στήριξη. Την επόμενη της τραγωδίας του Grenfell Tower, το ClassicFM έπαιζε το *Agnus Dei* του Samuel Barber στη φωνητική του μορφή, από το γνωστό *Adagio* για έγχορδα. Χρειαζόταν ακριβώς αυτοί οι θλιμμένοι αλλά συγκλονιστικοί ήχοι να θεραπεύσουν ομοιοπαθητικά την κατάθλιψη που βασίλευε γύρω. Μπορούσες να τους ξαναπαιξεις είτε στο κινητό είτε στην ψυχή σου, να στείλεις μία δόνησης ελπίδας στους γιατρούς και νοσηλευτές που πάλευαν σκληρά στην πρώτη γραμμή, τους ένιωθες κι από μακριά. Σε μία θεϊκή στιγμή έμπνευσης μόλις στα εικοσιέξι, θα την ζήλευαν και οι παλαιότεροι κλασικοί, ο Barber συνέλαβε κάτι θεσπέσιο για να περιτυλίξει τον συλλογικό πόνο, που σαν χαμηλή αχλή μπορούσε ν' απορροφήσει άγχη και θλίψεις, να τα σηκώσει ψηλά. Μπορούσες να «δεις» τους ήχους να ταξιδεύουν πέρα ως το ποτάμι και πιο κάτω, να παλεύουν τον συλλογικό φόβο για το αύριο και να σπρώχνουν μαλακά προς την θάλασσα «όσα δύσκολα», αφήνοντας πίσω ίχνη δροσιάς κι ελπίδας. Μετά την εξέλιξη της μουσικής φράσης, την κορύφωση των φωνών και την μαγική σιωπή, οι χαμηλές νότες ισοδυναμούν με την λύση της τραγωδίας. Η θεραπεία ήδη σε άγγιξε.

Θα μπορούσες ακόμη, στην άλλη πλευρά της πλούσιας βρετανικής μουσικής σκηνής, να ακούσεις ακόμη την απόκοσμη, φλεγματική, χαρισματικά κρυστάλλινη φωνή μιας Freya Ridings, στο *Lost without you*.... Κάπως αντίστροφα, τραγουδά γι' αυτό που όλοι μας «χάσαμε». Τί είναι όμως ακριβώς αυτό το «χαμένος χωρίς εσένα»; Ποιο είναι το σημαντικό «εσύ» που χάνουμε κάθε φορά;

Η καραντίνα εφηύρε νέους ήχους. Χιλιάδες

(ακριβώς 17.572) φωνές από 127 χώρες στις 20 Ιούλη '20 με την βοήθεια διαδικτυακής τεχνολογίας τραγούδησαν για την ενότητα της ανθρώπινης ψυχής και καθολικών αξιών που όντως ταρακουνήθηκαν, στην θεσπέσια σύνθεση του Eric Whitacre, *Sing gently always, sing as one*. Πάλι οι ήχοι δάμασαν όσες διαφορές βίωσε η ανθρωπότητα λόγω πανδημίας, ή μάλλον λόγω έλλειψης κυριαρχίας της λογικής και της επιστήμης – απώτερα μάλλον λόγω φοβικής ανάσυρσης μιας παρελκυστικής λογικής που έκανε να τρίξουν για λίγα δευτερόλεπτα τα οστά του άγιου μέντορα της λογικής Αριστοτέλη...

Μόλις άνοιξαν τα πράγματα, μπορούσες να χωθείς έστω με μάσκες, με αποστάσεις και μύριες διαβουλεύσεις σε μία καθωσπρέπει αίθουσα σαν το Barbican και να ακούσεις μετά από ενάμιση χρόνο ζωντανή ορχήστρα και πιανίστα διαμετρήματος μιας Yuja Whan. Το δεύτερο κοντσέρτο για πιάνο του Ραχμάνινοφ ήταν ακριβώς το αντίδοτο εκείνο για να αισθανθείς ότι ο κόσμος ακόμη στέκεται στα πόδια του. Τα όσα έχει να διηγηθεί αυτή η μουσική μόνον η εσωτερική συγκίνηση ή όποια δάκρυα ψυχής μπορούν να αρθρώσουν. Ίσως και όσα θάφθηκαν στην μνήμη όσων υπέστησαν ένα πολλαπλό burn out, απόλυτα δικαιολογημένα.

Στην άλλη όχθη του «καναλιού» (αγγλικός ορισμός: Μάγχη) ο Jordi Savall τον οποίο προπανδημικά απήλαυσαν οι πρωτευουσάνοι στο δικό τους Μέγαρο Μουσικής (η συμπρωτεύουσα ακόμη δεν έχει καταφέρει να αντιπαλέψει αυτήν την ανισότητα), κατάφερε εν μέσω απίστευτα αντίξοου «καιρού» να ολοκληρώσει την εγγραφή και των εννέα συμφωνιών του Μπετόβεν με όργανα και κυρίως «ερμηνεία εποχής». Πραγματικά, οι ηχογραφήσεις του είναι ο απόλυτος ορισμός του *«it's music to my ears!»* Ο χαρισματικός ερευνητής του παρελθόντος μας είχε και πριν ταξιδέψει στην μεσαιωνική Βενετία με το *Venezia Millenaria*: μονα-

δικά σπάνιοι ήχοι, εκεί κι ο δικός μας καλοφωνάρης Παναγιώτης Νεοχωρίτης. Ταξιδεύοντας ιστορικά στην βενετική δυναστεία έχουμε και σήμερα να διδαχθούμε από τους τρόπους αντιμετώπισης του μαύρου θανάτου (πανώλους) με αποτελεσματικότητα την επιβολή καραντίνας στα περίφημα «λαζαρέτα» σε περιοχές με κρούσματα, ένα διαχρονικό μέτρο που δυσκολεύθηκε ειδικά η νεοελληνική ψυχή να αποδεχθεί, ίσως και λόγω των έντονα αρχαιολογικών «ανατολίτικων» ριζών μας (το πανταχόθεν ανατολίτικο παζάρι κι εφευρετικότητα που

κλίνει το μάτι στην επιστήμη).

Επιστρέφοντας στην πάντα γοητευτική Νύμφη του Θερμαϊκού, ξανανιώθεις κι εδώ τη θεραπευτική δύναμη της μουσικής δημιουργίας. Ουδείς ας μην υποτιμά το εντύπωμα της συμπαντικής δόνησης των ήχων που μπορούν να αλλάξουν από μέσα σου τον κόσμο όλο. Όπως το είπε ο μοναδικός Χαλίλ Γκιμπράν, «η αλήθεια της μουσικής βρίσκεται στη δόνηση εκείνη που παραμένει στο αυτί, όταν ο τραγουδιστής έχει ήδη τελειώσει το τραγούδι κι ο οργανοπαίχτης δεν αγγίζει πια τις χορδές».

Οι καλλιτεχνικές μου δραστηριότητες

Δημ. Θ. Καραμήτσος

Ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ

Γύρω στα 16 μου χρόνια έγραψα –για την παρέα της γειτονιάς– την εφημερίδα μου από το Α έως το Ω με τίτλο *Σάτιρα*. Ήμουν ο ιδιοκτήτης, ο εκδότης και ο αρθρογράφος. Αυτή η εφημερίδα που καταλάμβανε τέσσερις σελίδες τετραδίου, έβγαине ατάκτως σε ένα μόνο αντίτυπο, φυσικά χειρόγραφο, και ακολουθούσε η ανάγνωσή της στους φίλους της γειτονιάς στην οδό Μητροπολίτου Ιωσήφ γωνία με Μητροπόλεως, όπου καθόμασταν σε ένα πολύ βολικό πεζούλι έξω από το ψιλικατζίδικο της κυρίας Ευγενίας. Αυτή η *Σάτιρα* είχε ποικίλη ύλη (κύριο άρθρο, ειδήσεις για πρόσωπα της γειτονιάς, αθλητικές ειδήσεις της ομάδας ποδοσφαίρου μας, της *Ελπίδας Μητροπόλεως*), χρονογράφημα, και τα έργα των κινηματογράφων. Οι τίτλοι των έργων ήταν σατιρικοί για κάθε μέλος της παρέας. Σε όλα τα κείμενα της *Σάτιρας* υπήρχε αρκετό χιούμορ, γεγονός που την έκανε ευχάριστη. Η εφημερίδα αυτή εκδόθηκε μερικές φορές έως ότου η παρέα σκόρπισε λόγω των σπουδών μας σε διάφορες σχολές. Οφείλω πάντως να πω ότι τότε που διέκοψε την κυκλοφορία της η *Σάτιρα* ο εκδότης της δεν χρεωστούσε σε κανέναν, ούτε ενέχονταν σε ύποπτες διαπλοκές, όπως πολλές σύγχρονες εφημερίδες που συχνά κλείνουν

καταχρεωμένες λόγω έλλειψης αναγνωστών.

Ακολούθησαν αισθήματα, στρατός, γάμος, παιδιά, σταδιοδρομία. Δεν υπήρχε χρόνος για άλλα γραψίματα, εκτός από τα επιστημονικά. Τα *Ιατρικά Θέματα* (ΙΘ) μου έδωσαν την ευκαιρία να γράψω το πρώτο μου μη ιατρικό κείμενο. Με παρακίνησε προς τούτο το 1998 ο τότε πρόεδρος του ΙΣΘ κ. Χ. Παπακωνσταντίνου που μου είπε να γράψω κάτι ιατρικό. Όμως, εγώ έχοντας μπουχτίσει από τα ιατρικά γραψίματα δεν είχα τέτοια διάθεση και διάλεξα κάτι άλλο που χαρακτήρισα ως χρονογράφημα. Το πρώτο κείμενό μου είχε τίτλο *Η ανακύκλωση*. Η ιδέα μου ήρθε όταν αντιλήφθηκα την εξαφάνιση ενός κάδου ανακύκλωσης χαρτιού που υπήρχε πάντα έξω από το ιατρείο μου.

Το πρώτο αυτό χρονογράφημά μου άρεσε στο αναγνωστικό κοινό των ΙΘ, και μου τηλεφώνησαν αρκετοί συνάδελφοι για να με συγχαρούν. Επίσης δημοσιεύθηκαν ευμενείς κριτικές σε άλλα έντυπα. Ακολούθησαν και άλλα χρονογραφήματά μου, στα οποία κυριαρχούσε το χιούμορ –μάλιστα συχνά σαρκαστικό, καθώς στηλίτευα διάφορα κακώς κείμενα– και έτσι, χωρίς να το καταλάβω καλά-καλά, τροφοδοτούσα για χρόνια τη σελίδα του χρονογραφήματος στα ΙΘ. Η επίδοσή μου στο είδος

αυτό ίσως να οφείλεται στα ότι πάντα διάβαζα τα χρονογραφήματα που έπεφταν στα χέρια μου, μάλιστα ορισμένες εφημερίδες τις έπαιρνα επί τούτω. Τους συγγραφείς των χρονογραφημάτων που διάβαζα τους θεωρώ και δασκάλους μου με σημαντικότερη δασκάλα μου στο είδος αυτό θεωρώ –χωρίς να το γνωρίζει– την Αλεξάνδρα Στεφανοπούλου.

Ο αναγνώστης των χρονογραφημάτων μου –από ό,τι έχω καταλάβει– χαμογελάει ή και διασκεδάζει διαβάζοντάς τα. Σίγουρα βρίσκει σκέψεις και ζητήματα που και ο ίδιος σκέφτεται και τον απασχολούν. Ελπίζω πάντως να μη μελαγχολεί. Γιατί εκτός από τα αστεία υπάρχουν και τα σοβαρά.

Τα πρώτα 18 χρονογραφήματα τα συγκέντρωσα σε ένα βιβλιαράκι που εκδόθηκε το 2001. Έκτοτε έγραφα διάφορα κείμενα –χρονογραφήματα ή δοκίμια– τα οποία δημοσίευσα κυρίως σε ποιοτικά περιοδικά και εφημερίδες, όπως στα *Ιατρικά Θέματα*, στην *Κασταλία* (περιοδικό των ιατρών λογοτεχνών), στα *Διαβητολογικά Νέα*, στην εφημερίδα *ΟΔΟΣ* της Καστοριάς, στην εφημερίδα *Μακεδονία*, στην εφημερίδα *ΕΣΤΙΑ*, στην εφημερίδα *Η Καθημερινή*, ή απλώς τα ανέρτησα στο Facebook.

Το 2005 κυκλοφόρησε ένα βιβλίο μου με τη «μικρή ιστορία» της πόλης μας και τίτλο *Η πόλη μας κι εμείς άλλοτε και τώρα* και το 2010 το βιωματικό και αρκετά χιουμοριστικό μυθιστόρημά μου *Οικογένεια Μπαρλαμπά*. Όσοι τα διάβασαν ενθουσιάστηκαν. Το τελευταίο αποτελείται από πολλά επεισόδια που στέκονται και ως ξεχωριστά διηγήματα. Θα μπορούσε να γίνει και σίριαλ.

Μετά από τη συνταξιοδότησή μου ασχολήθηκα εντατικά με την ιστορία της νεότερης Ελλάδας και δημοσίευσα συνολικά 850 σελίδες με 70 χρόνια ιστορίας, από 1897 έως και 1967. Εκδόθηκαν σε δυο τόμους το 2016 και 2017 αντίστοιχα. Έγραφα και μια αγγλόγλωσση έκδοση ιστορίας των εμφυλίων συγκρούσεων 1941-1949 (*A brief history of Greece 1941-1949*), που

εκδόθηκε από την AMAZON το 2021. Έχω έτοιμη προς δημοσίευση και μια συλλογή άρθρων μου σε εφημερίδες και περιοδικά με τίτλο *Επιστολογραφία ενός ανένταχτου πατριώτη*.

Η συγγραφική μου ιδιότητα, πέραν των ιατρικών πανεπιστημιακών δημοσιεύσεών μου, οφείλεται στον εξωστρεφή χαρακτήρα μου και στο ότι είμαι ενεργός πολίτης, αλλά χωρίς κομματικές εντάξεις και δεσμεύσεις, οι οποίες θα περιόριζαν την ελευθερία έκφρασης απόψεων. Γράφω σε γλώσσα απλή, με μικρές προτάσεις, χωρίς να διεκδικώ λογοτεχνικές δάφνες. Αυτό οφείλεται στην ιατρική μου ιδιότητα και τη μακρά θητεία μου ως ιατρικού συγγραφέα (το εξαντλημένο βιβλίο μου *Διαβητολογία* με 950 σελίδες παρέχεται δωρεάν στο διαδίκτυο από το ιστολόγιό μου dtkaram.webpages.auth.gr). Στα γραπτά μου φροντίζω κάθε φράση μου να γίνεται κατανοητή με την πρώτη ανάγνωση. Νομίζω στα λογοτεχνικά γραψίματά μου έχω επηρεαστεί από το στιλ του αείμνηστου φίλου και συναδέλφου Περικλή Σφυριδίδη και του Γ. Ιωάννου με τα κείμενά του για την πόλη μας.

Στα περισσότερα γραπτά μου παρεμβάλ-

λεται συχνά χιούμορ, οπότε διαβάζονται ευχάριστα. Για να γράψω κάτι πρέπει ή να έχω έμπνευση ή κάποιο κίνητρο και τέλος να είμαι ή πολύ χαρούμενος ή πολύ θυμωμένος.

Μια άλλη δραστηριότητά μου είναι η ενασχόλησή μου με τη ζωγραφική. Ο λόγος που ξεκίνησα τη ζωγραφική είναι πολύ πεζός. Όταν ως οικογένεια μετά από πολύχρονες περιπέτειες διαμονής σε πολύ μικρά σπίτια, βρεθήκαμε σε ένα ευπρόσωπο σπίτι με κανονικό σαλόνι, διαπίστωσα την ανάγκη να υπάρχουν 2-3 πίνακες ζωγραφικής και να ομορφαίνουν τον χώρο σαν παράθυρα στον κόσμο. Επισκεφτήκαμε με τη γυναίκα μου μερικές γκαλερί ζωγραφικής, αλλά οι τιμές των έργων μας φάνηκαν απαγορευτικές. Αποφάσισα τότε να ζωγραφίσω ο ίδιος για να καλύψω το κενό. Ξεκίνησα με βοήθημα ένα μικρό βιβλίο οδηγιών ζωγραφικής που αγόρασα στο Λονδίνο. Τα πρώτα έργα ...δεν βλέπονταν. Όμως, σιγά-σιγά βελτιώθηκαν. Ζωγραφίζω όταν δεν έχω τι άλλο να κάνω χρησιμοποιώντας λάδι σε μου-

σαμά. Όταν ζωγραφίζω δεν σκέφτομαι τίποτε άλλο και η διαδικασία είναι απόλυτα ηρεμιστική. Ανακάλυψα μάλιστα μορφή λαδιού που διαλύεται σε νερό και έτσι δεν χρειάζεται να χρησιμοποιώ νέφτι και λινέλαιο που μυρίζουν έντονα, οπότε γλιτώσα από τις διαμαρτυρίες της συζύγου μου για τις οσμές. Το άσχημο είναι ότι ασχολούμαι με πολλά άλλα πράγματα και παρά το ότι είμαι συνταξιούχος δεν μου φτάνουν οι ώρες, ώστε να μπορώ να ζωγραφίζω συχνά. Φυσικά δεν θεωρώ τον εαυτό μου ζωγράφο, μια που αντιγράφω από φωτογραφίες, αλλά τα καταφέρνω αρκετά καλά με τα χρώματα. Ζωγραφίζω τοπία, κυρίως θαλασσινά, αλλά και προσωπογραφίες.

Μεταξύ άλλων ζωγράφισα τη σύζυγό μου, τον Ίωνα Δραγούμη και τον καθηγητή μου Δημ. Βαλτή. Εννέα έργα μου σε μια ομαδική έκθεση ζωγραφικής -περιέργως- πουλήθηκαν. Σκέφτομαι όμως ότι αυτή η επιτυχία των έργων μου μάλλον οφείλεται στο ότι ήταν πολύ εντυπωσιακές οι ...κορνίζες τους!!!

Πολεμώντας την φθορά του χρόνου

Γεώργιος Καπετάνος

Ομότιμος Καθηγητής Ιατρικής Α.Π.Θ.

«... κι είναι καιρός να πούμε τα λιγοστά μας λόγια,
γιατί η ψυχή μας αύριο κάνει πανιά»

Γ. Σεφέρης, "Ένας γέροντας στην ακροποταμιά"

Ο αείμνηστος δάσκαλός μου, καθηγητής Π. Συμεωνίδης, συχνά μου έλεγε: «Γιώργο, δεν μπορείς να φανταστείς πόσο γρήγορα τρέχει ο χρόνος μετά τα εβδομήντα». Κι εγώ χαμογελούσα με συγκατάβαση. Τώρα το ζω καθημερινά. Ο χρόνος, οι μέρες, οι στιγμές γλιστρούν ανάμεσα στα δάκτυλά μας σαν το νερό και καλοκάθονται στη ράχη μας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Πριν λίγες μέρες ο αγαπημένος και εκλεκτός φίλος Μιχάλης Παπαδόπουλος, πρώην πρύτανης του ΑΠΘ, μου έστειλε το τελευταίο του πόνημα, μικρό αλλά πολύ μεστό πολλαπλώς, με τίτλο «Η αιωνιότητα της στιγμής: γηραιότητα, θάνατος, επέκεινα, ευτυχία», στο οποίο προσεγγίζει γλαφυρά και 'εκ βαθέων' όλες τις σκέψεις, τους προβληματισμούς, τα διλήμματα, τα δικά μου και υποθέτω όλων όσων ανήκουν στην ομάδα των 'συνταξιούχων' (δεν μου

αρέσει καθόλου η λέξη).

Το ζύγισα πολύ και πολλαπλώς. Θα μπορούσα ασφαλώς να συνεχίσω να «ασκώ το επάγγελμα» (άλλη απωθητική ταμπέλα κι αυτή), που αγαπώ και γεμίζει τη ζωή μου, μισό αιώνα σχεδόν. Τελικά αποφάσισα να σταματήσω, τον Ιούλιο του '21, πρώτον, για να δώσω χώρο στους νέους, στους οποίους πιστεύω και ελπίζω, όπως και στην κόρη μου Άρτεμη (που κι αυτή είναι Ορθοπαιδικός), και δεύτερον, γιατί αυτό που αγαπώ και ξέρω καλά, το να επικοινωνώ, να συμβουλευώ και να βοηθώ τους ασθενείς, μπορώ ασφαλώς να συνεχίσω να το κάνω αμισθί, και να μου δίνει ειλικρινά πολλαπλάσια και βαθύτερη χαρά απ' ό,τι πριν.

* * *

Και τώρα τι; Εγώ μπροστά στο Παρελθόν μου, το Παρόν και το Μέλλον. Σε μια περίοδο που ζήσαμε, εξακολουθούμε να ζούμε τα πάντα: λοιμό, λιμό και πολέμους, κορωνοϊό, φόβο, ανασφάλεια, μαζί με τα ξαφνικά, μεγάλα ή μικρά αστροπελέκια-θέματα υγείας που μας στέλνει ο Θεός (εμένα το τελευταίο εξάμηνο

μου έστειλε τέσσερα τέτοια, αλλά ευτυχώς μου έδειξε έγκαιρα και τις εξόδους διαφυγής).

Το Παρελθόν λοιπόν. Κοιτάζω πίσω. Μου δόθηκε μια γεμάτη, όμορφη ζωή, με πολλές χαρές, περισσότερες απ' ό,τι περίμενα και ίσως και απ' ό,τι άξιζα. Η επιστροφή σ' αυτό συχνά-πυκνά και οι ανασκαφές στα σεντούκια της μνήμης αλιεύουν σπουδαίους θησαυρούς. Είναι μια πηγή χαμόγελου, μια παρηγοριά, μια νότα γλυκόπικρης χαράς στις δύσκολες και τις άδειες ώρες. Το Παρελθόν όμως πέρασε και δεν αλλάζει.

Το Μέλλον είναι ευτυχώς άγνωστο. Αυτό το άγνωστο κρύβει κάποια περιπέτεια, κάποια απρόοπτη ευχάριστη έκπληξη. Εμείς μόνο μικρές πινελιές μπορούμε να βάλουμε. Να προλάβουμε ή να παλέψουμε το κακό ή να 'κτίσουμε' με κάποιον τρόπο το καλό. Τα μεγάλα, τα βασικά, είναι στα χέρια και στα σχέδια του Θεού. Κι εκεί θα πρέπει να τα αφήσουμε, αν θέλουμε να ηρεμήσουμε.

Το Παρόν είναι δικό μας. Ο Μιχάλης Παπαδόπουλος, στο τελευταίο του ομώνυμο βιβλίο μιλάει για την αξία της 'αιωνιότητας της στιγμής'. Της στιγμής που ζούμε *τώρα*. Πριν από δυο χρόνια άρχισα να γράφω για το 'κάλλος του γήρατος' μετά από μια διάλεξη του ζωγράφου Σορόγκα για την 'αίγλη του παλαιού'. Μετρώντας όμως τα συν και τα μείον γρήγορα το εγκατέλειψα.

* * *

Υπάρχουν επαρκή επιστημονικά δεδομένα που συνηγορούν για το ότι, για να νιώσει ευτυχισμένος ένας υγιής ηλικιωμένος άνθρωπος, τρεις είναι οι κύριες προϋποθέσεις: Να έχει *κάτι να κάνει*, *κάτι να περιμένει* και *κάτι να αγαπά*. Εγώ σ' αυτές θα προσθέσω άλλες δυο, τις βασικότερες κατά τη γνώμη μου. Πρώτον, την Πίστη. Είναι επίσης βεβαιωμένο ότι οι πιστοί άνθρωποι (όχι οι θρησκόληπτοι), αυτοί που μπορούν σε οποιοδήποτε αναπάντεχο της ζωής να σηκώνουν τα μάτια στον Ουρανό, ξεπερ-

νούν πολύ ομαλότερα το κακό ή το καλό που θα παρουσιασθεί στον δρόμο τους. Με την Πίστη σίγουρα το καλό αυγατίζει και το κακό ελαχιστοποιείται.

Η δεύτερη βασική προϋπόθεση ευτυχίας είναι ασφαλώς η ψυχοσωματική και διανοητική υγεία. Για την ψυχική και διανοητική υγεία μας θα πρέπει να κρατούμε το μυαλό σε συνεχή εγρήγορση και εκγύμναση με ασκήσεις, σταυρόλεξα, διαβάσματα, δουλειές. Η Κική Δημουλά έγραψε: «Αφήστε ανοικτές πόρτες και παράθυρα. Αλίμονο, Θεέ μου, τι δεν μας *περιμένει ακόμα*». Επίσης, *ας ξεβουλευτούμε*. Η ξάπλα στον καναπέ, η παύλα του μυαλού και το νοσηρό αλώνισμά του είναι παράδοση στη φθορά και την εκφύλιση. Δεν λέω να γραφτούμε σε άλλη σχολή στο Πανεπιστήμιο –αν και κάποιοι το τολμούν κι αυτό– αλλά το να συνεχίσουμε να μαθαίνουμε π.χ. το Internet θα είναι πολλαπλώς χρήσιμο. Για τη σωματική υγεία η άσκηση, το περπάτημα, η υγιεινή διατροφή, η κοινωνικοποίηση (φίλοι, δραστηριότητες) και ο βασικός σταθερός προληπτικός έλεγχος (εξετάσεις αίματος, ΗΚΓ, υπέρηχοι κτλ.) είναι αυτά που μπορούμε να κάνουμε.

Τα αστροπελέκια όμως για τον καθένα μας δεν λείπουν. Όλα τα παραπάνω δεν είναι εύκολα. Συχνά τα αρνητικά μας παίρνουν από κάτω. Είναι συνεχής η πάλη.

* * *

Κι εγώ τώρα τι κάνω, μια που ήδη βρίσκομαι σ' αυτό το περίεργο κλαμπ των συνταξιούχων, των 'ευπαθών' όπως ατυχώς μας βάφτισαν από την αρχή της πανδημίας, των σοφών (;) της ζωής;

Προσπαθώ να τηρήσω τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα, γιατί από τη θεωρία στην πράξη έχει δρόμο...

1. Εξακολουθώ να κάνω αυτό που ξέρω καλά και που το έκανα σχεδόν μισό αιώνα. Την *Ιατρική* μου. Με άλλον βέβαια τρόπο τώρα. Ακούω, μιλάω, συμβουλευώ, καθοδηγώ στο

μέτρο των δυνατοτήτων μου, παλαιούς ασθενείς, φίλους, γνωστούς, συγγενείς. Ασφαλώς ανιδιοτελώς. Και αυτό μου δίνει ξεχωριστή χαρά και ικανοποίηση. Μαζεύω ευχές. Και γράφω *ιατρική*. Επανεκδόσω την *‘Ορθοπαιδική’* μου, βελτιωμένη και επικαιροποιημένη. Ετοιμάζομαι να κάνω το ίδιο και με τις *‘Μεταβολικές Παθήσεις των Οστών’*. Συμμετέχω επιλεκτικά σε συνέδρια όπου με καλούν ακόμη, με ομιλίες γενικού ενδιαφέροντος, και χαίρομαι, απολαμβάνω και ανταποκρίνομαι σε ευκαιρίες όπως η παρούσα των *‘Ιατρικών Θεμάτων’*, αραδιάζοντας τις μάλλον κοινές σκέψεις μου.

2. Μια δεύτερη αγάπη μου, παιδιόθεν, που άρχισε να φουντώνει με το πέρασμα των χρόνων, ήταν το γράψιμο, ο *πεζός λόγος*. Πέρα από τις κατά καιρούς παρεμβάσεις και άρθρα μου στις εφημερίδες, για μια δεκαπενταετία περίπου είχα την ευθύνη της έκδοσης ενός εκλαϊκευμένου ιατρικού περιοδικού, του *‘Με υγεία’*, που ήταν κυριακάτικο ένθετο στην εφημερίδα *‘Μακεδονία’*, όπου εκτός από τα ιατρικά, ορθοπαιδικού ενδιαφέροντος άρθρα έγραφα και το εισαγωγικό σημείωμα-editorial με επίκαιρα πάντα θέματα. Μετά το πρώτο μου πόνημα *‘Τα άπαξ και τα αεί’* που κυκλοφόρησε το 2018, άρχισα να γράφω για *‘Το ταξίδι της ζωής μου’* και τα γεγονότα που έζησα. Μεγάλο και δύσκολο εγχείρημα, που απαιτεί συνεχή άσκηση της μνήμης. Επιπρόσθετα, ο κορωνοϊός με τους φόβους του βάζει συνεχώς εμπόδια. Σχεδιάζω επίσης κάποια εκλαϊκευμένα ιατρικά, κάποια μετάφραση κτλ. Δεν ξέρω αν ο καλός Θεούλης από πάνω γελάει με τα σχέδιά μας. Δεν ξέρω

τι καινούργιο μας περιμένει. Εγώ όμως έχω να κάνω κάτι και έχω να περιμένω κάτι.

3. Πέρα από τον κύκλο των επιλεγμένων καλών μου φίλων, έχω την αγαπημένη μου σύζυγο εδώ και 50 χρόνια, μαζί στα καλά και στα άσχημα, τις χαρές και τις λύπες, στήριγμα, αποκούμπι μου και έμπνευσή μου. Έχω την κόρη μου και την οικογένειά της, και κυρίως τα δυο εγγόνια μου που μου δίνουν ασύγκριτα τη μεγαλύτερη χαρά και γέμισμα απ’ ό,τι μου έδωσαν κατά καιρούς η φήμη, η εξουσία, το χρήμα... Γεμίζουν το μεγαλύτερο κομμάτι του χρόνου και της σκέψης μου καθημερινά. Η μεγάλη, η Ζωή, μου έλεγε προχθές: «Παππού, γιατί δεν τρέχεις; Δεν ξέρεις; Έλα να σου δείξω πώς».

4. Και τέλος, αγαπώ και μ’ αγαπούν πολύ. Δεν θα μπορούσα ίσως να ζήσω χωρίς αυτό. Αγαπώ όλα όσα ανέφερα, αλλά κυρίως τους ανθρώπους. Όλους. Μια που το Πανεπιστήμιο, η εξουσία, μικρή ή μεγάλη, δημιουργεί αντιπαλότητες και έχθρες, αγαπώ ακόμη κι αυτούς που με πίκραναν, μετρημένους στα δάκτυλα του ενός χεριού, και τους νοιάζομαι. Και δέχομαι την αγάπη ασφαλώς των *‘δικών μου’*, των φίλων αλλά και των συναδέλφων, των παλιών φοιτητών μου και των ασθενών. Έγραφα στο πρώτο μου βιβλίο: ποιότητα ζωής είναι η αγάπη που δίνεις και η αγάπη που δέχεσαι. Η καλύτερη επένδυση.

Υ.Γ. Ευχαριστώ τον διευθυντή των *‘Ιατρικών Θεμάτων’* για τη διακριτική εξομολόγηση που μας ζήτησε και την ευκαιρία που μας έδωσε για μια ώρα ειλικρινείας.

Είπαν

«Το χαρακτηριστικό μιας μεγάλης διάνοιας είναι να λέει πολλά με λίγες λέξεις, ενώ μιας μικρής να χρησιμοποιεί πολλές λέξεις και να μη λέει τίποτε»

[La Rochefoucauld]

Ανθρωπιστικές μελέτες

Συνομιλία με το παρελθόν
ως μέθοδος βελτίωσης του παρόντος

Χρήστος Εμμανουηλίδης

Παθολόγος Ογκολόγος

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η άσκηση της ιατρικής απαιτεί την σχεδόν πλήρη αφοσίωση του γιατρού γιατί απαιτείται συνεχής ενημέρωση αλλά και συνεχής έγνοια για την φροντίδα του αρρώστου. Όμως πέρα από τον ολοένα αυξανόμενο τεχνοκρατικό χαρακτήρα που αποκτά στις μέρες μας, δεν παύει ο γιατρός να απευθύνεται στην πνευματική-ψυχοσωματική ολότητα του εκάστοτε ανθρώπου-ασθενούς, Με αυτήν την έννοια η ιατρική είναι μια ανθρωπιστική επιστήμη που ευνοεί την ανάπτυξη και των πνευματικών πτυχών της προσωπικότητας του γιατρού. Οι αρχαίοι γιατροί το είχαν αναγνωρίσει και μάλιστα ο Γαληνός έχει συγγράψει μια πραγματεία με τίτλο "Ότι άριστος ιατρός και φιλόσοφος" θεωρώντας ότι ο ιατρός δεν είναι ο τεχνοκράτης θεραπευτής αλλά πρέπει να είναι ηθικός και σκεπτόμενος άνθρωπος με μετοχή στον πνευματικό κόσμο των αξιών. Δεν είναι επομένως περίεργο που πολλοί συνάδελφοι ασχολούνται με την γραφή και τις τέχνες γενικότερα.

Στην δική μου περίπτωση, από μικρός αισθανόμουν γοητεία με την λειτουργία των λέ-

ξεων, πώς δηλαδή τα φωνήματα αρτιώνονται σε νοήματα και σε συναισθήματα και επηρεάζουν το ανθρώπινο συνειδητό. Την πρώτη σχετική παιδεία αποτελούσαν τα ποιήματα στα αναγνωστικά του σχολείου, από τα γήινα και χαριτωμένα ποιητών όπως ο Δροσίνης, μέχρι τα φορτισμένα με νοήματα όπως του Βρετάκου, του Σεφέρη και του Ελύτη. Η αγάπη μου για τα λεγόμενα 'ανθρωπιστικά' όπως η αρχαιοελληνική γραμματεία και η ιστορία με ώθησε τελικά να εκφραστώ με δυο ποιητικές συλλογές, να συγγράψω ένα εκλαϊκευμένο έργο επεξηγηματικό της ιατρικής ορολογίας "Νικώντας Λέξη-Λέξη" και τελικά να σπουδάσω κλασική φιλολογία στο ΑΠΘ (2010-14) και να συνεχίσω με μεταπτυχιακό στην Ιστορία της φιλοσοφίας. Σχετικά έργα μου είναι ένα απάνθισμα των γνωμικών του Πίνδαρου (Πινδάρου Γνώμες) και τα "Προλεγόμενα εις την Φιλοσοφίαν του Πλάτωνος"-μετάφραση και σχολιασμός ενός διδακτικού εγχειριδίου της Νεοπλατωνικής Σχολής του Ε' αιώνα μ.Χ., και η εργασία "T.S. Eliot και Ηράκλειτος, μια συνάντηση". Παράλληλα ασχολήθηκα με την μετάφραση από

τα λατινικά (Κάτουλος-Ποιήματα, Περί Ιατρικής του Κέλσου) και από τα αγγλικά (Το τραγούδι του Εαυτού μου, Βίος και Πολιτεία του Τζακ Ενγκλ του Walt Whitman, διάφορα οικολογικά άρθρα του H. D. Thoreau, μια μεταφραστική εκδοχή στο "Κοράκι" του Ε.Α. Ροε, την "Τέχνη του Πολέμου" του Σουν, το "Ουρλιαχτό" του Allen Ginsberg και άλλα.

Η παράπλευρη ενασχόληση με λογοτεχνικά-φιλοσοφικά θέματα νομίζω ότι ολοκληρώνει την προσωπικότητα του ανθρώπου, διευρύνει τον πνευματικό του ορίζοντα, αυξάνει την αντίληψη και την ενσυναίσθηση και τελικά τον κάνει καλύτερο άνθρωπο και συνεπώς καλύτερο γιατρό.

Από το μικροσκόπιο ...στο ηλεκτρολόγιο

Δέσποινα Χίντζογλου-Αμασλίδου

Το πόσο γρήγορα... πήδηξα από το μικροσκόπιο στο ηλεκτρολόγιο και από την Ιατρική στη Λογοτεχνία, ούτε κατάλαβα... ούτε μπόρεσα ποτέ να ερμηνεύσω. Τι ήταν για μένα η γραφή περισσότερο: εκτόνωση, επικοινωνία, εξομολόγηση, ψυχοθεραπεία ή απλά δημιουργία; Μάλλον ήταν λίγο απ' όλα, ανάλογα τις συνθήκες και την ψυχολογία.

* * *

Όλα ξεκίνησαν έναν σηµαδιακό Αύγουστο, πριν από τριάντα χρόνια, όταν έκανα το πρώτο μου πολυήμερο οδοιπορικό στη Μικρά Ασία, µε μια ομάδα Μικρασιατών (δεύτερης γενιάς) που έψαχναν, όπως κι εγώ, το σπίτι των γονιών τους, τη γη των προγόνων και την ιστορία τους... Δάσκαλος και οδηγός μας ο αείµνηστος Δημήτρης Αθανασιάδης (εκπαιδευτικός-ιστορικός), και η καλύτερή του μαθήτριά εγώ, που έτρεχα συνέχεια πίσω του µε το μολύβι και το μπλοκάκι, να σημειώνω ονόματα και ημερομηνίες, να μαθαίνω...

Ήμουν από τους τυχερούς που βρήκαν το πατρογονικό σπίτι, τον φούρνο στην αυλή, το τζάκι, τη θέση (εσοχή) για την Αγία Γραφή στον τοίχο! «Είδα» µε µισόκλειστα μάτια τα πλούσια χαλιά, τα πολυκάνδηλα και τους πολυελαίους µε τα κεριά αναµµένα, τη µαµά µου µικρή να

τρέχει πίσω από το σκυλάκι της, την Καλυψώ, τον παππού και τη γιαγιά µου καθισµένους στα πεζούλια της αυλής, κι «άκουσα» το ούτι και το βιολί του παππού και γλύκανα... Δε βρήκα όμως ούτε µνήµατα, ούτε εικονίσµατα στην εκκλησία, ούτε ξωκλήσια στις εξοχές. Τη νύχτα τ' άστρα και το φεγγάρι µε παρηγόρησαν, κι η γη µου ψιθύρισε ότι κρύβει και προστατεύει µες τα σπλάχνα της τα αρχαία µυστικά και τους θησαυρούς της.

* * *

Πέρασαν δεκαπέντε ακόµη χρόνια µε πολύ διάβασµα και νέα προσκυνήµατα στις αλησµόνητες πατρίδες. Έπρεπε να σώσω τις µνήµες και τις αφηγήσεις των γονιών µου. Έπρεπε να τους µνηµονεύσω γράφοντας. Αρχισα µε δυο διηγήµατα για την ανταλλαγή των πληθυσµών και τα αµελέ- ταµπουρού, βιώµατα των παππούδων και των γονιών µου κι απ' τις δυο γενιές.

Μαζί φούντωνε µέσα µου το συναίσθηµα για τις χαµένες πατρίδες κι αποφάσισα ότι πρέπει να ξεφορτωθώ το βάρος του, να το ρίξω στο χαρτί να ξαλαφρώσω. Και το 'κανα. Το 'κανα «ψυχογραφήµατα» και τα µοίρασα σ' αυτούς που νιώθουν, και χάρηκα που δάκρυσαν όπως εγώ.

Το ενδιαφέρον µου για τα «ψυχογραφήµα-

τα» κράτησε πολύ και τα θέματα ήταν ατέλειωτα. Οι απώλειες, τα παιδικά χρόνια, το πατρικό σπίτι, οι κορνιζωμένοι μου, σκηνές και γεγονότα που ήθελα να ζήσουν στο χαρτί και να τα μοιραστώ με φίλους. Και το μοίρασμα έφερνε χαρά κι η χαρά κρατούσε μέρες. Κι όταν αυτή πάλιωνε, άλλο θέμα σφήνωνε στον νου μου το βράδυ, κι έψαχνα ανυπόμονα την ώρα ν' ασχοληθώ μαζί του, να του δώσω σώμα και ψυχή, να του δώσω ζωή.

Ένα παιχνίδι ήταν που κράτησε χρόνια και βρέθηκαν, αυτοί που ξέραν πιο πολλά από μένα, και με ενθάρρυναν να τα κάνω κι αυτά βιβλία, να ταυτιστώ με άλλους, να μοιραστώ εμπειρίες και συναισθήματα. Και συνέχισα, κι έγιναν τα «Ψυχογραφήματα» το στήριγμά μου, το μπαστούνι μου. Αζημέρωτα, με την ιδέα στο μυαλό, έπιανα δουλειά και μου αρκούσαν δυο-τρεις ώρες για να μαστορέψω ένα για τη συλλογή μου... που δεν ήταν παρά μια μεγάλη και ειλικρινής εξομολόγηση.

* * *

Αλλά τα «Ψυχογραφήματα» δε μου έφταναν. Άλλες σκέψεις με κυνηγούσαν τώρα. Νέος έρωτας γεννιόταν μέσα μου και με τυραννούσε με τον τρόπο του: η ιστορία της Μικράς Ασίας από τα χρόνια του αποικισμού της, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, οι βάρβαροι λαοί του 4^{ου} αιώνα, τα δεινά της Μεσογείου, οι σταυροφοροί, οι Βενετοί, οι Γενουάτες κι οι Τούρκοι... άρχισαν όλοι να διεκδικούν το ενδιαφέρον μου. Κι έγινε η Ιστορία το άλλο δεκανίκι μου, απαραίτητο κι αυτό σαν τα «Ψυχογραφήματα», για να βαδίζω σωστά κι ισορροπημένα τις ατέλειωτες ώρες μου. Βυζαντινολόγοι με τα πολύτομα έργα τους απλώθηκαν μπροστά μου και μονοπώλησαν το ενδιαφέρον μου. Γέμισαν οι καναπέδες και τα τραπέζια με τα βιβλία τους, και το σαλόνι μου έγινε ένα εργοτάξιο γνώσης. Άγριες νυκτερινές ώρες, σκοτάδι παντού, ησυχία στον δρόμο, κι εγώ μόνη να παλεύω με σταυροφόρους, δόγηδες, παρά-

φρονες βασιλείς, άγριους Σελτζούκους και Νορμανδούς, γιουρούκους Τούρκους και Μογγόλους.

Πρώτα έγραψα και κατανόησα τη Βυζαντινή Ιστορία και μετά άρχισα να τη ζωντανεύω με μικρά διηγήματα και βυζαντινά «ψυχογραφήματα», να την κάνω πιο εύληπτη και πιο ευχάριστη για όλους. Και τα καινούργια βιβλία εκδόθηκαν και βρήκαν κι αυτά υποστηρικτές και αναγνώστες.

Ύστερα άλλο σαράκι με βρήκε. Άρχισα να διηγούμαι ιστορίες και γνώσεις που με απασχόλησαν ή με εντυπωσίασαν... στην οικογένεια, στους φίλους, στον συντηρητή του κλιματιστικού, στον μπογιατζή που μου έκανε μερεμέτια, στον ταξιτζή που έδειξε ενδιαφέρον για την Άλωση της Πόλης... για νικηφόρες μάχες, για αίτια και αφορμές, κίνητρα και σκοπιμότητες, για συμπεράσματα.

Και συνέχισα να τους κεντρίζω το ενδιαφέρον για να διαβάσουν, να μάθουν ή να θυμηθούν, και μετά να παλεύω με τον ιστοριογραφικό αναθεωρητισμό, να υποστηρίζω την ιστορική μας συνέχεια, να ψάχνω για θησαυρούς σε κείμενα βυζαντινών λογίων και φιλοσόφων και να διδάσκομαι από τη σοφία τους. Και εν τέλει να αξιοποιώ τον χρόνο μου μαθαίνοντας και δείχνοντας στους άλλους να κάνουν το ίδιο, για να χαρούν και να πλουτίσουν από τη γνώση. Γιατί πράγματι η γνώση φέρνει χαρά και πλούτο. Χαρά, γιατί κόπος και έργο γεννούν πάντα χαρά, και πλούτο, γιατί η γνώση είναι το πολυτιμότερο απόκτημά μας!

Αυτό το αίσθημα της χαράς προσπάθησα να περιγράψω κάποτε με το παρακάτω ποίημα που έγραψα στο οπισθόφυλλο ενός βιβλίου μου.

**Βιγλίζω χρόνια τη Βυζαντινή Ιστορία,
δραγουμάνος του κόσμου της γίνομαι
και στιγμές απ' αυτή διαλέγω.
Στο χαρτί ποιητικά τις ρίχνω,
δώρα κι αντίδωρα τις κάνω,
στους φίλους τις μοιράζω,
σαν παιδί χαίρομαι!**

Γιατί έγινα ακτινολόγος (υποκατάστατο -substitute- του σκηνοθέτη)

Μίλτος Αρβανιτάκης

Ακτινολόγος

Στη δεκαετία του '60 ενηλικιώθηκε η μεταπολεμική γενιά της χρυσής εποχής της ειρήνης, των "baby boomers", της οικονομικής ανάπτυξης και της αλλαγής των ηθών των κοινωνιών της Δύσης. Υπήρξε μια γενιά που αμφισβήτησε τους κανόνες των γονιών τους καθώς επέβαλε με την εξέγερσή της την αλλαγή προς μια δικαιότερη, ανεκτικότερη αλλά και συνεκτική, δημιουργική και ελεύθερη από προκαταλήψεις και συμβάσεις κοινωνία πολυπολιτισμική και το κυριότερο νομοθετικά κατοχυρωμένη.

Η μικρή Ελλάδα δεν κόχλαζε στον αφρό αλλά βυθίστηκε ακίνητη στον πάτο αυτού του καζανιού. Εμείς όμως, συγκεκριμένα, οι μαθητές του Αμερικανικού Κολλεγίου Ανατόλια στη Θεσσαλονίκη της εποχής του '60 υπήρξαμε προνομιούχοι σε σχέση με τους συνομήλικους μας, επειδή ενηλικιώθήκαμε, θα έλεγε κανείς, σε ένα κλίμα θερμοκηπίου σε σχέση με τα συμβαίνοντα στη χώρα μας, Οφείλουμε σχεδόν καθ'ολοκληρίαν το μέλλον μας τότε και το παρόν μας σήμερα σε εκείνο το μακρινό γυμνασιακό-αμερικανικού τύπου κολεγιακό παρελθόν, στην αμερικανική μέθοδο φιλελεύθερης για τα τότε ελληνικά μαθησιακά δεδομένα μετάδοσης της γνώσης και στο περιεχόμενο που

μας δίδαξαν και οι έλληνες και οι αμερικανοί προοδευτικοί καθηγητές μας έξω από τα δεσμά του ελληνικού δημόσιου σχολείου.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δημιουργήθηκε το μοναδικό για τα ελληνικά σχολεία και δεδομένα της τότε εποχής φαινόμενο των μεσημεριανών Clubs με την βοήθεια των προοδευτικών καθηγητών μας.

Εδώ εντάσσεται και το μοναδικό για την εποχή φαινόμενο να εκδίδουν οι μαθητές, ως εκδότες, κριτές και συγγραφείς, ένα υψηλών προδιαγραφών και απαιτήσεων λογοτεχνικό περιοδικό, στο τυπογραφείο του Ανατόλια, στην αγγλική και ελληνική γλώσσα. Μας έδωσε μια φωνή, ένα βήμα για εκφράσουμε τις πνευματικές μας ανησυχίες για πολλά χρόνια, το λογοτεχνικό μας περιοδικό, οι **ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ**.

Η συνέχεια της ζωής μας στην αρχή της γράφτηκε μέσα σ' αυτά τα πρωτόλεια, εφηβικά μεν –αλλά και προφητικά– κείμενα των προσανατολισμών και παρόλο που έγινα γιατρός, και όχι λογοτέχνης, οι "Προσανατολισμοί" χάραξαν, βέβαια μαζί με τη ιατρική, την μελλοντική μου σχέση με τον Αμερικανό ψυχίατρο και ποιητή Richard M. Berlin.

Με τον ψυχίατρο-ποιητή Richard M. Berlin

διασταυρώθηκαν οι δρόμοι μας πριν από μερικά χρόνια όταν, διαβάζοντας το ψυχιατρικό περιοδικό *Psychiatric Times*, ανακάλυψα ένα ποίημα που με συγκλόνισε, το “Εργαστήριο Ανατομικής”, το ποίημα ενός ψυχιάτρου με το όνομα Richard M. Berlin. Εντυπωσιάστηκα επίσης από το γεγονός ότι ένα ψυχιατρικό περιοδικό διατηρούσε μηνιαία ποιητική στήλη.

Έμεινα έκπληκτος από το θέμα του ποιήματος, επειδή κι εγώ όταν ήμουν δευτεροετής φοιτητής της ιατρικής, είχα γυρίσει μια μικρή ταινία στο Εργαστήριο Ανατομικής του Ανθρώπου, τον προθάλαμο της μύησης των αμύητων στην Ιατρική. Θεώρησα μοιραίο το ότι δύο δευτεροετείς φοιτητές από δύο τόσο μακρινές ηπείρους αντιμετώπισαν το ίδιο σκληρό θέμα με εκτός τόπου ευαισθησία, αλλά και με δύο διαφορετικές τέχνες με τις οποίες μιλούσε ο καθένας μας. (Από το εισαγωγικό σημείωμα της πρώτης συλλογής “Εργαστήριο Ανατομικής”).

Σύμφωνα με την ερμηνεία μου των ποιημάτων, τα ονόμασα *medical horror poetry*, είτε την ενστερνίζεται ο ποιητής είτε όχι, που δεν απέχει και πολύ και από την αλήθεια, που με συγκινεί ιδιαίτερα και λόγω του ιατρικού μου background αλλά και του λογοτεχνικού, και κυρίως του κινηματογραφικού μου, μια και έχω γυρίσει σαν φοιτητής δυο ντοκιμαντέρ με παρόμοια θέματα (**Μπορεί να τα βρει κανένας στο u tube στο κανάλι μου: Μίλτος Σ. Αρβανιτάκης με τις ανάλογες εισηγήσεις μου**).

1. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΤΟΜΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ANATOMY LAB MEDICAL SCHOOL (48.329 προβολές).

2. ΜΙΑ ΒΟΥΒΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ‘70 ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΧΕΠΑ – A SILENT DAY IN THE ‘70’s IN AHEPA HOSPITAL (3.535 προβολές)

Σύμφωνα με την Όλγα Τσαντήλα στο κείμενό της για την πρώτη βραβευμένη μας συλλογή “Εργαστήριο Ανατομικής” στο περιοδικό των αποφοίτων του Αμερικανικού Κολεγίου ΑΝΑΤΟΛΙΑ, το ‘Alumnus’: «Ο όρος *medical*

horror poetry είναι ίσως ο ιδανικός για να περιγράψει το ύφος της ποίησης του πολυβραβευμένου Αμερικανού ψυχιάτρου και ποιητή Richard M. Berlin.

Ο συγγραφέας ανατέμνει την πρακτική της Ιατρικής, των συναισθημάτων των θεραπόντων και ασθενών. Αφουγκράζεται την αρρώστια και το θάνατο, συγχρονίζοντας τον σφυγμό των σωμάτων με τον παλμό και τον ήχο των λέξεων με σκηνικό κρεβάτι νοσοκομείων, χειρουργεία, αίσθουσες αναμονής. Με αυτό το ιδιαίτερο βιβλίο που χρησιμοποιεί την ποίηση ως ‘στηθοσκοπιο’ για να ακροαστεί την καρδιά της ιατρικής καταπιάστηκαν δύο άνθρωποι που είχαν βαθιά σχέση με την τέχνη και τη λογοτεχνία».

ΤΟ ΓΙΑΤΙ ΕΓΙΝΑ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΟΣ ΕΙΝΑΙ ΟΛΟΦΑΝΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΑΛΛΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ ΝΑ ΓΥΡΙΖΕΙ ΕΜΜΟΝΙΚΑ ΤΑΙΝΙΕΣ ΚΑΙ ΝΑ ΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ FULL TIME ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ ΧΩΡΙΣ ΚΕΡΔΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΑΙΝΙΩΝ ΣΕ ΣΚΛΗΡΗ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΟΥ.

Στα χρόνια του δημοτικού έβλεπα πολύ κινηματογράφο και πώς αυτό. Πλάι στο παλιό μας σπίτι υπήρχε ένας κινηματογράφος δεύτερης προβολής που έπαιζε δυο ταινίες. Επειδή ο ιδιοκτήτης είχε δυο αγόρια που ήταν μαθητές στο κοντινό γυμνάσιο που δίδασκε ο φιλόλογος πατέρας μου με έβαζε μέσα χωρίς να πληρώνω και εγώ ξέφευγα από την πραγματικότητα, ένα παιδί του δημοτικού χαμένο στις εικόνες από φανταστικούς κόσμους και έτσι τοξινώθηκα επικίνδυνα σαν ναρκομανής στην κινούμενη εικόνα σε μια ευαίσθητη ηλικία.

Αλλά η επιφοίτηση μου συνέβη ένα βράδυ στην τετάρτη τάξη του γυμνασίου, όταν είδα το 8 ½ του Φεντερίκο Φελίνι σ’ ένα κινηματογράφο με φαραωνικού τύπου κολόνες στο εξωτερικό του, τα Διονύσια στη Θεσσαλονίκη. Όταν τελείωσε το φιλμ, που από τότε το είδα

δέκα φορές, και βγήκα έξω στον πραγματικό κόσμο συγκλονισμένος, σε σοκ, κλαμένος, είχα αποφασίσει για το μέλλον μου: θα γινόμουν σκηνοθέτης να γυρίζω ταινίες σαν τον Φελίνι.

Αλλά σχολή κινηματογράφου, εκτός από μια χωρίς άδεια τρίτης κατηγορίας, δεν υπήρχε καμιά σοβαρή όπως στην Αθήνα, πόσο μάλλον πανεπιστημιακή σχολή που δημιουργήθηκε μετά από δεκαετίες. Από τότε το μέλλον μου σαν σκηνοθέτης φάνταζε χλωμό όσο και αν το ήθελα και η μόνη λύση ήταν το πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης.

Αφού δεν μπορούσα να γυρίσω ταινίες, έγινα ακτινολόγος, που τη θεωρούσα την πιο κοντινή ειδικότητα στον κινηματογράφο και κατά κάποιο τρόπο είχα πλάσει ένα πλάνο πώς θα εξασκούσα την ακτινολογία σαν σκηνοθέτης και έγραφα και άρθρα για την σχέση ακτινολογίας και κινηματογράφου σαν δυο συναφείς ειδικότητες-τέχνες με εκλεκτικές συγγένειες μεταξύ τους, και όχι η ακτινολογία σαν υποκατάστατο της σκηνοθεσίας γιατί ο ακτινολόγος είναι κι αυτός σκηνοθέτης.

Κι εδώ αρχίζει ο ενδοοικογενειακός πόλεμος μεταξύ της μητέρας μου που έκανε το κομάντο και εμού. Η μάνα μου έγραψε την αίτηση για τις εισαγωγικές στο πανεπιστήμιο και άλλαξε τη σειρά μου και έβαλε πρώτη την Ιατρική, επειδή ο αδελφός μου και νύφη μου, όπως και ο θείος και νονός μου ήταν πετυχημένοι γιατροί και διαγράφονταν ένα σίγουρο μέλλον μπροστά μου.

Υποτάχτηκα αλλά δεν έπαψαν οι καυγάδες μου μαζί της.

Αλλά τα θαύματα γίνονται εκεί που ποτέ δεν τα περιμένεις.

Στις εισαγωγικές μπήκα 23^{ος} σε 300 εισακτέους και το 10%, δηλαδή οι πρώτοι 30, έπαιρναν 12.000 δραχμές, μεγάλο ποσό για το 1966, υποτροφία. Ήταν μια αναπάντεχη τύχη το χέρι της καλής μου μοίρας, το μάνα εξ ουρανού για να πραγματοποιήσω τα όνειρα μου.

Αμέσως αγόρασα όλο τον εξοπλισμό των μηχανημάτων και άρχισα να γυρίζω ταινίες για τέσσερα χρόνια από το 1966 μέχρι και το 1970. Έγινα γνωστός στους κύκλους της Θεσσαλονίκης και απέσπασα και ένα πρώτο βραβείο σε κινηματογραφικό διαγωνισμό για ερασιτέχνες το 1968. Η δουλειά μου στο σινεμά εκτιμήθηκε αργότερα από τους επαγγελματίες των Αθηνών και μου αφιέρωσαν το 1995 ένα επεισόδιο στη θρυλική σειρά **‘Το Παρασκήνιο’**.

Οι επαγγελματίες σκηνοθέτες εντυπωσιάστηκαν τόσο πολύ, μια και δεν είχαν συναντήσει στην καριέρα τους σκηνοθέτη ακτινολόγο, που ήρθαν από την Αθήνα στον Άγιο Παύλο και στο σπίτι μου και με γύρισαν ταινία.

Αν λοιπόν δεν έμπαίνα μέσα στους 30 πρώτους στην Ιατρική Σχολή, για να πάρω τα 12 χιλιάρικα σαν υποτροφία, δεν θα γυρνούσα ποτέ ταινίες, οπότε και δεν θα γυρνούσα ποτέ το **“ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΑΤΟΜΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ- ANATOMY LAB MEDICAL SCHOOL”** που ήταν μεν η αφορμή αλλά που δημιουργήθηκε από την αιτία που ανέπτυξα και που ουσιαστικά με έφερε σε επαφή με τον Αμερικανό ψυχίατρο ποιητή **Richard M. Berlin**.

Είπαν

*«Η αλήθεια είναι μία, σε αντίθεση με το ψέμα,
που έχει πολλές διακλαδώσεις»*

[Μέγας Βασίλειος]

Εναλλακτικές Θεραπείες

Μαρία Συτμαλίδου

Ενδοκρινολόγος

Γεννήθηκα στη Θεσσαλονίκη, όπου ζω και εργάζομαι ως γιατρός ενδοκρινολόγος. Το θεατρικό μου έργο “Οινάνθη: Γαλήνη πίσω από τους καταρράκτες” απέσπασε το πρώτο βραβείο σε διαγωνισμό της Πανελλήνιας Ένωσης Λογοτεχνών (2009). Μεγάλο τμήμα της νουβέλας μου “Ράτενσκα ή Μεσοκαλόκαιρο” (Κεντρί, 2015), βραβεύτηκε ως θεατρικός μονόλογος στον 3ο διεθνή λογοτεχνικό διαγωνισμό του Ομίλου για την UNESCO Τεχνών, Λόγου και Επισημών Ελλάδος (2014). Το 2019 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μετρονόμος το βιβλίο-cd “Οι κύκλοι των πουλιών”, με κείμενα και στίχους δικά μου και μουσική του συγκροτήματος Ρεβάνς. Το 2020 κυκλοφόρησε η συλλογή “Σουίτα σε θήλυ Μείζονα” από τις εκδόσεις Εντευκτήριο, που είναι το πρώτο μου βιβλίο ποίησης.

Θεωρώ πως γράφω για τη χαρά της δημιουργίας, τη συμπόρευση με τις λέξεις, την γέννηση και την αναγέννηση μιας ιστορίας. Από την παιδική μου ηλικία μιλούσα για καιρό με φανταστικούς φίλους και γρήγορα ανακάλυψα

πως διατηρούσαν και αυτοί προσωπική ζωή που ήθελαν να την πουν. Να την μοιραστούν με όσους ήθελαν να την ακούσουν. Κι έτσι, παρακολουθώντας ζωές, γεννώνται οι ιστορίες. Η γραφή είναι ένας τρόπος να μην εγκαταλείψει κανείς την παιδική του ηλικία αβοήθητη, μόνο στα χέρια των αναμνήσεων. Και επίσης είναι ένας γλυκός συνεργός για να μετατρέψει ο συγγραφέας εμπειρίες δυσάρεστες, όπως αυτές της αρρώστιας και του θανάτου σε κάτι πραγματικά όμορφο, ελπιδοφόρο και αξιοπρόσεκτο. Είναι πραγματικά “αλχημιστική” η δράση της γραφής, το ίδιο και η ανάγνωση. Κάτι που από μόνο του είναι αξιοθαύμαστο.

Παραθέτω δύο ποιητικές σπουδές από τη συλλογή “Σουίτα σε θήλυ Μείζονα”, την AMY και την ANKESENAMOYN. Το βιβλίο είναι ένα υβρίδιο ποίησης, με στοιχεία μυθοπλασίας και θεάτρου, στο οποίο τριάντα φωνές γυναικών έρχονται, κάθε μία ξεχωριστά, στο προσκήνιο λέγοντας την προσωπική της ιστορία, ενώ στο τέλος συγκλίνουν και συνομιλούν.

AMY

Νεκροταφείο Θέρμης, κάποτε μ.Χ.

AMY:

Άμα μάθεις ότι πεθαίνω, εσύ να με περιμένεις.
Να με περιμένεις να γυρίσω με τον ίδιο τρόπο
σα να βγήκα για να αγοράσω τσιγάρα από
το περίπτερο.

Εσύ
να αναμένεις.
Παραμένεις στη θύμησή μου ροδαλός
εσύ ζωντανός
κι εγώ πεθαμένη,
αγιάτρευτα ανεξίτηλος
μπορεί και απατηλός.
Γυμνός
βασανισμένος
εσύ
εγώ.
Δυο ζαριές ψυχές
και το σύννεφο κρύο.
Κοιμήσου
κι έλα να ξαναδούμε το ίδιο όνειρο
όπου ο ένας μας πρέπει πάντα να πεθαίνει.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ:

Άμα σε ξεχάσω, Άμυ,
δε θα φταίω εγώ
αλλά το μπαρ με τις δέκα χιλιάδες θλίψεις
όπου συνηθίζες να κάθесαι.
Εγώ είμαι μόνο μια πεταλούδα μαϊστρος
ζω μονάχα ένα μήνα.
Στον τόπο του προορισμού μου
φτάνουν μόνο τα τρισέγγονά μου.
Θα ξανάρθω όταν καταφέρουν να πετάξουν
νέοι αετοί
πάνω από το Αιγαίο κύμα.
Κοιμήσου μέχρι τότε
κι έλα να ξαναδούμε το ίδιο όνειρο
όπου ο ένας μας πρέπει πάντα να πεθαίνει.

ΑΝΚΕΣΕΝΑΜΟΥΝ

Αρχαία Αίγυπτος, 3300 π.Χ.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ:

Οι ποιήτριες έβαλαν το χέρι στην οπή του
κρανίου
της Ανκεσεναμούν
προτού ολοκληρωθεί η διαδικασία της
ταρίχευσης
και ένοιωσαν ότι η ομορφιά αυτού του
πλάσματος
είναι σαν την εκβολή του Νείλου
γεμάτη ερωδιούς.

ΑΝΚΕΣΕΝΑΜΟΥΝ:

Έζησα τα γήινα.
Δάγκασα τη γλώσσα του έρωτα
και λούστηκα με το γάλα του πουλιού.
Όταν ξανάρθω θέλω να πάω σε άλλα άστρα.
Θα ξυπνήσω μόνο αν μάθω ότι μπορώ
να μεταμορφωθώ σε αστραπή.
Είναι νωρίς.
Μη με περιμένετε.

Μαθαίνοντας το νόημα της αγάπης

Charlotte Eliopoulos*

Glen Arm, Maryland, United States

Μετάφραση: Αντώνης Παπαγιάννης

<https://hekint.org/2021/09/10/learning-the-meaning-of-love/>

Το καλοκαίρι πριν από την τελευταία μου χρονιά στο Γυμνάσιο πέρασα τις διακοπές μου σ' ένα νοσοκομείο. Τη δεκαετία του 60 δινόταν η ευκαιρία σε νέα κορίτσια που ενδιαφέρονταν για τη νοσηλευτική να υπηρετούν ως εθελόντριες στα νοσοκομεία και να γνωρίζουν από πρώτο χέρι τη σταδιοδρομία που είχαν επιλέξει. Ήμουν νέα και αφελής –και ανυπόμονη να φορέσω τη ριγέ στολή και να είμαι μέρος της νοσοκομειακής ομάδας– και δέχθηκα με ενθουσιασμό την τοποθέτησή μου στην «χρόνια πτέρυγα» του τοπικού δημοτικού νοσοκομείου.

Όταν βγήκα από το ασανσέρ στην Τρίτη Δυτική πτέρυγα όπου είχα τοποθετηθεί, δεν συνάντησα τη γνωστή από το Χόλυγουντ εικόνα με ευγνώμονες ασθενείς που αναρρώνουν περιστοιχισμένοι από όμορφους για-

τρούς που φυλλομετρούν φακέλους και ρυθμίζουν μυστήριες συσκευές. Αντί γι' αυτό, με υποδέχθηκε μια απρόσμενη συλλογή από δείγματα ανθρώπων: κάποιοι κάθονταν κρεμασμένοι σε αμαξίδια με τα σάλια τους να τρέχουν, κάποιοι περπατούσαν στο διάδρομο με πρόσωπα άδεια από έκφραση, κάποιοι άπλωναν τα χέρια να με αγγίσουν με ξεδοντιασμένα χαμόγελα. Όπως κατηφόριζα στον μακρύ διάδρομο είδα μερικούς αρρώστους στα κρεβάτια τους να με παρακολουθούν ενώ περνούσα.

Παρόλο που αυτή δεν ήταν η νοσοκομειακή εμπειρία που είχα ονειρευτεί, είπα στον εαυτό μου ότι μια νοσοκόμα πρέπει να φροντίζει κάθε λογής ανθρώπους, κατάτια την απογοήτευσή μου και παρουσιάστηκα για υπηρεσία στην προϊσταμένη. Με στεγνό, τυ-

*Η **Charlotte Eliopoulos**, RN, MPH, ND, PhD, έχει υπηρετήσει σε διάφορες θέσεις, από βοηθός νοσηλεύτρια μέχρι διευθύντρια νοσηλευτικής υπηρεσίας, και ήταν πρωτοπόρος στην εξειδικευμένη γεροντολογική νοσηλευτική στο νοσοκομείο Johns Hopkins, καθώς και διευθύντρια της Αμερικανικής Εταιρείας Μακροχρόνιας Νοσηλείας. Το άρθρο αναδημοσιεύεται με την άδειά της από το διαδικτυακό περιοδικό Hektoen International.

πικό ύφος εκείνη η έμπειρη νοσηλεύτρια μου έκανε μια πεντάλεπτη ξενάγηση προσανατολισμού στην πτέρυγα χρησιμοποιώντας εκφράσεις, την πλήρη σημασία των οποίων δεν κατάλαβα τότε. Χαμένες περιπτώσεις. Ολική φροντίδα. Τέλος.

«Μην ανησυχείς... Αμφιβάλλω αν θα μπορούσες να τους βλάψεις αυτούς με οποιονδήποτε τρόπο», ήταν τα τελευταία ενθαρρυντικά της λόγια καθώς πήγαινε προς το δωμάτιο ανάπαυσης του προσωπικού, έχοντας ήδη απελευθερώσει ένα τσιγάρο από το πακέτο στην τσέπη της στολής της.

Μια συμπαθητική βοηθός νοσηλεύτρια, βλέποντας ότι έδειχνα σαν χαμένη, με πλησίασε με ζεστό χαμόγελο και μ' ένα μεγάλο τρόλεϊ με κανάτες νερού.

«Θα το συνηθίσεις», μου είπε. «Όταν τους γνωρίσεις, θα δεις ότι είναι απλώς άνθρωποι που τράβηξαν άσχημο λαχνό στη ζωή. Δεν χρειάζεται να φοβάσαι. Κάποιους θα τους αγαπήσεις και λιγάκι. Πάρε αυτές τις κανάτες και βάλε μία γεμάτη σε κάθε δωμάτιο. Είναι ένας καλός τρόπος να αποκτήσεις την αίσθηση των πραγμάτων».

Κι έτσι, μ' ένα νεύμα ευχαριστίας άρχισα την πρώτη μου δουλειά.

Καθώς περνούσα από τα κομοδίνα αλλάζοντας τις μεταλλικές κανάτες, είδα κατεθής να αδειάζουν ούρα σε σακούλες, μέλη που έλειπαν από αδύναμα κορμιά, σωλήνες που έμπαιναν σε μύτες, και άλλα θεάματα τελείως ξένα για τον νεανικό μου κόσμο. Κάποιες φορές ένα άρρωστος μου χαμογελούσε· άλλοτε αγνοούσαν την παρουσία μου, λες και ήμουν ένα ακόμη έπιπλο στο δωμάτιο.

Πλησίαζε το τέλος της βάρδιας μου κι έτσι χάρηκα που θα άφηνα την τελευταία κανάτα. Έχοντας μοιράσει τριανταδύο κανάτες ένιωθα σαν επαγγελματίας και ήμουν περήφανη για την νέα μου ικανότητα να κουβαλώ τρεις σε κάθε χέρι συγχρόνως. Η περηφάνια μου έλιωσε όταν μπήκα στο τελευταίο μου δωμάτιο και

είδα τον ασθενή στο κρεβάτι δίπλα στο παράθυρο.

Με πρώτη ματιά ο άνδρας αυτός έμοιαζε με κάθε άλλον ασθενή. Μάλιστα έδινε καλύτερη εντύπωση από τους άλλους αρρώστους με το φρεσκοξυρισμένο πρόσωπο, τα καλοχτενισμένα μαλλιά και το πλατύ χαμόγελό του. Δυο βοηθητικές νοσηλεύτριες τον γύριζαν στο πλευρό. Καθώς έπεσε η κουβέρτα, είδα τα βασανισμένα του μέλη και ένα έλκος κατάκλισης στη ράχη του στο μέγεθος της γροθιάς μου. Τα άκρα του κινούνταν ανεξέλεγκτα καθώς τον γύριζαν από το ένα μέρος στο άλλο. Αν και συνομίλουσε κανονικά με τις κοπέλες που τον φρόντιζαν, φαινόταν να μη μπορεί να κινήσει κανένα μέλος του σώματός του από μόνος του.

Βγήκα από το δωμάτιο με απορίες για τον άνθρωπο που μόλις είχα δει. Ευτυχώς έπεσα πάνω στη βοηθό που μου είχε αναθέσει το πρώτο μου καθήκον.

«Λοιπόν, κορίτσι, πώς πήγαμε;» με ρώτησε, παίρνοντας το καρότσι μου.

«Όχι άσχημα», απάντησα, «αλλά τι τρέχει με τον κύριο στο 325; Μιλούσε φυσιολογικά αλλά έδειχνε σα να μη μπορεί να κουνήσει το σώμα του».

«Εννοείς τον γερο-Τσάρλι», απάντησε μ' ένα χαμόγελο. «Και βέβαια δεν μπορεί να κουνήσει το σώμα του, είναι τετραπληγικός».

Δεν είχα ιδέα για τι πράγμα μιλούσε.

«Τι εννοείτε 'τετραπληγικός';» ρώτησα.

«Είναι παράλυτος από τον αυχένα και κάτω. Λένε ότι είναι έτσι από αγόρι. Λένε ότι το έπαθε βουτώντας σε ρηχά νερά. Δεν μπορεί να κουνήσει ούτε έναν μυ στο κορμί του. Χρειάζεται να του τα κάνουν όλα οι άλλοι, ο καμένος».

Θυμάμαι τις πρώτες μου σκέψεις μόλις το άκουσα αυτό λες και ήταν χθες. Γιατί να θέλει κανείς να ζει με τέτοιο τρόπο; Ο κύριος Τσάρλι απορρόφησε όλες τις σκέψεις μου εκείνο το βράδυ.

Καθώς προχωρούσαν οι μέρες, ένιωσα πιο άνετα με την ποικιλία των ασθενών και άρχισα να καταλαβαίνω τις ανάγκες τους. Ωστόσο το μεγαλύτερο ενδιαφέρον μου ήταν για τον κύριο Τσάρλι. Είτε μοίραζα σεντόνια, είτε σέρβιρα δίσκους φαγητού, είτε άνοιγα παράθυρα, θα έβρισκα μια ευκαιρία να μπω στο δωμάτιό του. Και κάθε φορά με υποδεχόταν μ' ένα πλατύ χαμόγελο κι ένα χαρούμενο χαιρετισμό.

Ένα από τα πράγματα που παρατήρησα ήταν ότι συχνά υπήρχε μια νοσηλεύτρια ή βοηθός που καθόταν δίπλα στο κρεβάτι του κυρίου Τσάρλι και δεν έκανε τίποτε, μόνο μιλούσε. Μιλούσε όπως θα μιλούσε ένας φίλος, μ' αυτόν τον άνδρα που δεν μπορούσε να κουνηθεί τίποτε από το λαιμό και κάτω.

Πριν περάσει καιρός, εντάχθηκα κι εγώ στην 'αυλή' του κυρίου Τσάρλι. Ανακάλυψα έναν ευγενικό άνθρωπο με ανεπτυγμένη αίσθηση του χιούμορ και με ειλικρινές ενδιαφέρον για τους άλλους. Σ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, διάφοροι εργαζόμενοι σταματούσαν δίπλα στα κάγκελα του κρεβατιού του ή έφερναν μια καρέκλα δίπλα στο κρεβάτι του καθώς έπαιρναν τον καφέ ή το μεσημεριανό τους, και του έλεγαν τις χαρές και τα βάσανά τους... πιο συχνά τα τελευταία. Και ο κύριος Τσάρλι τους πρόσφερε αμέριστη προσοχή και σοφά λόγια που τους έτρεφαν. Τους ρωτούσε για τις μητέρες και τα παιδιά και τους φίλους τους ονομαστικά, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πορεία κάποιου συγκεκριμένου θέματος. Συχνά οι εργαζόμενοι έβρισκαν δικαιολογίες για να επισκεφθούν το δωμάτιο 325 για να ενημερώσουν τον δάσκαλό τους για τα τρέχοντα γεγονότα της ζωής τους. Δεν έβλεπαν ένα άχρηστο κορμί που δεν μπορούσε ούτε ένα κύπελλο να σηκώσει στο στόμα του. Αντίθετα, έβλεπαν έναν ευγενικό άνθρωπο της φροντίδας και της προσφοράς, που τον χαίρονταν και τον εκτιμούσαν. Ο κύριος Τσάρλι ήταν ένα ενεργό κομμάτι της ζωής τους παρόλο που δεν άφηνε ποτέ τα όρια του νοσοκομειακού κρεβατιού του.

Εκείνο το καλοκαίρι έμαθα πολλά για τις

νοσοκομειακές ρουτίνες και για τη φροντίδα των ασθενών που αποδείχθηκαν πολύτιμη προετοιμασία για την πραγματικότητα της νοσηλευτικής. Ωστόσο έμαθα και κάτι ακόμη πιο σπουδαίο: τι σημαίνει να αγαπάς χωρίς όρους. Είδα έναν παράλυτο άνθρωπο που πολύ εύκολα θα δικαιολογούνταν να είναι πικραμένος και θυμωμένος με τους αρτιμελείς· αντίθετα, αυτός άνοιγε την καρδιά του για να διακονήσει αυτούς τους ανθρώπους. Η ανιδιοτελής ικανότητά του να υπερβαίνει τους δικούς του περιορισμούς και τα βάσανα και να δείχνει αρκετό ενδιαφέρον και φροντίδα για να υπηρετεί τους άλλους φανέρωναν μια πολύ ιδιαίτερη αγάπη. Επιπλέον, οι άνθρωποι εκείνοι που μοιράζονταν τις ιστορίες τους με τον κύριο Τσάρλι, που τον τάζαν τις σπιτικές λιχουδιές που μαγείρευαν, που του πρόσφεραν απέραντο σεβασμό για τη σοφία που τους μετέδιδε, και που μπορούσαν να βλέπουν πέρα από το παράλυτο σώμα το μοναδικό ανθρώπινο πλάσμα μέσα του, επίσης φανέρωναν μια πολύ ιδιαίτερη αγάπη.

Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τη θερινή μου συνάντηση με τον κύριο Τσάρλι. Μακάρι να μπορούσα να πω ότι το ταξίδι της αγάπης στη ζωή μου ήταν ομαλό. Δεν ήταν. Έχω κάνει τα δικά μου λάθη στις σχέσεις μου, επηρεασμένη από επιπόλαιες ενέργειες, από ορμονικές θύελλες, από γοητευτικές εμφανίσεις που ανακινούσαν συναισθήματα που εσφαλμένα τα θεωρούσα ως αγάπη.

Από την άλλη, βαθιά μέσα μου, πιστεύω ότι καταλαβαίνω την ουσία της αγάπης. Το να βλέπεις πέρα από το εξωτερικό, να συνδέεσαι καρδιά με καρδιά, να παίρνεις την απόφαση να γνωρίσεις το μοναδικό εσωτερικό πρόσωπο, να είσαι πρόθυμος να ξεπεράσεις τα δικά σου βάσανα και να είσαι διαθέσιμος για να υπηρετείς τον άλλο· το νόημα της αγάπης που έμαθα πλάι στο κρεβάτι ενός παράλυτου άνδρα μου άφησε ένα αποτύπωμα και με ευλόγησε με σχέσεις και εμπειρίες που αλλιώς μπορεί να είχα χάσει. Σ' ευχαριστώ, κύριε Τσάρλι.

Ιατρικά θέματα 76 σελ. 42-43

Από την πένα σας

Γωνία Βενιζέλου με Εγνατία

Βασίλης Αυλίδης

Χειρουργός

Οι γειτονιές που μεγάλωσα ήταν όμορφες αλλά διαφορετικές.
Πιο πολύ το χώμα, πιο πολύς ο χώρος.
Ελεύθερο το βλέμμα να πετάγεται
από τη θάλασσα στα κάστρα και πάλι πίσω.

Η Αγία Θεοδώρα ανάπνεε στην χωμάτινη αυλή της.
Την βοηθούσαν τα παιχνίδια μας.

Από το σχολείο, στο παλιό προξενείο,
βγαίναμε με υπόγεια στοά στη Βαλαγιάννη απέναντι
και στο ιερό της Μητρόπολης δίπλα.

Κι ήταν οι λάσπες στην αυλή που μας λέρωναν
και οι κατακόμβες στον Αη Γιάννη τον Πρόδρομο
που μας έκρυβαν.

Ήταν οι κυβόλιθοι στη Καρόλου Ντηλ,
στη Μητροπόλεως, στη Προξένου Κορομηλά.

*Ο **Βασίλης Αυλίδης** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1957. Τελείωσε το 43ο δημοτικό σχολείο, στο κτίριο όπου στεγαζόταν το Ελληνικό Προξενείο στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα, και το Πειραματικό σχολείο. Σπούδασε Ιατρική στο ΑΠΘ και πήρε την ειδικότητα της Γενικής Χειρουργικής στη Δυτική, τότε, Γερμανία. Ασκεί την Ιατρική στη Θεσσαλονίκη. Δεν έχει εκδώσει κανένα βιβλίο.

Κι έπειτα θυμήθηκα που συναντιόμασταν
γωνία Βενιζέλου με Εγνατία
για να ανηφορήσουμε να παίξουμε μπάλα
με τα παιδιά του Διοικητηρίου και του ΠΑΟΔ,
στη μαρμάρινη πλατεία.
Χάναμε και κερδίζαμε, χωρίς να μας πολυνοιάζει!

Στο μεταξύ
η πόλη άλλαξε, μεγάλωσε.
Τα βλέμματα χαμηλώσαν, περιορίστηκαν τα όνειρα.
Τα ανοίγματα κλείσαν.
Τσιμέντο σκέπασε τα χώματα
και ασφαλτος τους κυβόλιθους.
Η ναοδομία ξεπέρασε
σε ασκήμια και αυθαιρεσία την πολεοδομία
και η Αγία Θεοδώρα κτισμένη από παντού,
σταμάτησε να ζει και ν' ανασαίνει.

Σκάψαν και ξανασκάψαν τους δρόμους.
Μπάλωσαν και ξαναμπάλωσαν.
Εταιρείες τηλεφωνίας κινητής και σταθερής,
ενέργειας, ύδρευσης, αποχέτευσης
και ο Καματάκης για το αέριο.
Κι ύστερα πάλι από την αρχή!
Στα τελευταία και το Μετρό.

Για να βρεθεί κάτω από τη γη,
σαν ψίθυρος αιώνων,
σιωπηλή, περήφανη και καταχωνιασμένη
η Θεσσαλονίκη των Ρωμαϊκών και Βυζαντινών χρόνων,
βγάζοντας τη γλώσσα στη σημερινή
και δείχνοντας
τι σημαίνει παρουσία χιλιάδων χρόνων.
Γωνία Βενιζέλου με Εγνατία,
συναντιόμαστε πάλι, χρόνια μετά.
Στις λαμαρίνες.
Μα τώρα μας νοιάζει αν χάσουμε ή αν κερδίσουμε.

Στα σταυροδρόμια φυσάει ο αέρας!

Θεσσαλονίκη 02- 08.01.2020

Τα αγιοδημητριάτικα

Γιάννης Πατσώνης

Τότε παρακαλούσαμε να μας πάρουν για τσιράκια, και τα αφεντικά μας, τα πιο πολλά, ήταν άγρια: και στην δουλειά σαν παραγιούς, του κλώτσου και του μπάτσου και μας είχανε παιδιά για όλα τα θελήματα: μέχρι και φαγητό με σεφερτάσι, εκείνα τα ενωμένα κατσαρολάκια κουβαλούσαμε από το σπίτι τους – αυτοί να τρώνε κι εσύ να βλέπεις. Κι όταν ήτανε φουρτουνιασμένοι να ξεσπάν με βρισιές, κι εμείς μιλιά! Πού να πας; Φτώχεια και των γονέων. Είχαμε πιάσει με τον αδελφό μου ένα δωμάτιο στην Πολίχνη – Καράισιν λέγανε τότε τον τόπο εκείνο, στις αυλές στάβλους και στα ντουβάρια κόλλαγαν σβουινιές, κοπριές ζώνω με λάσπη. Χαράματα κινούσαμε για την δουλειά – πού να χορτάσουμε τον ύπνο – ποδαρόδρομο, ως την οδό Λαγκαδά, κι από κει σκορπούσαμε, Σαπφούς, Γιαννιτών, Μοναστηρίου, Οδυσσέως, όπου ήταν τα υφαντουργεία του Πιεράκου. Στο διάλειμμα βγαίνουν τα κορίτσια που δούλευαν στις μηχανές, κι από τα γύρω μαγαζιά εργάτες με τα μωτζίτουρμένα ρούχα, κι εμείς οι μικροί πηγαίναμε για καμμιά φασολάδα στα ξυλάδικα. Δουλεύαμε σε χυτήριο, λιώναμε μπρούντζα στο καμίνι και μετά, με μια γερτή κουτάλα ρίχναμε το μείγμα σα λάβα στις κάσες, όπου μέσα στο κοσκινισμένο χώμα υπήρχε το σχήμα από κουδούνια, πέταλα, αναβατήρες για άλογα, χερούλια, και όταν τα βγάζαμε, στην μέγγενη τα λιμάραμε και στην βούρτσα τα γυαλιζαμε.

Μια μέρα, μες στον σωρό, να κι ένα παλιό μανουάλι. «Κρίμα να το λιώσουμε», είπαμε, μα το αφεντικό: «Και τι να το φυλάμε το κελεπούρι αυτό;» – και το πετά στο αναμμένο το καμίνι. Μα, δες εσύ! οι φλόγες το έγλυφαν, μα κείνο δεν διαλύθηκε, η βάση του κάπως φαγώθηκε, ωστόσο το στεφάνι με τις κεροδεσιές ένα γύρω, τα σαμντάνια, έμενε απείραχτο. Το τραβάμε έξω, το σέρνουμε στην πίσω αυλή, όπου στοιβάζανε τα κάρβουνα. Τό 'βλεπα και γω μαυρισμένο και πώς μού 'ρθε; έταξα να το σουλουπώσω και να τα' ανεβάσω στο ξωκκλήσι τ' Αη-Δημήτρη. Θυμήθηκα την μάνα μας, που σαν μας έπιαναν θέρμες – απλωμένα τα στάσιμα νερά στα έλη δίπλα μας – έταζε για την γιαιτρεία μας λέγοντας: «Αμύριστο χρυσάνθεμο στη γιορτή σου, αγιέ μου θε να φέρω». Και για να πας κει –πάνω στο γκρεμοβράχι, πρηζόταν τα πόδια από τα απόκλαδα, τ' αγριόχορτα με τις αγκανοί, που φτάναν ίσαμε ένα μπόι. Έτσι έκανα κι εγώ το τάμα μου, κι ό,τι λες από τα έγκαρδά σου πιάνει. Μα πώς να το πήγαινα, δεκαπέντε χρονώ παιδί, στα ψηλώματα;

Δε περνά καιρός, και το αφεντικό: «Έχω μια παραγγελιά για σιδεριές», μας λέει «στις Κρηνίδες» – κοντά ήτανε στο χωριό μας. Να πάρουμε και αυτό; τόλμησα να του πω – και του δείχνω το μανάλι. Δέχτηκε. Το βάζω σ' ένα τσουβάλι, το δένω με συρματόσχοινο, φτάσαμε στο πατρικό μου. Αυτός έφυγε, εγώ έμεινα – μ' έδωσε άδεια

για την γιορτή μου. Τώρα; Πώς το πας στο ξωκλήσι; Τ' άλλο πρωί, περνά με τ' αλογόκαρο ο Ντάντος, που μάζευε γάλα απ' τα μαντριά. Συμφώνησε, να πάμε το δεμένο κείνο τσουβάλι, χωρίς να ρωτήσει τι είναι, και χάρηκα, γιατί το τάξιμο θε νάτανε κρυφό, δίχως τελάλη. Με το που φτάσαμε στα ριζά του βουνού, τ' άλλογο σα νάταν μιλημένο, στέκει, η καφεκόκκινη χαιτή του ανέμιζε με το αεράκι. Σταματήσαμε και σε λίγο, πατώντας στις διχαλωτές πευκοβελόνες, ανηφόρησα με τον θησαυρό μου. Πίσω από την χιβάδα του ιερού, τον ξεσκέπασα, όμως πώς να τον ισιάξω, έτσι που ήταν μες στις μουτζούρες, και μισολιμένος; Ανάβω ένα αποκέρι, βρίσκω ένα κούτσουρο χωνεμένο, και μ' ένα σκερπάνι κάτω από το παγκάρι, γκάπα-γκουπ το πελεκάω, φιάχνω μια βάση, μπήγω το μανουάλι, το στεριώνω, παίρνω κάτι λαδόπανα, το παστρεύω και το λαμπικάρω. Πουλάκια από τα γουβωτά παραθυράκια φτεροκοπούσανε, οι εικόνες αχνοφέγγανε, κι ας μην είχε σταγόνα λάδι στα λιγοστά καντήλια.

Όταν κατέβηκα στο χωριό, έπεσα πάνω στον παπα-Γαβρίλη, που με το σταχτί αντερί, και τα λαστιχένια παπούτσια, τα τσαρβουλάκια του, πολέμαγε να μπολιάσει τις ελιές του – από τους παπάδες-τσομπανάδες, που λένε, ήτανε κι αυτός – και τον ρωτώ: «Τι λες, να λειτουργήσουμε στο εκκλησιάκι τη μέρα της γιορτής του;» «Μπά!» κάνει, και διπλώνει με το χέρι του τ' ασημένιο του το γένι, το στρίβει από δω, το κλώθει από κει, «Μπα! παιδί μ', μπα Δημητράκη μ', πώς να χωρέσουμε μέσα σε κείνη δα τη φωλιά, και πώς να ανηφορίσουν τα γερόντια; Μπα κι όχι και επ' ουδενί».

Μα εγώ δεν έκανα πίσω, και με το ρόδισμα του ήλιου, στις εικοσιέξι του μήνα, πήρα δρόμο για το ξωκλήσι. Στρίβοντας τη γωνιά πέφτω πάνω στην γιαγιά-Παρέσσα, «Για πού αγάραγα;» με εξετάζει, εγώ σιωπή, και μόνη της σιγόλεγε «Βγήκα για να σεργιανίσω, κοριτσάκια ν' απαντήσω», και βάλθηκε να θυμιάζει το σταυροδρόμι. Τέτοιες γριές είχαμε πολλές, που σκάρωναν στιχάκια και ταίριαζαν πειράγματα, με το

θυμιάμα στο ένα το χέρι και το περιγέλασμα στα χείλη, «...γιατί έχω ζωντανό σεβντά και δεν το ξεύρω πού 'ναι...» συνέχιζε να ξετυλίγει τα λόγια της τα περισσευούμενα, μα εγώ δρόμο, και με μια ανάσα βρέθηκα στον τόπο που λαχταρούσα. Στην ξύλινη πόρτα ένα σχοινάκι, το τράβηξα, πέρασα μέσα στο ξωκλήσι, κι όταν άναψα το κερί πάνω στο μανουάλι, είδα το φωτοστέφανο του Αη-Δημήτρη να λάμπει, έστελνε αχτίνες κύματα-κύματα, πάω να προσκυνήσω, και, το πιστεύεις; ήταν σα πυρωμένο το αγιοστέφανο με κρυφή φωτιά.

Σε λίγο να κι ο παπα-Γαβρίλης. Ξαφνιάστηκα. «Πού άφησες την εκκλησιά σου;» τον ρωτάω, «Α!», και γέρνοντας προς τη μεριά μου, «Πριν δυο μέρες ήμουν στον σπαρμό», με λέει, «τα φύλλα στα δέντρα δεν σάλευαν, δεν φύσαγε, όμως το ράσο μου ανέμιζε, τι αέρας νάναι ετούτος; αναρωτιόμουν, ώσπου χτές συναντάω τον Πρόχορο, καλόγερο από το Αγιονόρος, και με ζητά να λειτουργήσει αυτός στην κάτω εκκλησιά, μια που 'ναι ο χρόνος του αδελφού του, κι εσύ, μου λέει, δε πας στην κορφούλα, μην αφήσουμε αλειτούργητο στη μνήμη του τον άγιο τον μυροβλύτη; -κι έτσι βρίσκομαι εδώ, γιατί αυτά 'ναι του Θεού δουλειές και των αγίων εντολές».

Κι άρχισαν να καταφθάνουν οι προσκυνητές, που είχανε ακούσει την καμπάνα να χτυπάει. Και μετά την λειτουργία, σαν αποσχόλασε η εκκλησιά, το στρώσαμε στα λιανοχορταρούδια με το φαγοπότι, κι ο Καριοφύλλης έπιασε τα τραγούδια και τον συνοδεύαμε κι εμείς, άλλος με χωρατά, άλλος με παράπονα κρυφά. «Αχ! πόσο καιρό είχε ν' ανοίξει η καρδιά μου, με την Κανέλλα, Κανελλόριζα... δεν είναι ντέρτι και πόνος για να γιάνει, μον' είναι απ' την αγάπη και θα με πεθάνει... μένα η μάνα μου μ' έστειλε να μάσω μανουσάκια, μανουσάκια, μανουσάκια, μόσχους και τριανταφυλλάκια...».

Σαν φτάσαμε στο σπίτι μια μοσχοβολία μας καλωσόρισε... νάταν από κείνα τα χρυσάνθεμα, που αγιοδημητριάτικα τα λένε;

Οι Κήποι του Πασά

Φανή Μέλφου-Γραμματικού

Συν/χος μικροβιολόγος

«Υπέροχος τόπος», φώναξε η Τζένη, νιώθοντας την ανάγκη να εκτονωθεί από τον φόβο και την ανησυχία που είχε προκαλέσει η μέχρι τότε επιφυλακτική στάση του Νάσου. «Μοιάζει σαν ένα αδέξιο χέρι να έσπειρε κατά τύχη σπιτάκια και μονοπάτια, σπηλιές και ρυάκια. Ποιος να το φανταζόταν ένας τέτοιος θησαυρός να μένει άγνωστος στον πολύ κόσμο...»

...Κι εκεί που στεκόταν αμήχανη απολαμβάνοντας το τοπίο που εκτεινόταν μέχρι τις παρυφές του Δημοτικού Νοσοκομείου, ψυχρό ρεύμα αέρα σάρωσε τα ξερά φύλλα των δέντρων, μαύρο σύννεφο σκέπασε τον ουρανό και μακρινές βροντές ακούστηκαν στο βάθος του σκοτεινού ορίζοντα. Ένωσε περίεργα, λες και μέσα σε κλάσματα του δευτερολέπτου να έχει μεταφερθεί σε ένα τόπο ξένο, εφιαλτικό. Γρήγορα τα αθώα νανόσπιτα πήραν τη μορφή νεοσκαμμένων τάφων, η στέρνα έγινε σκοτεινό πηγάδι και τα ρυάκια αφρισμένοι χείμαρροι.

«Φοβερό, μοιάζει με σεληνιακό τοπίο», ψιθύρισε η Τζένη, με φωνή τρεμάμενη.

Ο Νάσος αρκέστηκε σε μια γκριμάτσα που έμοιαζε με χαμόγελο.

«Να φύγουμε», επέμεινε εκείνη.

«Πρέπει να μείνουμε», της απάντησε επιτακτικά με φωνή παράξενα βραχνή. «Δεν βλέπεις ότι ξεκίνησε η τελετή της μύησης;»

Ήταν τέτοια η ένταση στη φωνή και τόσο σκοτεινή η όψη του, ώστε δεν τόλμησε να ρωτήσει τι εννοεί. Κι ενώ προσπαθούσε να καταλάβει τι ήταν αυτό που της συνέβαινε, ξαφνική ζάλη, σαν να βρισκόταν σε περιστρεφόμενο επίπεδο, την έκανε να στηριχτεί στο μπράτσο του Νάσου. Μια αστραπή έσκισε τον σκοτεινό ορίζοντα και το σύννεφο έγινε κόκκινο σαν φλεγόμενο, βράχοι και δένδρα πήραν μορφή δαιμονική και πλουμιστά φίδια βγήκαν από υπόγειες τρύπες και σύρθηκαν στο έδαφος. Μια μαύρη νυχτερίδα στάθηκε στην άκρη ενός σιντριβανιού και ένας βράχος πήρε ανθρώπινη μορφή.

«Βλέπω εφιάλτη;» ψιθύρισε τρομαγμένη η Τζένη.

«Πλάσματα της φαντασίας είναι, μη δίνεις σημασία», είπε ο Νάσος και με πιο ήρεμη φωνή. «Οφείλονται στα ισχυρά ηλεκτρομαγνητικά πεδία που τρέχουν στον χώρο».

Άκουσε τον Νάσο να ζητά να περάσουν από το στενό άνοιγμα της υπόγειας στοάς και δέχτηκε χωρίς αντίρρηση. Σαν υπνωτισμένη του έδωσε το χέρι της και τον ακολούθησε στο άντρο των μυστικιστικών εταιριών και των πανίσχυρων Δερβίσηδων. Ο ελάχιστος φωτισμένος υπόγειος διάδρομος, το ανώμαλο έδαφος και η πυκνή, όλο μυστήριο ατμόσφαιρα, έκαναν δύσκολα τα βήματά τους, όμως συνέχιζαν να προχωρούν με μικρά προσεκτικά βήματα αγνοώντας τους μακρινούς ήχους από νυχτόβια πουλιά που τάραζαν την ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα. Μόνο όταν έφτασαν σε ένα πλάτεμα, που μικρά ανοίγματα στην οροφή άφηναν το φως της ημέρας να διαλύει το πυκνό σκοτάδι, στάθηκαν λαχανιασμένοι.

«Κάνε κουράγιο, φτάνουμε στο τέρμα», είπε βραχνά ο Νάσος. Δεν πρόλαβε να αποσώσει τα λόγια του και ένας ξαφνικός κραδασμός, ένα τίναγμα σαν στιγμιαία ηλεκτρική εκκένωση, έκανε την Τζένη να αναπηδήσει ξαφνιασμένη.

«Τι ήταν αυτό;» ρώτησε τρομαγμένη.

Ο Νάσος δεν φανέρωσε τις σκέψεις του,

δεν της είπε πως κάτι συνταρακτικό και απόκοσμο είχε συντελεστεί εκείνη τη μοιραία στιγμή, ότι δυνάμεις υπερβατικές και πανίσχυρες τους μετέτρεψαν σε πειθήνια όργανά τους. Θα της τα εξηγούσε όταν ερχόταν η ώρα. Προς το παρόν η Τζένη έπρεπε να ηρεμήσει. Στο μυαλό του ήρθαν οι γεωμαγνητικές ακτινοβολίες και οι θεωρίες για τα ισχυρά κομβικά σημεία και βιάστηκε να τα επαναλάβει.

«Βρισκόμαστε σε κομβικό γεωμαγνητικό πεδίο που προκαλεί ηλεκτρομαγνητικά φαινόμενα», είπε αόριστα. Η Τζένη δεν καταλάβαινε τι της έλεγε, αλλά πείστηκε, είχε απόλυτη ανάγκη για μια λογική εξήγηση.

«Να γυρίσουμε πίσω», ψέλλισε ικετευτικά, όμως ο Νάσος δεν την άκουγε. Το ενδιαφέρον του είχε στραφεί στην υπόγεια στοά, που με μικρά και μεγάλα ανοίγματα συνεχιζόταν σκοτεινή και μυστηριώδης, χωρίς να διαφαίνεται το τέλος της και ο σκοπός της κατασκευής της. Με νευρικές κινήσεις άναψε τον αναπτήρα του και ξεκίνησε να εξετάζει προσεκτικά τα τοιχώματά της, μήπως βρει απάντηση στα ερωτήματά του.

Είπαν

*«Αποφεύγετε, περισσότερο από καθετί, τις δίκες!
Επηρεάζουν τη συνείδησή σας, βλάπτουν την υγεία σας,
και αφανίζουν την περιουσία σας»*

[Jean de La Bruyère]

Ιατρικά θέματα 76 σελ. 48-50

Από την πένα σας

Ποιήματα

Φίλιππος Γραμματικός

Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.

Η Πατρίδα

Η μάνα που μας γέννησε,
το σχολείο που μας δίδαξε γράμματα.
είναι η Πατρίδα.
Η παρέα των φίλων που μαζί γλεντήσαμε,
είναι η Πατρίδα.

Τα όνειρα που κτίσανε το μέλλον μας,
Οι καρποί από τη γη που μας έθρεψε.
Η γυναίκα που ρούφηξε τη μοναξιά μας,
είναι η Πατρίδα.

Η ιστορία γραμμένη με το αίμα μας.
Η ελπίδα για το αύριο που έρχεται.
Οι χαρές, τα φαρμάκια, οι δόξες μας,
είναι η Πατρίδα.

Η Παναγιά που φωτίζει το δρόμο μας.
Ο ήλιος και τα άστρα που λάμπουνε.
Η θάλασσα που φλοισβίζει ατελείωτα,
είναι η Πατρίδα.

Μάιος 2016

Έσταξε ο Ήλιος Κόκκινα Δάκρυα

Σε καταπράσινη πλαγιά, στο δροσερό ποτάμι,
 Ήτανε δυο καλά παιδιά και το μικρό μωρό τους.
 Σιγοτραγούδαγε γλυκά κι ανέμελα η μητέρα.
 Φρόντιζε και τον άντρα της, τον πολυαγαπημένο.
 Ήτανε πρώτος στο χωριό, σε λεβεντιά και γνώση.
 Ήταν γραμματιζόμενος και όλοι τον σεβόταν.

Ξάφνου φωνές και κουρνιαχτό, άλογα να καλπάζουν,
 κάποια μεγάλη συμφορά, έτρεμε ο κόσμος όλος.
 Ντελάλης. Ήρθαν διαταγές, θα μας χαλάσουν όλους.
 Μπαίνουν οι καβαλάρηδες, μας διώχνουν απ' τα σπίτια.
 «Άντρες, γυναίκες και παιδιά, αμέσως στην πλατεία.
 Να 'χετε λιγοστό νερό και λιγοστό προσφαί».

Ατέλειωτα περπάταγαν δεν ξέραν πού πηγαίνουν.
 Από αφέντες στο χωριό, δούλοι δυστυχισμένοι.
 Μια μέρα κλαίει το μωρό που η μάνα δεν του δίνει.
 Τ' άκουσε τ' άγριο σπαθί κι έρχεται καβαλάρης.
 Το άλογο χλιμίντρησε, κάτι καταλαβαίνει.
 Άστραψε το σπαθί ψηλά και κόβει το μωρό της.

Βρύση το αίμα πήδησε φτερούγισε η ψυχή του.
 Η μάνα σαν το κοίταξε, έχασε τη φωνή της.
 Έγιναν όλα κόκκινα και πάγωσε η καρδιά της.
 Κι ο ήλιος δάκρυα κόκκινα ρίχνει στην αγκαλιά της.
 Ύστερα σπάραξε φωνή κρυφή στην Παναγιά της.
 Λυπήσου το άτυχο μωρό, κάνε το αγγελούδι.

«Δέξου καλή μου Παναγιά, το αβάπτιστο κοντά Σου».
 Όμως τα άγρια σπαθιά το άρπαξαν στο δάσος.
 Με πέτρες και ξερόκλαδα το ντύσαν, ξεχασμένο.
 Η Παναγιά δεν άντεξε και μήνυσε στη μάνα
 «Θα 'ρθουνε χρόνοι εκατό για να τους το γυρίσεις».
 Μέρες πολλές περπάταγαν, μεσ' στον καυτόν τον ήλιο.
 Δίχως φαϊ, δίχως σκοπό, έτσι για να πεθάνουν.

Και κάποιο μαύρο πρωινό σβύνουν τα δυο παιδιά της.
 Πάνω τους πέφτει η άμοιρη μάνα και τ' αγκαλιάζει.
 «Παλιογυναίκα, πάλι εσύ, περπάτα θα σε σφάξω».
 Αρπάζει το καυτό σπαθί και της χαλάει την πλάτη.

Κουρέλιασε τα ρούχα της, το αίμα στεγνωμένο.
Έσφιξε εκείνη τα παιδιά και πέθανε μαζί τους.

Ο κύρης της περίμενε, ήταν ο αρχηγός τους.
Έκανε πέτρα την ψυχή κι έκρυβε την οργή του.
Μια κάποια νύχτα ξέφυγε τη στράτα του θανάτου
και κάμποσοι πιο δυνατοί ξεφύγανε κι εκείνοι.
Έφτιαξαν φοβερά σπαθιά και όπλα τιμημένα
κι όρκισαν και τους γόνους τους να σώσουν την Πατρίδα.

Απρίλιος 2019

Φαινομένη ανύψωσις

Κώστας Τσαλής

«Έναν καιρό, μακριά από 'δω, ενός βασιλιά το παιδί, πάαινε ο διάλος και βύζαινε το αίμα του απ' το δάχλο...». Αργά, κομπιαστά, με τη βαθιά φωνή του, άρχισε την «ιστορία» του για το χτίσιμο του Ναού του Σολομώντα ο παππούς εκείνο το βράδυ. Ήμουν επτά ή οχτώ χρονώ, όχι παραπάνω. Ο παππούς ήτανε φοβερός παραμυθάς, ο καλύτερος του χωριού λέγανε. Πιο πολύ όμως τον αγαπούσα γιατί διάβαζε με θαυμαστή ακρίβεια τις αντιδράσεις μου. Δεν μπορούσα ποτέ να του κρυφτώ.

Είχε απλώσει το αριστερό του χέρι για τον μικρότερο εγγονό του και είχα το μπράτσο του για προσκεφάλι. Το μέτωπό μου ακουμπούσε στο κάτωστρο μούσι του. Ήταν ένας βροχερός Ιούλης. Παράξενα πώς, έβρεχε κάθε μέρα από το πρωί μέχρι το μεσημέρι κι ύστερα ο καιρός άνοιγε σιγά σιγά και το βράδυ ξαστέρωνε.

Η καλύβα στο βουνό ήταν μέσα στις οξιές, φτιαγμένη από κλαδιά τους. Είχε ένα μεγάλο άνοιγμα ψηλά, μπροστά κι έβλεπα τον γαλαξία. Ο παππούς πρόσεξε τα μάτια μου που πολλή ώρα δεν κλείνανε, ο ίδιος έλεγε ότι είχε αϋπνίες. Έτσι φαίνεται αποφάσισε να πει μια ιστορία.

Αλήθεια δεν θυμάμαι να σας πω ακριβώς πώς τελικά ο Σολομώντας, ο σοφός βασιλιάς που ο διάλος ρουφούσε το αίμα του παιδιού του, κατάφερε να κλείσει τους τέσσερις διαόλους σε πιθάρια, που ύστερα τα σφράγισε με προσοχή και τα έβαλε θεμέλια στις τέσσερις γωνίες για να χτίσει τον υπέρλαμπρο ναό. Θυμάμαι όμως πολύ καλά το τραγούδι της πηγής, που ήταν δίπλα στην καλύβα, καθώς έπεφτε

το νερό από δυο μέτρα ψηλά απ' τον κόκκινο βράχο. Πού και πού μόνο, το διέκοπτε με το κρώξιμό του κάποιο νυχτοπούλι.

Έτσι και εκείνη τη βραδιά στην καλύβα του καπετάν-Γιώργη, τη στημένη στον κόλπο του Καθολικού πάνω στο κύμα, είχε ένα παράθυρο ψηλά προς τη θάλασσα κι έβλεπα τ' αστέρια με την αχνοφεγγιά τους. Άκουγα και το μур-μυρητό της θάλασσας απαλά να γλείφει τα βράχια γύρω απ' την καλύβα και δεν είχα ύπνο.

Ο καπετάν-Γιώργης είχε καθαρίσει τα μούγκρια, που είχαμε πιάσει από νωρίς με αγκίστρια στα βράχια και τα κρέμασε έξω να γίνουν «λιόκαφτα». Μπήκε στην καλύβα αληθινός γίγαντας με ανακατεμένα τα πυκνά γκριζόμαυρα μαλλιά του, την παχιά μουστάκα του και τα μακρία σαν κουπιά χέρια του. Έσβησε το φανάρι που κρατούσε στο αριστερό του χέρι και το κρέμασε σ' ένα μεγάλο καρφί μπηγμένο στον τοίχο, αριστερά μπαίνοντας απ' την πόρτα.

Ξάπλωσε δεξιά μου στο μεγάλο ξύλινο κρεβάτι, σαν πατάρι, που ήταν μέσα στην καλύβα. Αριστερά μου είχαν ξαπλώσει τα παιδιά του, ο Βασίλης και το Νικολάκι. Πήρε ένα τσιγάρο απ' το πακέτο, Έθνος κόκκινο άφιλτρο, το έκοψε στη μέση και το άναψε. Κάπνιζε τρία μισά τσιγάρα τη μέρα, μισό το πρωί, μισό το μεσημέρι και μισό το βράδυ. Είχε κάνει εγχείρηση για έλκος στο στομάχι.

— Είδες το νησάκι κοντά μας, τη Φαρμάκω που λέμε; με ρώτησε.

— Ναι το είδα, έρημο δεν είναι;

— Ναι, τώρα είναι έρημο, είπε. Όμως εκεί

κατοικούσε μία οικογένεια με τα παιδιά τους, ένα αγόρι κι' ένα κορίτσι. Είχανε ένα κοπάδι πρόβατα. Το παιδί σπούδασε, έγινε μεγάλος γιατρός στην Αθήνα, Νησιακός με τ' όνομα. Αυτός με χειρουργήσε. Ήτανε Διευθυντής χειρουργικής στο Νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού στην Αθήνα, Κοργιαλένιο και Μπενάκειο το λένε. Όταν έπαθα γαστρορραγία, πήγα και τον βρήκα στο γραφείο του.

Το και το του λέω, είμαι από την Υετούσα, ξέρεις πως ζούμε. Με φιλοξένησε δυό μέρες σπίτι του κι' ύστερα μ' έβαλε στο νοσοκομείο για την εγχείρηση. Η γυναίκα του είναι από τη Μυτιλήνη, πολύ καλή, με περιποιήθηκε σαν αδερφό της.

— Να κόψεις το τσιγάρο! μου φώναξε καθώς έφευγα απ' το νοσοκομείο. Είσαι νέος, κάνει κακό. Μην ακούς τι λένε οι διαφημίσεις στο ραδιόφωνο.

Ύστερα από την εγχείρηση σε μια βδομάδα ξαναπήγα.

— Τί έχεις Γιώργη; μου λέει.

— Έχω διάρροιες μετά το φαγητό.

— Θα περάσει.

Μου έγραψε κάτι χάπια και είπε να τα παίρνω μισή ώρα πριν το φαγητό. Σε δέκα μέρες πέρασε, αυτό ήταν. Πολύ καλός γιατρός, ο Θεός να τον έχει καλά.

— Η αδερφή του τί έγινε, καπετάν-Γιώργη; ρώτησα.

— Η αδερφή του είναι η χοντρή, το Κατερινιώ απ' το Μικρό Χωριό, η Κίρκη που τη βάφτισες Κωσταντή! Πετάχτηκε το Νικολάκι.

Σκάσαμε στα γέλια.

— Βρε ζιζάνιο! Νόμιζα κοιμήθήκες.

— Καλά κυρ-Κωσταντή, τί σατανάς είσαι και του λόγου σου; Ακόμα δεν πάτησες στο νησί μοιράζεις και παρανόμια!

— Ε καπετάν- Γιώργη, του λέω, αφού λέτε πως είμαστε στο νησί της Κίρκης, γιατί να μην έχουμε και την Κίρκη ολοζώντανη να τη δείχνουμε σε καμιά τουρίστρια που έρχεται, μήπως αυξηθεί ο τουρισμός;

— Δεν τις θέλω τις τσίτισδες, μου απαντάει, έχω πολύ καλή γυναίκα.

Σώπασα για λίγο.

Μήπως δεν είναι πρόπον για τη θέση μου, συλλογίστηκα, να μοιράζω παρατσούκλια στο νησί;

— Και πώς βρέθηκε το Κατερινιώ στο νησί; ρώτησα. Εκείνο το μικρό, άσπρο χαμόσπιτο, το χτισμένο με ξερολιθιά, μου θύμισε την σπηλιά της Κίρκης.

Άκουσα την βαθιά, ρυθμική ανάσα τους. Τους είχε πάρει ο ύπνος.

Το απόγευμα ρίξαμε δύο δίχτυα κοντά στο νησάκι Πίττα και δύο κοντά στο νησάκι Στρογγυλή. Ύστερα γυρίσαμε δεξιά για να δέσουμε τον Μπότρη και να γυρίσουμε στο σπίτι.

Ο καθηγητής της φυσικής που είχαμε στο λύκειο, ο Βασίλης ο Στεφανίδης, ο Τζάουλ που τον λέγαμε, από το όνομα του γνωστού φυσικού, θα 'τανε τότε γύρω στα τριάντα. Μελαχρινός και αδύνατος, με μακριά λεπτά δάχτυλα πιανίστα, ήταν σχεδόν τελείως φαλακρός με πεταχτά αυτιά και ζυγωματικά. Ευγενικός, λιγομίλητος και καλοσυνάτος, είχε τεράστια υπομονή. Νευρίαζε όμως, ευτυχώς όχι για πολύ, όταν κατηγορούσαμε τον Απόλλωνα Καλαμαριάς. Ήταν αθλητικός τύπος και όλοι τον θαυμάζαμε όταν τον βλέπαμε να ανεβαίνει γρήγορα δυο δυο τα σκαλοπάτια του σχολείου.

Όταν κάναμε λάθος στην άσκηση που μας έβαζε να λύσουμε στον πίνακα έγερνε λίγο δεξιά και μπροστά το κεφάλι του, ακουμπούσε τον δεξιό του δείκτη στον φαλακρό κρόταφο του, χαμογελούσε κάπως ειρωνικά και έλεγε με θριαμβευτικό ύφος: «Συνελήφθη βους εκ των κεράτων». Ύστερα με υπομονή και ήπιο ύφος μας εξηγούσε τί λάθος κάναμε. Με συμπαινούσε πολύ και ερχόταν πολλές φορές με τον δίσκο του να καθίσει κοντά μου να φάμε παρέα όταν παίρναμε το συσσίτιο στον τρίτο όροφο της καπναποθήκης, που ήταν στην πλατεία του χωριού.

Η φυσική ήταν το μάθημα που αγαπούσα πολύ σ' όλα τα μαθητικά μου χρόνια. Είχα σ' όλες τις τάξεις πολύ μεγάλο βαθμό σ' αυτό το μάθημα χωρίς σχεδόν να προσπαθώ καθόλου. Μια μέρα, μόλις είχε χτυπήσει το κουδούνι για διάλειμμα, ήρθε από το κλασσικό τμήμα η

συμμαθήτριά μου η Μαρία η Περιστερά, στάθηκε στην ανοιχτή πόρτα της τάξης και τον ρώτησε:

— Κύριε, μπορείτε μήπως να μου εξηγήσετε πώς γίνεται η φαινομένη ανύψωση;

— Ναι βέβαια, έλα μέσα, της είπε και πήγε προς τον πίνακα.

Πήρε την κιμωλία, τράβηξε μία ευθεία οριζόντια που παρίστανε την επιφάνεια του νερού και σημείωσε με μία κουκίδα ένα αντικείμενο στον βυθό. Ύστερα σταμάτησε.

— Μμ... δεν το θυμάμαι, είπε.

Πετάχτηκα από το δεύτερο θρανίο δεξιά που καθόμουν. Εκείνη τη στιγμή έβαζα το τετράδιο στην τσάντα μου για να βγω διάλειμμα. Πήρα την κιμωλία, σημείωσα το μάτι του ανθρώπου που στέκεται πάνω από το νερό και με δύο γραμμές, μία ευθεία και μία τεθλασμένη, εξήγησα στη Μαρία το φαινόμενο.

— Αυτό είναι! είπε ο Τζάουλ και με κοίταξε με μάτι βλοσυρό.

Περάσαμε μια μακριά, στενή ξέρα γεμάτη θαλασσοπούλια και στρίψαμε δεξιά. Ο ήλιος κόντευε να βασιλέψει δεξιά μας. Ίσα ίσα χάιδευαν οι αχτίνες του τη γαλγνεμένη επιφάνεια του νερού. Καθόμουν δίπλα στο δοιάκι και χάζευα τις τεράστιες σκιές μας αριστερά. Τα δυο αγόρια, ο Βασίλης και το Νικολάκι, κάθονταν από την άλλη. Το Νικολάκι πήρε μερικές μπουκιές από το ψωμί που μας περίσσεψε και τις έριξε στους δύο γλάρους που μας ακολουθούσαν. Του άρεσε να τους βλέπει καθώς βουτούσαν να αρπάξουν το ψωμί από το νερό.

Μπαίναμε σ' έναν κολπίσκο. Δυο βράχια μπροστά μας, ένα γκριζο κι ένα άσπρο, αδερφώνονταν και ακριβώς στη γωνία που σχηματιζόταν στη βάση τους είχε λίγη λεπτή ξανθή άμμο. Ίσα ίσα μπορούσαν να ξαπλώσουν δύο σφιχταγκαλιασμένοι ερωτευμένοι. Στο βυθό άσπρες πέτρες γυάλιζαν στο παιχνίδισμα των ακτίνων του ήλιου.

Δε θάναι πιο βαθύ από εβδομήντα πόντους, συλλογίστηκα

— Καπετάν-Γιώργη θα βουτήξω, του λέω. Έδενε τον Μπότη σ' ένα σίδερο δεξιά,

μπηγμένο στην πέτρα.

— Ξέρεις μπάνιο;

— Όχι, απαντάω ξερά.

— Κυρ-Κωνσταντή, είναι βαθιά! φώναξε.

Άκουσα το «βαθιά!» όταν χτυπούσα τα χέρια μου με αγωνία στη θάλασσα και κατάπινα νερό. Ένωσα το χέρι του να αρπάζει το αριστερό μου μπράτσο σφιχτά και να με σηκώνει. Είχε βουτήξει με τα ρούχα του!

— Ήπιες νερό; με ρώτησε όταν πια έπιασε με το άλλο χέρι του την κουπαστή του Μπότη.

Έσκυψα καταφατικά το κεφάλι. Δεν μπορούσα να μιλήσω! Είχαν γεμίσει νερό τα πνευμόνια μου.

Τότε, μέσα από τα βρεγμένα μου ματοτσίνορα, είδα τον καθηγητή της φυσικής, τον Τζάουλ που λέγαμε, βλοσυρό να γέρνει δεξιά το κεφάλι του, να ακουμπάει τον δεξιό του δείκτη στον φαλακρό του κρόταφο, ακριβώς όπως συνηθίζε να κάνει, και ύστερα να χαμογελάει θριαμβευτικά.

Άνοιξα τη δεξιά μουσκεμένη παλάμη μου, τέντωσα τα μελανιασμένα μου δάχτυλα, τα εξέτασα προσεκτικά μπροστά πίσω σαν να ήθελα να βεβαιωθώ πως ήταν πέντε ολάκερα, πήρα φόρα και μούντζωσα τον εαυτό μου! Με τόση φόρα που η μύτη μου ήτανε δυο βδομάδες πρησμένη.

Το χειρότερο ήταν που ο καπετάν-Γιώργης, που δεν με γνώριζε ακόμη καλά, νόμισε πως είμαι «πειραγμένος» και πως το επεισόδιο αυτό ήταν μια αποτυχημένη προσπάθεια αυτοκτονίας. Κάθε φορά που κοίταζα προς τη θάλασσα όταν ήμασταν μέσα στον Μπότη την «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ», όπως έγραφε στο πλάι, στύλωνε τα μάτια του επάνω μου γεμάτος αγωνία.

Μόνο όταν, ύστερα από πολλές προσπάθειες, έμαθα καλά να κολυμπάω, βουτούσα και πετιόμουν χαρούμενος μπροστά από τον Μπότη, μόνο τότε λύθηκε η παρεξήγηση. Συμμεριζόταν τη χαρά μου, πετιόταν όρθιος, έκανε τις τεράστιες παλάμες του χωνί γύρω από τις μουστάκες του και φώναζε θριαμβευτικά:

— Μα σκυλόψαρο έγινες!

Γεώργιος Εμμανουηλίδης (1925-2013)

Ένας ανθρωπιστής γιατρός,
ένας διάσημος επιστήμονας

Χρήστος Εμμανουηλίδης

Ιατρός Ογκολόγος

Ο Δρ. Γιώργος Εμμανουηλίδης του Χρήστου και της Βασιλικής, ή «Doctor E», όπως ήταν γνωστός με αγάπη από αμέτρητους ασθενείς, συναδέλφους και φίλους, γεννήθηκε μέσα στην φτώχεια, από γονείς Πόντιους πρόσφυγες, στο χωριό Κύργια της Δράμας, το 1925 ή το 1926 (επειδή χάθηκαν τόσα πολλά έγγραφα, δεν ήταν ποτέ σίγουρος για την ακριβή ημερομηνία). Ο Γιώργος ήταν ο μεγαλύτερος από έξι αδέρφια και μια αδελφή. Στην διάρκεια της κατοχής, λίγο έλειψε να εκτελεστεί από τους Βουλγάρους που έκαψαν τα Κύργια το 1941. Ως το μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας βοηθούσε τον πατέρα του σε όλες τις αναγκαίες δραστηριότητες για να τραφεί η πολυμελής οικογένεια, ενώ ήταν ο κύριος υπεύθυνος για το μεταφορικό μέσο της οικογένειας, τον γαϊδάρικο Μένιο.

Μετά τον πόλεμο, ο Γιώργος κατάφερε να πάρει απολυτήριο γυμνασίου (λυκείου) με επιταχυμένες διαδικασίες, καθώς όλα τα σχολεία κατά τη διάρκεια του πολέμου είχαν κλείσει για 4 χρόνια. Η επιθυμία του ήταν να σπουδάσει

ιατρική. Η μητέρα του επέμενε να παραμείνει στην Δράμα, να γίνει βοηθός στο εμπορικό του παππού Νικόλα και να υποστηρίξει έτσι οικονομικά τα πέντε μικρότερα αδέρφια του για να σπουδάσουν. Ο πατέρας του κατανόησε την κλίση του και τον έστειλε στη Θεσσαλονίκη. Ο Γιώργος ήταν εξαιρετικός μαθητής και ήταν ένας από τους 300 που έγιναν αποδεκτοί στην Ιατρική Θεσσαλονίκης την δεύτερη χρονιά μετά την απελευθέρωση και ήταν ένας από τους 10 (πέντε αγόρια και πέντε κορίτσια), που ολοκλήρωσε τις σπουδές έγκαιρα.

Με την ολοκλήρωση των σπουδών του, ο Γιώργος υπηρέτησε στο στρατό, στη θέση του ιατρού μεραρχίας στο Κιλκίς. Η εμπειρία του στο στρατό ως γενικός γιατρός και η αδυναμία της ιατρικής τότε να αντιμετωπίζει επαρκώς τις νόσους των ηλικιωμένων τον κατεύθυνε προς την παιδιατρική. Ήθελε να γευθεί τις προόδους της ιατρικής επιστήμης που βρισκόταν σε ανάπτυξη στις μεταπολεμικές ΗΠΑ, οπότε αποφάσισε να μεταναστεύσει. Ο πατέρας του μπόρεσε να του παράσχει μόνο ένα εισιτήριο απλής μετάβασης.

Το 1955 έγινε δεκτός ως εσωτερικός βοηθός – ασκούμενος στο Oak Park Hospital κοντά στο Σικάγο. Την εποχή εκείνη οι εσωτερικοί βοηθοί διέμεναν μέσα στο νοσοκομείο και έτσι μπόρεσε αρχικά να απαλλαγεί από το βιοτικό άγχος. Στη συνέχεια ολοκλήρωσε την ειδικότητα της παιδιατρικής στο Philadelphia Hahnemann Medical College. Στα επόμενα χρόνια, συνέχισε τις σπουδές του στην Ουάσινγκτον, όπου έλαβε υποτροφίες στην παιδιατρική αιματολογία και την παθολογική ανατομία. Μετά την ευρεία εκπαίδευσή του όχι μόνο στην παιδιατρική αλλά γενικότερα στην ιατρική και στη νοσολογία, που τον βοήθησε να διαμορφώσει μια σφαιρική αντίληψη της ιατρικής, πήγε στο Τορόντο του Καναδά για να ξεκινήσει την υποειδικότητα της παιδιατρικής καρδιολογίας στο Sick Children Hospital. Ήταν μια εντελώς νέα και περιζήτητη εξειδίκευση

που του έδωσε την δυνατότητα να γίνει δεκτός στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, στην αρχή ως ερευνητής με μεταπτυχιακό στην φυσιολογία και λίγο αργότερα ως πανεπιστημιακός στο ίδιο πανεπιστήμιο. Διορίστηκε στο νεοϊδρυθέν Γενικό Νοσοκομείο Harbour-UCLA στο Torrance της Καλιφόρνιας, που είναι μια από τις πολλές περιοχές που απαρτίζουν το ευρύτερο Λος Άντζελες. Ήταν ένα πλήρες κρατικό νοσοκομείο στελεχωμένο με πανεπιστημιακούς γιατρούς, που απευθυνόταν κυρίως στον λιγότερο προνομιούχο πληθυσμό του Λος Άντζελες, που όμως παρείχε άπλετες εγκαταστάσεις για ερευνητικό έργο. Εκεί κατόρθωσε να αναπτύξει ένα πλούσιο ερευνητικό πρόγραμμα που αποσκοπούσε κυρίως στην μελέτη της εμβρυϊκής και νεογνικής καρδιάς και την φυσιολογία των συγγενών καρδιοπαθειών. Ήταν προικισμένος νεογνολόγος – παιδίατρος καρδιολόγος με οξυδέρκεια και διδακτική ικανότητα που έκανε τους ειδικευόμενούς του να τον λατρεύουν. Ήταν το πρότυπο γιατρού για την ανθρωπιά του, την επιστημονσύνη και την ευφυΐα του, εμπνέοντας έτσι δεκάδες μαθητευόμενούς του. Ήταν ταυτόχρονα αυστηρός σε ό,τι αφορά την επιστήμη και εντελώς προσιτός. Δεν συγχωρούσε την επιπολαιότητα ή την ανευθυνότητα αλλά ήταν ευμενής στο καλοπροαίρετο λάθος. Διακρινόταν για την σοφία του, την ευκινησία του πνεύματος, την έλλειψη δογματικότητας, την ακομπλεξάριστη σχέση με όλους τους συναδέλφους ανεξάρτητα από την βαθμίδα τους. Ήταν ταυτόχρονα ταπεινός και μεγαλοπρεπής. Δεν απαξίωνε κανέναν, επέτρεπε σε όλους να συμμετέχουν, να εκφράζονται και να συζητούν τις απόψεις τους. Και κυρίως ήταν προστάτης, όπως είχε μάθει από την παιδική του ηλικία. Νοιαζόταν για όλους τους μαθητές του ως δάσκαλος αλλά και σαν πατέρας. Και ως γνήσιος Έλληνας, κάθε Πάσχα καλούσε όλους τους ειδικευόμενους και τους συνεργάτες του στο σπίτι για το Πασχαλινό αρνί.

* * *

Τα επιτεύγματα του Δρ Εμμανουηλίδη είναι πολλά. Ήταν ο πρώτος που εισήγαγε τον ομφαλικό καθετήρα για τη διάγνωση καρδιακών ανωμαλιών στο νεογέννητο βρέφος, μετά από αντίστοιχα πειράματα που εκτέλεσε σε πρόβατα. Σε προβατίνες μάλιστα έκανε τον πρώτο in utero καρδιακό καθετηριασμό. Σύντομα έγινε αυθεντία στο θέμα των συγγενών καρδιοπαθειών. Γονείς από όλον τον κόσμο έφερναν τα άρρωστα παιδιά τους για να τα εξετάσει. Εκτός από τις κλινικές ειδικότητες της Παιδιατρικής, της Παιδιατρικής Καρδιολογίας και της Νεογνολογίας, υπήρξε εκδότης του βασικού βιβλίου (textbook) περί καρδιακών παθήσεων σε βρέφη, παιδιά και εφήβους για σειρά επικαιροποιημένων εκδόσεων, καθώς και ενός πιο συνοπτικού εγχειριδίου. Εκτός από τα δύο βιβλία, ήταν ο πρώτος συγγραφέας σε περισσότερες από 100 επιστημονικές δημοσιεύσεις στον τομέα του. Στο διάστημα της καριέρας του έδωσε διαλέξεις στο Ιράν, την Ιαπωνία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Κολομβία και σε όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ, καθώς και στην Ελλάδα. Από το 1980-82, διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Καρδιολογίας της Αμερικανικής Ακαδημίας Παιδιατρικής. Αμέτρητα παιδιά, οικογένειες και γιατροί έχουν επωφεληθεί από την κλινική εργασία και έρευνα του Δρ Εμμανουηλίδη. Παρά τις αναρίθμητες προτάσεις να εργαστεί σε περισσότερο πλούσια κέντρα και με πολλαπλάσιες απολαβές, ο Δρ Εμμανουηλίδης προτίμησε να παρέχει τις υπηρεσίες του κυρίως στον απλό λαό του Λος Άντζελες, σε Μεξικάνους και άλλους λατινοαμερικάνους μετανάστες. Δεν ξεχνούσε πως και αυτός ξεκίνησε τη ζωή του ως προσφυγόπουλο και ίσως αισθανόταν ένα είδος αλληλεγγύης.

Ο Δρ Εμμανουηλίδης ποτέ δεν ξέχασε την καταγωγή του. Η αγάπη του για την Ελλάδα

Με τη σύζυγό του Ακριβή το 1958.

παρέμεινε αμείωτη, όσα χρόνια και αν περνούσαν. Στα συχνά ταξίδια του στην πατρίδα πάντα επισκεπτόταν τα παιδιατρικά νοσοκομεία και έδινε τις συμβουλές του στους Έλληνες συναδέλφους. Δεν παρέλειπε να εξετάζει αφιλοκερδώς και να συμβουλευεί πλήθος από ελληνόπουλα που τώρα έχουν μεγαλώσει και τον θυμούνται με ευγνωμοσύνη. Όταν επέστρεφε στην Καλιφόρνια, η βαλίτσα του ήταν φορτωμένη βιβλία. Ήταν στωικός και πραγματιστής. Για τις περιπέτειες της οικογένειάς του συνήθιζε να λέει: «Ονομαζόμασταν Εμμανουηλάντων*, οι Τούρκοι μας έλεγαν Εμμανουήλογλου, στην Ελλάδα μας είπαν Εμμανουηλίδης, οι Βούλγαροι μας άλλαξαν σε Εμμανουήλωφ και τέλος στην Αμερική μας αποκαλούν Εμμανουηλαίντις», σατιρίζοντας τον τρόπο με τον οποίο προφέρουν το επώνυμο οι

*Τα επώνυμα στον Πόντο συχνά εκφράζονταν με γενική επιμεριστική εις -άντων, π.χ. Πιστοφάντων (= εκ των Πιστοφιδάων) αντί Πιστοφιδής κλπ. Παράβαλε τον ποντιακής καταγωγής «Υψηλάντη» εκ του «Υψηλάντων» αρχικά.

Αμερικανοί. Ήξερε ότι συνειδητά είχε επιλέξει την ξενιτειά, παρόλο που τον πονούσε κάθε μέρα, για χάρη ενός ανώτερου και ιερότερου σκοπού, της επιστήμης που είναι πανανθρώπινη. Το 1970 του είχε γίνει πρόταση να εργαστεί στο Νοσοκομείο Παίδων της Αθήνας, αλλά η έλλειψη κάθε αναγκαίας υποδομής και οι γενικότερες συνθήκες, δεν του επέτρεψαν να δεχθεί. Όταν γίνονταν διεθνή καρδιολογικά συνέδρια στο Λος Άντζελες, άνοιγε το φιλόξενο σπίτι του στους Έλληνες γιατρούς που είχαν ταξιδέψει εκεί, τους οποίους περιποιόταν η Ελληνοαμερικανίδα σύζυγός του η Ακριβή. Χαρά του ήταν να τους δείχνει τον μικρό λαχανόκηπό του όπου καλλιεργούσε τα συνήθη κηπευτικά, την κληματαριά με ρίζες από την Ελλάδα και την αειφόρο λεμονιά του.

Το 1995, έγινε Αντεπιστέλλον Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, μια σημαντική τιμή για κάθε Έλληνα λόγιο που ζει στο εξωτερικό. Άλλες διακρίσεις που έλαβε περιλαμβάνουν το Βραβείο Sherman Mellinkoff που δόθηκε από την Ιατρική Σχολή του UCLA, το Βραβείο Ιδρύματος Καρδιολογίας της Αμερικανικής Παιδιατρικής και το Βραβείο Διακεκριμένου Ιατρού από την Ελληνική Ιατρική Εταιρεία της Νέας Υόρκης. Τον Μάιο του 2004, το Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης του Ιατρικού Κέντρου Harbour-UCLA ξεκίνησε ένα Ετήσιο Βραβείο για εκείνους τους γιατρούς που έχουν γίνει θρύλοι στις ιδιαίτερες ειδικότητές τους. Ο Δρ Ε ήταν από τους πρώτους επτά επιστήμονες που περιλαμβάνονται σε αυτήν την ομάδα.

Και μετά την συνταξιοδότησή του παρακολουθούσε την επιστημονική δραστηριότητα της ειδικότητάς του, συμμετείχε σε εκπαιδευτικές διαδικασίες και στα εξωτερικά ιατρεία του αγαπημένου του νοσοκομείου, συμβουλεύοντας τους νέους γιατρούς. Τα δυο τελευταία χρόνια της ζωής του ανέπτυξε μικροαγγειοπαθητική εγκεφαλοπάθεια και κατέληξε σχετικά ήρεμα. Έτσι τον Φεβρουάριο του 2013, το παιδί που μεγάλωσε μέσα στην ανέχεια, που μικρό μάζευε καπνά τα ξημερώματα, που στην κατοχή κουβαλούσε ξύλα, που σπούδασε με το κερί, που τόλμησε να μπει σε ένα πλοίο για να διασχίσει τον Ατλαντικό να μετρηθεί με την τύχη του, που ξεδίπλωσε το ταλέντο του και μεγαλούργησε στην Καλιφορνέζικη μητρόπολη, που έσωσε τόσους ταπεινούς και καταφρονεμένους ως γιατρός, που δίδαξε τους νέους της δεύτερης του πατρίδας, που τιμήθηκε όσο ελάχιστοι, άφησε την τελευταία του πνοή. Αν και το όνειρό του ήταν να ταφεί στο χωριό του, ήξερε ότι είχε επιλέξει τον δρόμο της μετανάστευσης και ότι η σύζυγος και τα 5 παιδιά του θα έμεναν στην Αμερική. Όπως συνήθιζε να λέει «You can't have everything». Έτσι αποδέχθηκε τον εναγκαλισμό της φιλόξενης εκείνης γης. Η μεγάλη προσωπική του βιβλιοθήκη με ελληνικά βιβλία δωρήθηκε στο τμήμα ελληνικών σπουδών του πανεπιστημίου Loyola Marymount του Λος Άντζελες. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Είπαν

«Όσο περισσότερο ο άνθρωπος αγαπά τον εαυτό του, τόσο περισσότερο εξαρτάται από τη γνώμη των άλλων»

[Μάρκος Αυρήλιος]

Thomas Sydenham

Αντώνης Παπαγιάννης

Πνευμονολόγος

Ο Thomas Sydenham (1624-1689) ήταν Άγγλος ιατρός του 17^{ου} αιώνα που έγινε διάσημος για τις κλινικές του παρατηρήσεις πάνω στη φυσική ιστορία των νόσων και την επιμελή φροντίδα των ασθενών, που απέφευγε τις μέχρι τότε μυστηριώδεις παραδόσεις της ιατρικής τέχνης. Όπως χαρακτηριστικά έλεγε, «υπήρξαν περιπτώσεις όπου υπερασπίστηκα πολύ αποτελεσματικά την ασφάλεια του αρρώστου και τη δική μου φήμη με το να μην κάνω απολύτως τίποτε». Το σύγγραμμά του *Observationes Medicae* (Ιατρικές παρατηρήσεις) ήταν το πρότυπο εγχειρίδιο ιατρικής για δυο αιώνες, και του απέφερε την προσωνυμία 'Άγγλος Ιπποκράτης'. Μεταξύ άλλων χρησιμοποίησε πρώτος το βάμμα του οπίου (λαύδανο) στην κλινική πράξη και τη φλούδα της κιγχόνης (κινίνο) για την ελονοσία, και περιέγραψε την επώνυμη 'χορεία του Sydenham' (μία από τις αυτοάνοσες επιπλοκές του ρευματικού πυρετού). Στις θρησκευτικές του πεποιθήσεις ήταν Πουριτανός, και το παρακάτω κείμενό του συνοψίζει την κοσμοθεωρία, τη φιλοσοφία και την ανθρωπολογία της ιατρικής μέσα σε λίγες λέξεις (δική μου η ελληνική απόδοση).

«Καθένας που σκοπεύει να δοθεί στη φροντίδα των άλλων θα πρέπει να σκεφθεί σοβαρά τα ακόλουθα τέσσερα πράγματα. Πρώτον, ότι

μια μέρα θα πρέπει να δώσει λόγο στον Υπέρτατο Κριτή για όλες τις ζωές που του εμπιστεύθηκαν τη φροντίδα τους. Δεύτερον, ότι εφόσον όλη του η επιδεξιότητα και γνώση και ενεργητικότητα

του έχουν δοθεί από τον Θεό, θα πρέπει να ασκούνται για τη δόξα Του και για το καλό της ανθρωπότητας, και όχι μόνο για κέρδος ή φιλοδοξία. Τρίτον, ας σκεφθεί ότι έχει αναλάβει τη φροντίδα όχι κάποιου κατώτερου πλάσματος, διότι για να αναδείξει την αξία, το μεγαλείο του ανθρώπου, ο μονογενής Υιός του Θεού έγινε ο

ίδιος άνθρωπος και εξευγένισε τον άνθρωπο με τη θείκή Του αξιοπρέπεια και, πολύ περισσότερο, πέθανε για να τον λυτρώσει. Και τέταρτον, αφού ο γιατρός είναι κι αυτός θνητός, θα πρέπει να ανακουφίζει τους πάσχοντες ασθενείς του με επιμέλεια και αγάπη, διότι μια μέρα θα πάσχει παρόμοια κι εκείνος».

Νεκρολογία Νικόλαος Δ. Ασημής

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2022 έφυγε από κοντά μας ένας εξαιρετικός ιατρός (Παιδίατρος), άνθρωπος, εκδότης επί εικοσαετία ιατρικού περιοδικού και φίλος, ο Νικόλαος Ασημής. Γεννήθηκε το 1923 στο Βελβεντό Κοζάνης. Καταγόταν από οικογένεια της οποίας πολλά μέλη υπήρξαν προσωπικότητες που πρόσφεραν αξιόλογο κοινωνικό και εθνικό έργο στον τόπο τους.

Ο πατέρας του Δημήτριος ήταν καθηγητής φιλόλογος και γυμνασιάρχης (Α΄ Θηλέων Θεσσαλονίκης). Υπήρξε εθελοντής (και τραυματίας) στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-1913. Ο αδελφός του Γιάννης, καθηγητής μαθηματικών και λυκειάρχης σε διάφορα γυμνάσια της Βόρειας Ελλάδος, σκοτώθηκε σε τροχαίο ατύχημα. Από την οικογένεια της μητέρας του Αικατερίνης, ο παππούς του Ιωάννης Φυλακτός, φλογερός πατριώτης, τροφοδοτούσε και έκρυβε αγωνιστές του Μακεδονικού αγώνα (1903-1905).

Ο Νικόλαος Ασημής διέμενε μόνιμα στη Θεσσαλονίκη από την ηλικία των 5 ετών, όπου εγκαταστάθηκε και τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του. Από το 1936 μέχρι το 1942 μαθήτευσε στο Πειραματικό Γυμνάσιο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το 1943 εγγράφηκε στη νεοϊδρυθείσα τότε Ιατρική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η συμβολή των πρώτων εκείνων φοιτη-

τών στη λειτουργία και επιβίωση της Σχολής κατά την περίοδο των δύσκολων χρόνων της Κατοχής, υπήρξε ουσιαστική και εξυπνέτησε όχι μόνο μορφωτικούς αλλά και εθνικούς σκοπούς.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, ως φοιτητής, μαζί με πολλούς άλλους συναδέλφους του, δεν έμεινε παθητικός θεατής αυτών που συνέβαιναν γύρω του. Στις 25 Μαρτίου του

1943 σε μια φοιτητική εκδήλωση για την επέτειο της Εθνικής Ανεξαρτησίας, συνελήφθη από τους Γερμανούς, μαζί με άλλους φοιτητές και κρατήθηκε στο φοβερό, για την εποχή εκείνη, στρατόπεδο του Π. Μελά. Για τη συμμετοχή του στις πατριωτικές οργανώσεις που έδρασαν κατά των κατακτητών στην πόλη της Θεσσαλονίκης (1943-45) του απονεμήθηκαν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Δήμο Θεσσαλονίκης τιμητικές διακρίσεις και μετάλλιο.

Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο το 1951 και υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία από το 1950 έως το 1953. Μετά την αποστράτευση του, αναχώρησε για τη Γαλλία και συγκεκριμένα το Παρίσι, όπου παρέμεινε για μια ζετία στην Παιδιατρική κλινική του νοσοκομείου «Les Enfants Malades». Το 1956 πήρε τον τίτλο του Assistant Etranger, αφού υπέβαλε διατριβή στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Παρισιού και το 1957 πήρε το δίπλωμα Βρεφοκομικής και Περιθαλψής πρόωρων νεογνών της Ecole de Puericulture και το δίπλωμα σπουδών της παιδιατρικής ειδικότητας.

Επανήλθε στην Ελλάδα το 1958 και εργάστηκε αρχικά στο Μαιευτήριο «Αλεξάνδρα» και στο τμήμα νεογνών στην Αθήνα με διευθυντή τον Σπύρο Δοξιάδη.

Από το 1959 ως το 1967 εργάστηκε ως επιμελητής στο Δημόσιο Μαιευτήριο Θεσσαλονίκης-Μαιευτική και Γυναικολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το 1968 αναχώρησε για την Αγγλία, όπου εργάστηκε για δύο έτη στο Παιδιατρικό τμήμα του νοσοκομείου Stoke Mandeville και Royal Bucks Maternity.

Το 1962 έλαβε τον τίτλο του Διδάκτορα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από το 1970 μέχρι το 1993 εξάσκησε την Παιδιατρική στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα όμως με την επιστημονική του καριέρα είχε αναπτύξει συγγραφικό και κοινωνικό έργο. Κατά το διάστημα 1959 έως 1990 συνέγρα-

ψε και δημοσίευσε σε περιοδικά και πρακτικά Συνεδρίων 20 επιστημονικές εργασίες.

Από το 1972 μέχρι το 1993 ήταν Διευθυντής και Εκδότης του Ιατρικού περιοδικού «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ», που αποτελεί σήμερα μια από τις αρχαιότερες ελληνικές ιατρικές εκδόσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι το περιοδικό αυτό εκδίδεται συνεχώς, εκτός από την περίοδο των σκληρών χρόνων της Κατοχής από το έτος 1927, και αποτελεί για 83 συνεχή χρόνια το κύριο και ουσιαστικό βήμα για τη δημοσίευση των εργασιών των ιατρών στο βορειοελλαδικό χώρο, αναδεικνύοντας το επιστημονικό έργο πανεπιστημιακών και μη ιατρών, με δημοσιεύσεις εργασιών τους. Το περιοδικό επιτέλεσε, τις πρώτες ιδιαίτερα δεκαετίες, ένα έργο όχι μόνο επιστημονικής ενημέρωσης αλλά υπήρξε παράλληλα και μια πηγή ακτινοβολίας των πολιτικών και πολιτιστικών γεγονότων στον ευαίσθητο χώρο της Μακεδονίας-Θράκης. Το περιοδικό από το 1982 είναι το επίσημο όργανο της Ιατρικής Εταιρείας Θεσσαλονίκης.

Παντρεύτηκε το 1960 την Πηνελόπη Ομουρλόγλου, μουσικολόγο με σπουδές πιάνου στο Ωδείο Θεσσαλονίκης, Σάλτσμπουργκ Αυστρίας και Οξφόρδη Αγγλίας (Master). Από το γάμο τους απέκτησαν μια κόρη, την Κατερίνα (1967, Λονδίνο) που σπούδασε Μουσικολογία στο Πανεπιστήμιο King's College του Λονδίνου (Master, 2008) και η οποία δυστυχώς απεβίωσε από παθολογικά αίτια. Η σύζυγός του στάθηκε πάντα στο πλευρό του με κατανόηση, δύναμη κι αγάπη.

Ο Νικόλαος Ασημής, κατά το χρονικό διάστημα 1960-2000 εξάσκησε την Παιδιατρική σε νοσοκομεία αλλά κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, τη μαχόμενη ιατρική, και είχε την ευκαιρία να θεραπεύσει άπειρα νεογνά, παιδιά, εφήβους, όπως επίσης να νιώσει την αγωνία και πολλές φορές τον πόνο των γονέων για την έκβαση της νόσου, να βιώσει την ατμόσφαιρα των κοινωνικά και οικονομικά μη προνομιού-

χων. Προσπάθησε να προσεγγίσει με προσοχή κι ευσυνειδησία κάθε άρρωστο παιδί, να απάλυνει την αγωνία των γονέων, να κατανοήσει τις δυσκολίες των οικονομικά αδυνάτων.

Στο έργο αυτό ζωής, τον βοήθησαν και τον κράτησαν όρθιο οι αρχές που πήρε από την οικογένεια του, από καθηγητές του γυμνασίου (Πειραματικό Σχολείο) και από ορισμένους σημαντικούς ανθρώπους που γνώρισε στο χώρο της Ιατρικής, όπως ο καθηγητής Παιδιατρικής R. Debré (Παρίσι, 1953-58) και ο καθηγητής Παιδιατρικής Σπ. Δοξιάδης (Αθήνα, 1959). Όλους αυτούς τους θυμόταν με ευγνωμοσύνη.

Τον Νικόλαο Ασημή γνώρισα το 1974, όταν ήμουν φοιτητής Ιατρικής και αναπτύξαμε μια σχέση φιλική και αλληλοεκτιμήσεως λόγω του ότι και αυτός ήταν απόφοιτος του Πειραματικού Σχολείου του ΑΠΘ όπως και εγώ, αλλά και λόγω του ενδιαφέροντός μου για την ενασχόλησή του με την «Ελληνική Ιατρική», για την οποία συζητούσαμε πολλές φορές κατά την

επίσκεψή μου στο ιατρείο του.

Από το 1986 συνεργάστηκα μαζί του ως επιμελητής συντάξεως (μαζί με τον κ. Ε. Ακριβιάδη-Γαστρεντερολόγο και αργότερα τον κ. Α. Καραγιάννη-Υπερτασιολόγο) για την έκδοση του περιοδικού (ασχολούμενος με τη διόρθωση και επιμέλεια των κειμένων των προς δημοσίευση ιατρικών εργασιών) και θαύμασα την εργατικότητα του με τις πολλές ώρες ενασχόλησης, την προσήλωσή του στην επιστήμη και την άοκνη προσπάθειά του για τη βελτίωση της έκδοσης. Ήταν πάντα προσηνής, ευγενικός, υπομονητικός και με αίσθημα αγάπης προς τους συναδέλφους.

Ο Θεός να τον αναπαύσει. Καλό Παράδεισο να έχει. Αιώνια του η μνήμη...

Κωνσταντίνος Καλλαράς

Ιατρός Παθολόγος
Ομότιμος Καθηγητής Φυσιολογίας
Τμήματος Ιατρικής ΑΠΘ
τ. Διευθυντής Συντάξεως της «Ελληνικής Ιατρικής»
(2012-2020)

Είπαν

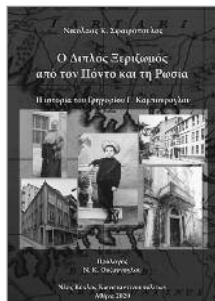
*«Όλοι έχουμε αρκετή δύναμη
για να υποφέρουμε τις δυστυχίες των άλλων»*

[La Rochefoucauld]

Έκθεση βιβλίου

Ο Διπλός Ξεριζωμός από τον Πόντο και τη Ρωσία, Σφαιρόπουλος ΝΚ, σελ. 454, εκδόσεις Νέος Κύκλος Κωνσταντινουπολιτών, Αθήνα 2020, ISBN: 978-960 89664-8-2

Αφού ευχαριστήσω τα «Ιατρικά Θέματα» για την τιμή που μου έκαναν να συμπεριλάβουν το βιβλίο μου στο τεύχος που είναι αφιερωμένο σε κάθε είδους δημιουργική γραφή ή τέχνη των συναδέλφων, θα ήθελα να αναφερθώ σε

μερικά στοιχεία συναφή με αυτήν την, πρωτόγνωρη για μένα, εμπειρία.

Το κείμενο του βιβλίου βασίστηκε στις 50 δακτυλογραφημένες σελίδες του θείου μου Γρηγορίου Καμπούρογλου με τίτλο «Η Εξορία. Αληθινή, Ζωντανή Ιστορία», που εξιστορούσε την ταραγμένη, από τα δεινά του πολέμου και τον ξεριζωμό των Ελλήνων του Πόντου, πορεία της ζωής του. Το βιβλίο, που είναι κυρίως ιστοριογραφικού χαρακτήρα, προσπαθεί να συνδέσει τα προσωπικά βιώματα του αφηγητή με την ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού αλ-

λά και να τεκμηριώσει τα γεγονότα, τα πρόσωπα, και τους τόπους που περιγράφονται στην αφήγηση. Έτσι, το βιβλίο εμπλουτίστηκε με κείμενα από αρχειακές πηγές, πληροφορίες, φωτογραφίες, και χάρτες από διάφορες ιστοσελίδες, καθώς και με βιογραφικά στοιχεία των εμπλεκόμενων προσώπων. Εδώ θα πρέπει να τονίσω ότι θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση του βιβλίου χωρίς την ανεκτίμητη βοήθεια των διαδικτυακών πηγών.

Η συγγραφή του βιβλίου έγινε εξ ολοκλήρου στον υπολογιστή του γραφείου μου στο νοσοκομείο. Η προσπάθεια ξεκίνησε προς το τέλος του 2016 και ολοκληρώθηκε με την έκδοση του βιβλίου τον Οκτώβριο του 2020. Το πρόγραμμα εξαντλητικό και οι ώρες εργασίας στον υπολογιστή ατελείωτες. Συνήθως ξεκινούσα μετά τις 2 με 3 το μεσημέρι μέχρι τις 9 με 10 το βράδυ, ενώ το Σαββατοκύριακο οι ώρες ήταν πολύ περισσότερες. Δεν μπορώ να κρύψω την ικανοποίησή μου από το σχόλιο του εγγονού του αφηγητή, Αλέξανδρου Βίσκου, ότι η ολοκλήρωση του βιβλίου στο χρονικό αυτό διάστημα ήταν «άθλος».

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τις φορτισμένες στιγμές, με πιο έντονη την σχετική με την ηρωίδα

του βιβλίου, Αμερικανίδα πρόξενο του Ικονίου χωρίς περαιτέρω στοιχεία, στην οποία ο αφηγητής χρωστούσε τη ζωή του. Το Αμερικανικό προξενείο στην Αθήνα με διαβεβαίωνε ότι δεν υπήρξε ποτέ προξενείο στο Ικόνιο, και πολύ περισσότερο πρόξενος. Είχα αναρωτηθεί τότε μήπως θα έπρεπε να παραιτηθώ από την προσπάθεια. Όμως τα αποτελέσματα της επίμονης έρευνας ήταν εντυπωσιακά.

Η προσπάθεια για τον εντοπισμό του σχολείου στην Κωνσταντινούπολη, όπου με φροντίδα της προξένου φοίτησε ο αφηγητής, αν και ήταν επίσης ιδιαίτερα κοπιαστική, ανταμείφθηκε με ένα πλήθος εξαιρετικά σημαντικών νέων ευρημάτων σχετικών με τη λειτουργία του.

Τέλος, η περιήγηση στην Κερασούντα με το Google Earth για τον εντοπισμό του σπιτιού και του θεάτρου που ανήκαν στον Αριστοτέλη Νεόφυτο, θείο του αφηγητή και εξέχουσα προσωπικότητα του Ποντιακού Ελληνισμού, ήταν εξαιρετικά επίπονη αλλά και συναισθηματικά φορτισμένη.

Δεν θα μπορούσα να κρύψω την σκέψη και την ελπίδα, από την αρχή της προσπάθειάς μου, ότι ο αφηγητής με κάποια Θεία Μέριμνα θα οδηγούσε αυτόν που θα αναλάμβανε το εγχείρημα στην ικανοποίηση του να βρει τον σωστό δρόμο στα θέματα που θα έπρεπε να ερευνηθούν. Θα μπορούσα με βεβαιότητα να πω, παραφράζοντας τον τίτλο του έργου του Γεωργίου Βιζυηνού, ότι το ταξίδι της εξορίας του θείου μου ήταν «Το ωραιότερον της ζωής μου ταξίδιον».

Θυμάμαι με ιδιαίτερη συγκίνηση την απορία του πατέρα μου, λίγους μήνες πριν από τον θάνατό του, όταν αντίκρισε την έκπληξη

που του επιφύλασσα, την πρώτη φωτοτυπία του βιβλίου. Φέρνω στην μνήμη μου επίσης, όλες τις πολύτιμες πληροφορίες που μου έδωσε, με θαυμαστή πνευματική διαύγεια, καθώς ξεφυλλίζαμε τις σελίδες του βιβλίου στον υπολογιστή μου στο νοσοκομείο, όπου νοσηλευόταν, λίγες μέρες πριν από το τέλος της ζωής του, σε ηλικία 96 ετών.

Δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ στο σχόλιο της κόρης του αφηγητή για το βιβλίο. «Είναι τόσο ζωντανό, που νομίζω ότι βλέπω ταινία», μου είπε, «λες να γίνει;», με ρώτησε. «Γιατί όχι;», απάντησα. Όμως το πραγματικό όνειρό μου είναι να γίνει ένα σχολικό βιβλίο, για όσα παιδιά θα ήθελαν να ασχοληθούν με την ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού. Πιστεύω ότι τα Ελληνόπουλα πρέπει να την γνωρίσουν, ώστε να νιώσουν τον θαυμασμό που ένιωσα και εγώ για αυτούς τους άξιους και ξεχωριστούς ανθρώπους. Ένωσα τόσο περήφανος που έχω και εγώ εκεί τις ρίζες μου! Ίσως δεν θα έπρεπε να επαναλάβω ότι, όταν κάποιος θέλει κάτι πάρα πολύ, το σύμπαν συνωμοτεί για να τα καταφέρει ή το αρχαιοελληνικό γνωμικό ότι εκφεύγει μόνο το αμελούμενο. Θα προτιμούσα όμως, να πω ότι ένας καλός άγγελος θα μας οδηγήσει κάποια στιγμή στην πραγματοποίηση και αυτού του ονείρου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που βοήθησαν σε όλα τα στάδια, μέχρι την ολοκλήρωση και την έκδοση του βιβλίου, και να ζητήσω συγγνώμη που δεν τους ανέφερα ονομαστικά, όμως είναι όλοι τους μέσα στην καρδιά μου.

Ν. Κ. Σφαιρόπουλος

Ορθοπαιδικός

Email: sferopoulos@yahoo.com

Θεσσαλονίκη, Αύγουστος 2022

Διορθώσεις κειμένων
Αντώνης Παπαγιάννης

Υπεύθυνος ύλης
Αντώνης Παπαγιάννης

Σελιδοποίηση – Εκτύπωση
Εκδοτικός οίκος

UNIVERSITY STUDIO PRESS

